MJESEČNA REVIJA HRVATSKE MATICE ISELJENIKA
MONTHLY MAGAZINE OF THE CROATIAN HERITAGE FOUNDATION

BROJ / NO. 4
TRAVANJ / APRIL 2013.

MATICA

Dvadeset godina hrvatske kune

Papa Franjo i argentinski Hrvati

Akademska slikarica i etnografkinja Zdenka Sertić

Australija: 4. festival hrvatske kulture u Melbourneu

ISSN 1330-2140

MATICA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume **LXIII**
Broj / No. 4/2013

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Marin Knezović

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print:
Intergrafika TTŽ d.o.o.

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
www.matis.hr

Autor naslovnice:
Filip Lučin

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice HMI čitaju se diljem svijeta, dostupne su na tri jezika (hrvatski, engleski, španjolski) i bilježe stalan porast posjećenosti.

Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:
■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matis.hr

SADRŽAJ

4 Papa Franjo i argentinski Hrvati
6 Hrvatska postaje 28. članica EU
8 Hrvatska i njena dijaspora
10 HSK: Gospodarski doprinos iseljeništva
12 Melbourne: Hrvatski kulturni festival
15 Izaslanstvo Hrvata iz Švedske u Hrvatskoj
16 Pedeseti Goranov vijenac
18 Uskrsne procesije na Hvaru
19 Intervju: Radoslav Janković (Slovačka)
22 HBZ: Tamburaška fešta
23 Australija: Zlatna misa vlč. Gnječa
24 Tko krade ćirilicu?
29 Muzej oldtimera
32 Promotori Hajduka u Kanadi
33 Dvadeseta obljetnica kune
37 Sydney: Najbolja mesnica na svijetu
40 Zdenka Sertić – slikarica i etnologinja
48 Emisija 'Lijepom našom' s gradišćanskim Hrvatima
53 Matičin vremeplov
54 Razgovor: Jelena Tumbas, Novi Sad
56 Naša kuhinja
60 Dirljivo pismo iz Francuske
64 Dvije pobjede hrvatskih nogometaša

KOLUMNE

11 Globalna Hrvatska **(Vesna Kukavica)**
45 (S)kretanja **(Šimun Šito Ćorić)**
46 Naši gradovi **(Zvonko Ranogajec)**
50 Povijesne obljetnice **(Željko Holjevac)**
61 Govorimo hrvatski **(Sanja Vulić)**
58 Glas iz tuđine **(Jozo Župić)**

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matis.hr Web: www.matis.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ / FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
IBAN HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA / DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State Pošt. broj / Zip Code

Tel. Fax.

E-mail

Datum / Date

"Papa jako cijeni čvrstu vjeru našega naroda"

"Vi ste čvrsti u svemu", prenio je pater Ostojić riječi Pape koji je na taj način komentirao izdržljivost svojih znanaca Hrvata, između ostalih i još jednoga argentinskog kardinala, podrijetlom Hrvata Estanislaoa Estebana Karlica

Neda Šarić Rosandić i kardinal Jorge Bergoglio (1998.)

Misa povodom stote obljetnice rođenja kardinala Stepinca u katedrali u Buenos Airesu: fra Josip Peranić, kardinal Jorge Bergoglio, fra Berislav Ostojić i fra Ivan Gavran

Tekst: **Uredništvo i Carmen Vrljičak**

Novi poglavar Katoličke crkve, papa Franjo, skroman je, jednostavan i susretljiv čovjek, a njegova osobna iskustva s argentinskim Hrvatima potaknula su ga da cijeni Hrvate, posebice njihovu vjeru, izjavio je osobni ispovjednik kardinala Jorgea Maria Bergoglija, novoga pape Franje, hrvatski franjevac Berislav Ostojić.

"Papa jako cijeni čvrstu vjeru našega naroda", rekao je Ostojić, koji je dugogodišnji ispovjednik novoga Pape. Fra Berislav Ostojić, koji je kao dječak iz rodne Hercegovine otišao u Argentinu gdje sada živi u Buenos Airesu, kao i drugi argentinski Hrvati koji poznaju novoga Papu ističe njegovu jednostavnost i skromnost. "On je jednostavan u životu, načinu govora, ponašanju, blizak narodu", rekao je pater Ostojić, koji ističe kako je kardinal Bergoglio u svojoj domovini Argentini izgradio veliku mrežu pomoći siromašnima. "On je svet čovjek", kaže o novome Papi njegov osobni ispovjednik.

HRVAT - OSOBNI ISPOVJEDNIK

Osim što je blizak Hrvatima, između ostaloga, u dobrim je odnosima i s kardinalom Josipom Bozanićem, a novi Papa u međuvremenu prepoznaje i neke osobine koje smatra tipično hrvatskima. "Vi ste čvrsti u svemu", prenio je pater Ostojić riječi Pape koji je na taj način komentirao izdržljivost svojih znanaca Hrvata, između ostalih i još jednoga argentinskog kardinala, podrijetlom Hrvata Estanislaoa Estebana Karlica. "Ja sam sav sretan i nadam se da će dobro voditi Crkvu. Molim se za njega", rekao je pater Ostojić, dodajući da mu je Papa uoči puta u Rim u konklave rekao: "Oče, molite se za mene."

Iako kardinal Karlic, argentinski Hrvat podrijetlom iz Crikvenice, nije zbog svojih godina (87) sudjelovao u konklavi i glasovanju za papu, kaže kako je bio jako uzbuđen kad je na balkonu ugledao svoga dragog prijatelja odjevenog u bijelo papinsko ruho.

"Papa je jednostavan, voli se našaliti, staložen je i blagog pogleda", rekao je o

Mons. Estanislao Karlic, nadbiskup Parane (Argentina)

Papa Franjo

Papi ravnatelj ureda za hrvatsku inozemnu pastvu fra Josip Bebić, koji se s kardinalom Bergoglijem, sadašnjim papom Franjom, susreo u studenome 2012. Bebić je naglasio kako je kardinal Bergoglio u razgovoru s njime vrlo pohvalno govorio o Hrvatima u Argentini, što je razumljivo s obzirom na činjenicu da su Hrvati ostavili dubokog traga u crkvenim i socijalnim strukturama u toj zemlji.

U Argentini djeluju mnogobrojni franjevci iz provincije sv. Jeronima iz Zadra i franjevci provincije Presvetog Otkupitelja iz Splita te časne sestre franjevke od Bezgrešnog Začeća iz Dubrovnika (Dančе) i Kćeri milosrđa sa sjedištem u Blatu na Korčuli. Hrvatska blaženica Marija Petković, utemeljiteljica redovničke zajednice Kćeri milosrđa, provela je u Argentini 12 godina i ondje osnovala mnogobrojne zajednice i samostane.

Fra Josip Peranić, voditelj hrvatske katoličke misije u Buenos Airesu, odgovoran za hrvatsku inozemnu pastvu u Argentini i Urugvaju, često se susretao s kardinalom Bergoglijem i oduševljen je njegovim izborom za poglavara Katoličke crkve. Dok je još bio kardinal, vrlo rado je pozivao i primao hrvatske svećenike te uzvraćao odlascima u hrvatsku župu, uvijek dobro raspoložen.

DIRLJIV GOVOR O STEPINCU

Kad je riječ o odnosu novoga Pape prema Hrvatima, pater Peranić posebno se sjeća jedne mise za Dan hrvatske državnosti još u vrijeme rata, koju je predvodio kardinal Bergoglio i pritom na posebno dirljiv način govorio o kardinalu Alojziju Stepincu.

No, prvi kontakt s Hrvatskom novoizabrani papa Franjo imao je još za vrijeme fakulteta. "Dok još nije ni mislio da će se zarediti, za vrijeme studija, družio se s Nedom Rosandić Šarić, bivšom veleposlanicom Hrvatske u Argentini. Družili su se i zabavljali kao pravi školski kolege."

Neda Šarić Rosandić, koja danas živi u Clevelandu, u jednoj svojoj knjizi napisala je još prije dvije godine kako očekuje da će Bergoglio jednog dana postati papa. Nadalje piše: "Hrvatskoj zajednici u Argentini bila je velika čast što je Bergoglio kao primas katoličke crkve u Argentini prihvatio naš poziv da u katedrali služi misu u povodu 100. obljetnice rođenja kardinala Stepinca. Misu su koncelebrirali svi hrvatski svećenici u Argentini i apostolski nuncij, mons. Calabresi. Crkvenom obredu nazočili su strani veleposlanici, pripadnici političkog i javnog života u Buenos Airesu i veliko mnoštvo argentinskih Hrvata." Gospođa Šarić Rosandić kaže kako je s Bergoglijem ostala u kontaktu te da se uvijek pozdrave s *Viva Jesús* kao nekad u školi.

PAPA – SIN DOSELJENIKA

Federico Kisic, istaknuti hrvatski iseljenik, suradnik Croatia Totales, hrvatskoga radioprograma u Buenos Airesu, prisjeća se kako je jednom zgodom morao stati u dugačak red ispred jednoga državnog ureda. Ne njegovo veliko iznenađenje na kraju reda stajao je kardinal Bergoglio ne izdvajajući se ni po čemu od ostalih građana. "Iskoristio sam priliku i pozdravio kardinala čestitavši mu što u redu čeka kao svi mi. Također sam mu poručio da se divim njegovu zalaganju za siromašne i one koji trpe nepravdu", kaže Kisic.

Iz hrvatskog zbora "Jorgovan", koji je jednom prigodom sudjelovao na misi za doseljeničke zajednice u Argentini, a koju je predvodio kardinal Bergoglio, poručuju kako je Papa u svojoj propovijedi pokazao da odlično zna emigrantsku problematiku. Naglasio je kako su i njegovi roditelji došli kao talijanski iseljenici u Argentinu te da zna sve teškoće kroz koje prolaze doseljenici.

Carmen Vrljičak, istaknuta Hrvatica iz Buenos Airesa, koja trenutno boravi u Zagrebu, prisjeća se kako je Bergogliju svojedobno poslala svoju knjigu o Hrvatima u Argentini. "U knjizi pišem i o legendarnom golmanu Mirku Blazini koji je branio za Papin omiljeni klub *San Lorenzo*. Klub je osnovala crkva s namjerom da maloljetnike prepuštene ulici zaokupi sportom. Knjigu sam poslala poštom. Na moje veliko iznenađenje poslao mi je dugo pismo zahvale pisano rukom, u maniri izrazito uljudnog čovjeka." ■

Ravnatelj ureda za hrvatsku inozemnu pastvu fra Josip Bebić, kardinal Bergoglio, gospićko-senjski biskup Mile Bogović i fra Berislav Ostojić u Buenos Airesu 14.11.2012. godine

ENG The new head of the Catholic Church, Pope Francis, has a special connection to the Croatian community of Argentina. His personal confessor, for example, is Croatian Franciscan Berislav Ostojić.

Hrvatska spremna za članstvo u EU

Hrvatska je prva kojoj je uveden pretpristupni nadzor. Njime se osigurava da zemlja u Uniju uđe potpuno spremna, bez potrebe da se nad njom provodi nadzor i nakon što postane članica, što je danas slučaj s Bugarskom i Rumunjskom

Štefan Füle sastao se s predsjednikom Ivom Josipovićem

Tekst: **Uredništvo** Snimke: **Hina**

Hrvatska ispunjava obveze i zahtjeve iz pristupnih pregovora u svim poglavljima i bit će spremna za članstvo 1. srpnja 2013., zaključak je iz završenog izvješća o pretpristupnom nadzoru koji je objavila Europska komisija. Povjerenik za proširenje Štefan Füle predstavio ga je u Zagrebu na izvanrednoj Vladinoj sjednici. - Hrvatsku smo pratili prema posebnom režimu. Iznimno mi je drago što su svi zahtjevi koje je EU postavio Hrvatskoj ispunjeni ili će uskoro biti - rekao je Füle. Nabrojio je neka poglavlja te ispunjene zadaće iz svakoga od njih. - EU pruža mnoge prilike i njih treba iskoristiti, na korist Hrvatske. Europski strukturni fondovi pružaju veliku priliku hrvatskom gospodarstvu da se izvuče iz recesije. Vladavina prava osobito je važna. Veselim se što ćemo nastaviti raditi - poručio je.

Naglasio je kako je važno da zajedništvo EU-a ne postane žrtva pojedinih političara.

- Vjerujem da će predanost ciljevima koje imamo na zapadnom Balkanu biti poticajna i za ostale zemlje pretendente za članstvo u EU-u. - Odlično je iskustvo koje smo podijelili. Čestitam vam na izvrsno odrađenom poslu, vjerodostojnosti i stalnim naporima kako bi 1. srpnja Hrvatska postala punopravna članica EU-a - rekao je Füle.

EU JE RAD I PROGRES

- Ovo je važan dan. Imali smo veliku zadaću i visoke kriterije. Došli smo do spoznaje da nema pravednog i nepravednog puta u EU, put je samo onaj koji si sposoban prevladati. Politički smo sazreli - rekla je ministrica vanjskih i europskih poslova Vesna Pusić. - Posebno smo ponosni na to kako smo riješili problem sa Slovenijom - dodala je i zahvalila Füleu na svim naporima koje je učinio u pristupanju Hrvatske EU.

- Posao još nije završen. EU je rad i progres, cijelo se vrijeme nešto događa. Hrvatska je prošla provjeru kakvu još nijedna država članica nije prošla, no to je bilo sa svrhom i smislom. Pred nama je ispunjavanje kriterija da postanemo dio Schengena - rekao je premijer Milanović pred Vladom te naglasio kako je naš

Izvanredna sjednica hrvatske Vlade na kojoj Štefan Füle predstavlja posljednje izvješće Europske komisije

Nakon završetka sjednice Vlade, premijer Milanović i povjerenik Füle dali su izjave za medije

Završeno izvješće o pretpristupnom nadzoru Europske komisije

Hrvatska je dovršila deset prioritetnih zadaća identificiranih u Sveobuhvatnom izvješću Komisije iz listopada 2012. Komisija je stoga uvjerena da će Hrvatska biti spremna za članstvo 1. srpnja 2013., ključna je rečenica u zaključku izvješća koja osigurava da se na vrijeme dovrši ratifikacija pristupnog ugovora u preostalim zemljama članicama.

To je treće i završno izvješće o nadzoru koje je Komisija objavila od završetka pristupnih pregovora. Dva se izvješća odnose na tri najteža poglavlja - Tržišno natjecanje, Pravosuđe i temeljna prava te Pravda, sloboda i sigurnost, a treće Sveobuhvatno izvješće o nadzoru, objavljeno u listopadu prošle godine, odnosilo se na sva poglavlja.

Komisija navodi da je pristupanje Hrvatske rezultat 10-godišnjega strogog procesa te da je članstvo u EU poticaj za nastavak reformi. - *Gradeći na dosad postignutim rezultatima, od Hrvatske se očekuje da nastavi s tim u području vladavine prava, posebice u borbi protiv korupcije. Članstvo u Europskoj uniji pruža znatne mogućnosti i za Hrvatsku i za EU. Te mogućnosti treba iskoristiti tako da hrvatsko sudjelovanje u EU bude uspjeh - na korist Hrvatske, regije zapadnog Balkana i EU-a kao cjeline* - zaključuje Komisija.

U izvješću se, među ostalim, pozdravlja to što Vlada *nastavlja osiguravati provedbu ustavnih odredbi o uporabi ćiriličnog pisma u Vukovaru, gdje Hrvati srpske etničke pripadnosti čine 38,5 posto stanovništva.* Također se pozdravlja i potpisivanje Memoranduma o suglasnosti za rješavanje pitanja Ljubljanske banke.

cilj biti među najuređenijim državama.

- Nakon pozitivnog izvješća o nadzoru postupak ratifikacije pristupnog ugovora ulazi u završnu fazu. Hrvatska je prva kojoj je uveden pretpristupni nadzor. Njime se osigurava da zemlja u Uniju uđe potpuno spremna, bez potrebe da se nad njom provodi nadzor i nakon što postane članica, što je danas slučaj s Bugarskom i Rumunjskom. Hrvatska je provela sve reforme na vjerodostojan, održiv i nepovratan način te nema razloga za nastavak mehanizma nadzora - rekao je povjerenik Füle na zajedničkoj konferenciji za novinare s predsjednikom Vlade Zoranom Milanovićem.

'MALI SMO, MORAMO BITI OTVORENI'

- Mali smo, moramo biti otvoreni kao država i naša jedina šansa je u otvorenom natjecanju s najboljima - rekao je Milanović. - Ako na to nismo spremni, onda tamo ne pripadamo - naglasio je premijer. Predsjednik Vlade spomenuo je i činjenicu da Hrvatsku očekuje velik posao na iskorištavanju novčanih sredstava koja očekuju nakon ulaska u Uniju, a koja su potencijalno dvostruko veća od novca koji Hrvatska daje. - Moramo znati kako ćemo taj novac potrošiti jer Europa je alergična na rasipanje novaca - rekao je Milanović napomenuvši kako je Hrvatska veći dio svoje infrastrukture izgradila sama, kao ni jedna zemlja njezina ranga i sad treba pametno smisliti kako upotrijebiti nova sredstva na projektima kao što je povezivanje krajnjeg juga s ostatkom zemlje, odnosno izgradnja Pelješkog mosta.

- Hvala vam lijepa i čestitam Hrvatskoj - rekao je na hrvatskome jeziku Füle na kraju izjave.

Prije Vladine sjednice predsjednik Republike Ivo Josipović primio je povjerenika Fülea, koji je potvrdio da donosi pozitivno izvješće o nadzoru. Josipović je zahvalio Füleu i njegovim kolegama na pomoći koju je Hrvatska imala na putu prema članstvu u EU te čestitao Vladi i Saboru što su učinkovito ispunili postavljene uvjete, kao i svima koji su pridonijeli da Hrvatska 1. srpnja uđe u EU - svim vladama, premijerima i premijerki te saborskim zastupnicima. - Napor koji su političke strukture učinile ne bi bio uspješan bez predanosti građana i građanki RH reformama i europskoj budućnosti Hrvatske u EU - naglasio je Josipović.

Na kraju svojeg posjeta Hrvatskoj na predavanju na Veleučilištu VERN povjerenik Füle je rekao da se veseli skorom ulasku RH u EU. Istaknuo je da smo puno bolje pripremljeni za članstvo od drugih pristupajućih zemalja zahvaljujući strogom pristupnom procesu s jasno definiranim uvjetima za otvaranje i zatvaranje pregovaračkih poglavlja. - Članstvo u Europskoj uniji Hrvatskoj će omogućiti veću stabilnost, prosperitet, nove poslovne prilike i mnoga druga prava, ali podrazumijeva i zajedničku odgovornost za oblikovanje europskog projekta - rekao je. ■

Zoran Milanović sa slovenskom kolegicom Alenkom Bratušek

Slovenski parlament jednoglasno ratificirao hrvatski pristupni ugovor

LJUBLJANA - Slovenski parlament jednoglasno je ratificirao Ugovor o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji, čime je Slovenija postala 23. od 27 zemalja članica EU-a koje su odobrile članstvo u toj asocijaciji. Sjednici slovenskog parlamenta na kojoj je ratificiran ugovor kao gosti su nazočili predsjednik hrvatske vlade Zoran Milanović i ministrica vanjskih i europskih poslova Vesna Pusić. Nakon Slovenije, jedine članice EU-a koje još nisu ratificirale sporazum su Belgija, Danska, Nizozemska i Njemačka.

ENG The European Commission's final report on pre-accession monitoring has concluded that Croatia has met the obligations and requirements laid out in the various chapters of the accession negotiations and will be ready for membership on July 1st, 2013.

Odbačena dijaspora!?

Mi činimo sve kako bismo naše iseljenike udaljili što dalje od domovine. Ako žurno ne promijenimo taj odnos (pri čemu nije dovoljno samo osnivanje ili održavanje na životu pojedinih institucija), mnoge iseljenike zauvijek ćemo izgubiti

Napisao: **Božo Skoko (Obzor, Večernji list)**

Posljednjih mjeseci učestalo slušamo o novom valu hrvatskih iseljenika koji, razočarani smjerom u kojem zemlja ide, napuštaju Hrvatsku u potrazi za poslom, kvalitetnijim životom i krovom nad glavom. Čuli smo kako je zbog ekonomske krize zemlju u posljednje tri godine napustilo više od 70.000 ljudi, uglavnom mladih. Samo tijekom prošle godine iselilo se gotovo 13.000 ljudi i to uglavnom iz razvijenijih dijelova Hrvatske. Svaki treći Hrvat s diplomom u ruci očito će svoje znanje i talente pokloniti nekoj drugoj državi jer ih ovdje ne trebamo. Hrvatska je druga u Europi (odmah nakon Španjolske) po stopi nezaposlenosti mladih. Istraživanja pokazuju kako u ovom trenutku gotovo 80% mladih želi napustiti Hrvatsku jer ovdje vladaju besperspektivnost, "cijeđenje" sve siromašnijeg naroda te sveopće nesnalaženje onih koji su izbore dobili obećanjima da će nam biti bolje. Facebook stranica "Mladi napustimo Hrvatsku" u samo dva mjeseca okupila je čak 50.000 podupiratelja. Usporedbe radi, Facebook stranici Vlade za to je svojedobno trebalo punih godinu dana, uz sve novozaposlene stručnjake za društvene mreže. Svi ovi podaci su toliko šokantni da su zasjenili bilo kakve priče o onoj staroj hrvatskoj dijaspori koja je prva dva desetljeća bila prvorazredna društvena tema.

ZANOS I OTREŽNJENJE

Devedesetih godina, u zanosu stvaranja hrvatske države, sigurno nismo mogli ni sanjati da će Hrvati opet biti prisiljeni na emigraciju. Govorilo se tada o povratku stotina tisuća hrvatskih iseljenika, od Novog Zelanda do Ognjene zemlje, milijunima dolara novih ulaganja i svehrvatskom zajedništvu. Funkcioniralo je tada Ministarstvo povratka i useljeništva, a u Hrvatskome saboru sjedilo je čak dvanaest zastupnika dijaspore. Nakon 2000. na vidjelo su počele izlaziti činjenice o "velikoj pljački" iseljeničkog novca koji je prikupljan za obranu i izgradnju domovine, a nerijetko je završavao u privatnim džepovima. Ali i dijaspora se našla na zlom glasu. Brzo su zaboravljene tisuće običnih ljudi na svim meridijanima i paralelama koji su podizali i bankovne kredite kako bi pomogli svojoj Hrvatskoj, intelektualci i poslovni ljudi koji su lobirali za međunarodno priznanje Hrvatske, šleperi humanitarne pomoći i prošvercanog oružja... U fokusu se našlo tek nekoliko pojedinaca, neobičnih biografija i punih džepova, koji su trebali valjda poslužiti kao model te dijaspore "koja je iskoristila Hrvatsku". A među iseljeništvom sve smo više slušali kako to nije Hrvatska koju su sanjali i za koju su se borili. Dio povratnika iz dijaspore nije se mogao snaći u našem kapitalističkom sustavu sa socijalističkim mentalitetom pa se opet vratio u tuđinu.

NEGATIVAN TRETMAN ISELJENIKA

A onda je na parlamentarnim izborima 2007. nekako u prvi plan isplivalo glasovanje dijaspore na domaćim izborima, kao krucijalni hrvatski problem, jer tobože kako ljudi koji ovdje ne plaćaju porez mogu birati saborske zastupnike i vladu. Na toj platformi SDP nije uspio dobiti izbore, ali se izborio za smanjenje zastupnika iz tzv. dijaspore na tri. Iz današnje perspektive ta je brojka potpuno irelevantna jer niti su to bili pravi zastupnici dijaspore, niti su mogli utjecati na nekakvo preglasavanje u Saboru, niti smo čuli njihov glas kad je trebalo braniti interese Hrvata izvan Hrvatske. No,

negativan tretman naših iseljenika ostao je očito nepromijenjen ako je suditi po prošlogodišnoj izjavi našeg premijera Milanovića u Saboru kad je očitao bukvicu zastupniku Stieru (rođenom u Argentini) kako on ovdje nije rođen pa ne može ni razumjeti Hrvatsku. Jasno, nije Milanović jedini koji ne razumije dijasporu. Dapače, kao plus treba mu uzeti osnivanje Državnog ureda za Hrvate izvan domovine. I Sanader, koji je živio u dijaspori, samo je načelno promovirao suradnju domovinske i iseljene Hrvatske te povratak u domovinu. Niz naših političara nakon Tuđmana nije baš razumio niti pokušao iskoristiti potencijal naših Hrvata i njihovih potomaka u svijetu.

Svi znamo kako je Hrvatska izrazito iseljenička zemlja, ali se za razliku od Irske, Izraela ili Poljske to baš u Hrvatskoj i ne vidi. Diljem svijeta živi oko četiri milijuna Hrvata i njihovih potomaka. I nisu sve to gastarbajteri ili fizički radnici koji su zaboravili materinski, a nikada nisu dobro naučili jezik zemlje primateljice, kako se često insinuira. A niti su sve sami desničari koji pjevaju ustaške pjesme... Među njima su i američki kongresmeni, i čileanski profesori, biskupi i književnici, argentinski veleposjednici, britanski poslovni ljudi, australski bankari... Posebna su vrijednost druga i treća generacija naših iseljenika jer poznaju obje domovine i mentalitete, savršeno govore jezike, školovani su na uglednim stranim sveučilištima, umreženi su s tamošnjim elitama i pritom im je stalo do Hrvatske. Koliko je takvih profesionalaca i domoljuba dobilo priliku zastupati Hrvatsku, primjerice, kao veleposlanici ili konzuli? Koliko je takvih stručnjaka danas uključeno u gospodarski oporavak zemlje? Koliko smo naših poslovnih ljudi privukli da ulažu u domovinu? Mi očekujemo investicije neznanih ulagača, dok se nimalo ne trudimo oko naših ljudi koji godinama investiraju milijarde diljem svijeta, a pritom na Hrvatsku neće gledati samo kao na mjesto za oplodnju svog kapitala.

NOVCI IZ DIJASPORE

Kako će se umirovljenici, koji su se cijelog života mučili po svijetu kako bi osigurali pristojnu starost, vratiti u Hrvatsku i ovdje potrošiti ušteđevinu kad primjerice naša država povratniku sa švicarskom mirovinom u iznosu od 9.000 kuna uzima čak 40%!? Mi se hvalimo turizmom kao najunosnijom gospodarskom granom. A znamo li što je nakon turizma drugi najveći izvor prihoda naših građana? Upravo novci koji stižu od njihove rodbine iz dijaspore. Prošle godine naši su iseljenici u Hrvatsku poslali više od dvije i pol milijarde dolara. Hrvatski svjetski kongres u Njemačkoj ljetos je napravio analizu koja pokazuje kako je naše iseljeništvo tijekom prvih dvadeset godina hrvatske samostalnosti u Hrvatsku uputilo oko sto milijardi eura. To je otprilike gotovo šest godišnjih proračuna.

I sad mi recite koja normalna država ne bi iskoristila takav potencijal!? Ili ih barem pitala za savjet! Izraelci, Irci i Poljaci davno su shvatili kako je iseljeništvo demografski, financijski, ulagački i lobistički potencijal. Susjedne države imaju ministarstva zadužena za odnose s dijasporom. A mi činimo sve kako bi naše iseljenike udaljili što dalje od domovine. Ako žurno ne promijenimo taj odnos (pri čemu nije dovoljno samo osnivanje ili održavanje na životu pojedinih institucija) i one mlade s početka priče, koji su krenuli put Kanade ili Australije, zauvijek ćemo izgubiti. ■

ENG An analysis of the relationship between Croatia and its Diaspora: if Croatia fails to quickly change its relationship with its Diaspora (in which simply establishing and maintaining institutions will not suffice) it will forever lose contact with many of its emigrants.

PRODAJEM
ili iznajmljujem (na duže vrijeme)

trosobni stan 90m², u Zagrebu, Draškovićeva ulica, s terasom i parkirnim mjestom u dvorištu (ostava + tavan)

kontakt: 00385 98 925 9993

Analiza gospodarskog doprinosa hrvatskog iseljeništva RH

Za Republiku Hrvatsku različiti indikatori upućuju na veliki gospodarski tj. financijsko-monetarni doprinos od hrvatskih iseljenika. Dok sama Hrvatska ima oko 4,4 milijuna stanovnika, prema podacima Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske diljem svijeta živi daljnjih 3 do 4 milijuna Hrvata odnosno osoba hrvatskog podrijetla. Sudeći prema procjenama Hrvatskoga svjetskog kongresa u Njemačkoj (HSKNj) hrvatska dijaspora vjerojatno predstavlja "drugu po veličini granu gospodarstva Hrvatske", odmah nakon turizma. Za takvu kvantifikaciju već postoje nekoliko utvrđenih podataka poput sljedećih:

- Svjetska banka registrirala je 2011. godine oko 8 milijardi HRK (oko 1,1 milijarde EURA) koje su Hrvati iz inozemstva u obliku bankovnih doznaka uputili u Hrvatsku.

- Poznato je da hrvatski iseljenici većinom donose novac u gotovini iz inozemstva prilikom svojih boravaka u domovini odnosno u međuvremenu sve više podižu na bankomatima u Hrvatskoj (što vjerojatno predstavlja 3 - 4 puta veći iznos od bankovnih doznaka).

- Mnogi umirovljenici iz iseljeništva u međuvremenu žive uglavnom ili isključivo u Hrvatskoj odnosno provode ondje više mjeseci u godini (u pravilu od proljeća do jeseni) te svoju mirovinu (prosječna mirovina npr. u Njemačkoj, Austriji i Švicarskoj iznosi oko 900 EURA), također troše u Hrvatskoj. Jedan bivši hrvatski ministar procijenio je broj umirovljenika u Hrvatskoj, koji imaju "inozemnu mirovinu" na oko 150.000 (što zvuči kao preniska procjena). Već na osnovi takvog računanja, boravci u prosječnom trajanju od samo šest mjeseci godišnje odnosno 50% trošenje tih ukupnih mirovina u Hrvatskoj rezultirali bi svotom u visini od 810 milijuna eura godišnje.

- Puno Hrvata iz inozemstva posjeduje jednu ili više nekretnina u Hrvatskoj, u čije uzdržavanje redovito ulažu. U ljetnim mjesecima to osobito zahtijeva opsežne nabavke u trgovinama građevinskim materijalom, zatim u zanatskim pogonima ili u samostalnih obrtnika te zapošljavanje radne snage.

- Mnogi Hrvati iz dijaspore financijski podupiru svoju rodbinu odnosno roditelje, braću i sestre. Takvim transferom platežnih sredstava znatno se smanjuje socijalna nužda te jača unutrašnja kupovna moć u Hrvatskoj.

- Velik dio Hrvata iz inozemstva provodi svoje godišnje odmore u Hrvatskoj odnosno njezinim turističkim regijama. Međutim, na osnovi inozemnih registarskih oznaka automobila odnosno stranih državljanstava (ili pak zbog nepoznavanja hrvatskoga jezika) bilancira ih se kao Nijemce, Austrijance, Švicarce, Australce, Amerikance itd. te ih se sukladno tome u statistikama vodi kao "inozemne turiste" (u Ministarstvu turizma postoji dosta statističkog materijala o prosječnim izdacima po turistu kao osnovi obračunavanja).

- Mnogi Hrvati u inozemstvu među svojim prijateljima i radnim kolegama s puno entuzijazma promiču Hrvatsku kao turističko odredište. Gotovo svakom Hrvatu iz iseljeništva poznata je situacija da ih netko pita gdje se u Hrvatskoj može ugodno ljetovati odnosno da ih netko moli za odgovarajuće preporuke i savjete, što za hrvatski turizam neizravno predstavlja dodatni efekt.

- Najveći izvozi vina i alkoholnih pića iz Hrvatske idu u Njemačku, gdje živi najveća hrvatska zajednica u Europi. Glavni kupci su hrvatski vlasnici restorana i hotela i hrvatski iseljenici. Slično je i s hrvatskim izvozom u Bosnu i Hercegovinu, gdje su kupci tih izvezenih dobara iz Hrvatske najvećim dijelom Hrvati odnosno hrvatska poduzeća iz Bosne i Hercegovine.

- Mnogi Hrvati iz inozemstva, odnosno u navedenim zemljama, uspješni su poduzetnici hrvatskog podrijetla i počevši od 90-ih godina redovito su investirali u Hrvatsku. Neki od njih su se čak preselili u Hrvatsku i dopremili sa sobom čitavu svoju imovinu, i to prilično veliku, te su nastavili svoje poslovanje iz različitih grana gospodarstva, za što postoji niz primjera iz svih dijelova Hrvatske.

- Svakako treba spomenuti i financijsku pomoć koju su Hrvati iz inozemstva pružali za vrijeme ratnih godina. Početkom 90-ih godina, pogotovo za vrijeme rata protiv Hrvatske, u hrvatskim zajednicama diljem svijeta skupljani su golemi doprinosi u gotovini, u čemu je sudjelovalo cjelokupno hrvatsko iseljeništvo.

Mijo Marić, predsjednik HSK

Povratnički rizici

Piše: **Vesna Kukavica**

Transfer znanja prema gospodarstvu cilj je koji se ističe u razvojnim središtima poput Sveučilišta u Rijeci, gdje će poduzetnički pothvat izvoditi tim povratnika iz SAD-a, koji vodi Vladimir Parpura, najavivši ondje osnivanje tvrtke za pakiranje virusa

Ne skrivajući glavu u pijesku pred aktualnim migrantskim valom obrazovanih ljudi iz Hrvatske prema inozemnim tržištima rada uzrokovanim negativnim rastom BDP-a, optimizam nam izvire iz dva izvora. S jedne strane, integriranje hrvatskog u golemo unutarnje europsko tržište u srpnju ove godine, kao i liberalizacija trgovine, trebali bi pozitivno utjecati na izglede RH za rastom budući da se provode korjenite strukturne reforme. S druge strane, mediji izvještavaju o zanimljivim povratničkim inicijativama iz iseljeničke akademske zajednice, čiji se hrabri pojedinci znaju nositi s rizicima transfera novih tehnologija. Govori se o uglednome gospodarstveniku Danku Končaru iz JAR-a, koji će učiniti konkurentnom hrvatsku brodogradnju, dok ne jenjava interes javnosti za priču vezanu uz povratnika iz Kanade Tihomira Oreškovića (47), koji već revitalizira domaću farmaceutsku industriju izraelskim kapitalom i gradnjom novog pogona Plive, vrijednog 120 milijuna eura na području Zagrebačke županije i to u sklopu globalne farmaceutske kompanije specijalizirane za razvoj, proizvodnju i prodaju generičkih i inovativnih lijekova – Teve. Uz to, ovih smo dana doznali da je jedan od vodećih stručnjaka na području primijenjene nanotehnologije u istraživanju živčanih stanica dr. sc. Vladimir Parpura odlučio svoje radno mjesto u laboratoriju na Odjelu za neurobiologiju Sveučilišta u Alabami (SAD), suprotno procesu odljeva mozgova, zamijeniti novim mjestom na Odjelu za biotehnologiju Sveučilišta u Rijeci. Taj riječki zet i rođeni Splićanin sedmi je povratnik u toj ustanovi, koji se ne boji rizika poslovanja i rada u domovini. Namjera mu je nastaviti ono što je radio u SAD-u, istražujući područja koja povezuju neurobiologiju, nanotehnologije i neuroinženjerstvo. Znanstvenik Parpura zatim planira poslovni iskorak u farmaceutskoj industriji i osnivanje nedostajuće tvrtke za pakiranje virusa u svrhu istraživanja.

Rezultati znanstvenika povratnika i ulaganja osjetit će se za 3 do 4 godine, objasnio je Parpurin domaćin i rektor Sveučilišta u Rijeci dr. sc. Pero Lučin, dodajući da je u ovom slučaju riječ o znanstveniku čiji je američki laboratorij bio među tri najbolja u globalno rastućoj sferi nanotehnologije. Lučin, najmlađi rektor u povijesti riječkog sveučilišta, dobivši nedavno i drugi mandat na čelu te ustanove – optimistično vidi tu akademsku zajednicu ojačanu povratnicima kao okosnicu oko koje će se temeljiti gospodarski, društveni i kulturni razvoj regije. Znanstvenik Lučin pokazao se kao odličan organizator jedne od naših najvažnijih infrastrukturnih investicija. U Rijeci se tako gradi veliki Znanstveno-tehnološki park (STeP II), što se financira strukturnim fondovima EU-a. Park će osigurati uvjete za djelotvorni transfer tehnologija te omogućiti stvaranje 4.000 do 5.000 novih radnih mjesta, po uzoru na one europske gradove koji u 21. stoljeću prakticiraju prijenos nanotehnologije sa Sveučilišta prema industriji. Riječko sveučilište u tom smislu najnaprednije je u odnosu na druge hrvatske akademske sredine, sudeći po odlučnosti povratnika iz iseljeništva koji su ondje kadri s domaćinima oživotvoriti viziju da do 2020. godine riječko središte uvedu u krug 200 izvrsnih europskih sveučilišta. Spomenuti tim upravo realizira projekt nabave kapitalne znanstvene opreme vrijedne 18,5 milijuna kuna koju financira EU, dok je ovih dana stigla i donacija opreme tvrtke Galapagos, koja će zadovoljiti potrebe Odjela za biotehnologiju. Projekt opremanja Odjela Sveučilišta u Rijeci jedan je od sedam javnih projekata za koje Hrvatska ulaskom u EU povlači 474 milijuna, od raspoloživih 655 milijuna eura iz Unijinih strukturnih i kohezijskih fondova.

Bilo kako bilo, poslovni rizici povratnika ubuduće će zasigurno biti manji, a ulagačka klima pogodnija s hrvatskim ulaskom u Unijino punopravno članstvo koje se očekuje 1. srpnja 2013. RH je provela sve reforme na vjerodostojan i održiv način i spremna je za EU, potvrdio je ovih dana u Zagrebu i povjerenik Europske komisije za proširenje Stefan Füle na zajedničkoj konferenciji za novinare s predsjednikom hrvatske Vlade Zoranom Milanovićem. Na licima građana, ne želim vam to prešutjeti, određena je sjeta pa se činilo da je povjerenik Füle bio nekako zadovoljniji od nas samih. Naši su ljudi, koji odnedavno zajedno s vama mogu pratiti vijesti iz Europskoga parlamenta na hrvatskome jeziku na internetskom blogu http://europski-parlament-vijesti.tumblr.com skeptičniji prema procesu europske integracije jer su često u vlastitoj političkoj povijesti doživljavali neugodnosti, ostavši u čekaonici cijelo proteklo desetljeće, koje su za kraj gorčinom obojile sve slovenske blokade i ucjene. Većina građana u domovini s političkim elitama, i oporbom i vladajućim, ipak slave vrijednosti Unije, koje se ponajprije vide u prijenosu dobrih politika između zemalja članica EU-a. No, glavna će se dobrobit od članstva, uz sredstva iz europskih fondova, pouzdanije moći ocjenjivati iz sposobnosti naše vlastite administracije, poslovnog sektora i cijeloga društva da napokon slobodno igra i živi na europskoj razini. ■

ENG **The transfer of knowledge to the economy is a Croatian goal clearly evident, along with the activities of numerous privately owned companies, at the state-owned University of Rijeka, where US returnee Dr. Vladimir Parpur is set to achieve concrete results having announced the establishment of a company that will pack viruses for research purposes.**

Festival zasjao unatoč lošem vremenu

Jedanaest hrvatskih organizacija iz čitave Victorije zakuhale su atmosferu u vanjskim šatorima pružajući prisutnima fantastičnu ponudu hrane tijekom čitavog dana, koja je uključivala zaista sve - od bureka i sarme do tradicionalnih hrvatskih kolača i slatkiša

Dobitnici nagrada sa žirijem: Ljubica Cimera, Tonka Devcic-Šarić, Dragica Heđeš, Merima Juric, Marija Norac Trbuhović i Luca Bacak

Odbor Festivala: Marija Bačak, Katarina Jusup, Tonina Trevisiol, Maria Buttimore i Monika Cimera

Tekst: **Jozo Ćuk i Hrvatski vjesnik**
Snimke: **Hrvatski vjesnik**

Ljubav prema našoj domovini Hrvatskoj i ponos zbog pripadnosti hrvatskome narodu još jedanput se izrazila u neočekivanom uspjehu četvrtog *Festivala hrvatske kulture* u prostorijama i na zemljištu Hrvatskoga doma u Melbourneu. Kao i posljednje tri godine i ove je godine Australsko-hrvatsko društvo Melbourne odlično organiziralo, unatoč kišnom vremenu, te potporom mnogobrojnih hrvatskih rodoljubnih, kulturnih i sportskih društava, neočekivano uspješan Festival. Više od četiri tisuće posjetitelja uživalo je u hrvatskoj glazbi, hrvatskim narodnim plesovima, raznovrsnoj hrani i mnogobrojnim izložbama hrvatske kulturne baštine.

Festival su svojom nazočnošću uveličali mnogobrojni uzvanici - veleposlanik RH Vicencije Biuk, zastupnik u parlamentu Kelvin Thomson, federalni član za Wills; Ben Carrol, zastupnik u parlamentu okruga Niddrie; Liz Beattie, zastupnica u parlamentu okruga Yuroke; gradonačelnica Maribyrnonga Catherine Cummings; predsjednik gradskog vijeća Moonee Valleyja John Šipek; povjerenica za multikulturu Victorije Jenny Matić i tajnik CFMEU John Šetka.

Ante Jurić, Vicencije Biuk, Liz Beattie, Catharina Cummings, Jenny Matić, John Šipek i John Šetka

POVIJESNE I UMJETNIČKE IZLOŽBE

Kulturni festival ove godine proširio se i uključuje cjelokupni prostor gornje dvorane pokazujući kreativnu stranu zajednice. Proširen je broj izloženih hrvatskih rukotvorina osiguravajući tako predstavljanje raznolikih regija, na čemu zahvaljujemo svima koji su pridonijeli ovoj predivnoj izložbi. Nevjerojatna počast hrvatskoj kulturi nastavila se u sklopu Festivala najvećom izložbom folklornih kostima do danas, iz različitih regija: od Slavonije pa sve do Zagorja, od Dalmacije preko Bosne i Hercegovine, pokazujući detalje nošnje i tradiciju ovih pod-

ručja. Posebno zahvaljujemo Hrvatskoj Zori na neprestanoj potpori ovoj izložbi.

Dodatno, prvi put od održavanja, Festival je uključivao i fantastičnu kolekciju oznaka Hrvatske vojske prikupljanih tijekom 70 godina. Središnji izložak bio je originalni i rijetki primjerak oznake Hrvatske zrakoplovne legije, koja se borila na Istočnome frontu u Drugome svjetskom ratu u razdoblju 1941. -1943.

Dvorana je također ugostila umjetnička djela proslavljenih australsko-hrvatskih umjetnika Johna Mandicha i Josepha Zbukvića. John se četiri puta nalazio u finalu za dodjelu nagrade Archibald, a Joseph, najveći majstor akvarela u Australiji, razgovarao je s prisutnima za vrijeme izlaganja nekoliko njegovih remek-djela.

FOLKLOR – PJESMA I PLES

Ove godine u sklopu Hrvatskoga kulturnog festivala premijerno je održano natjecanje u pripremi hrvatskih kolača, na kojemu su se članovi hrvatske zajednice natjecali u nastojanju da osvoje titulu najboljeg u tri definirane kategorije. Iako su svi natjecatelji bili doista impresivni, žiri u sastavu: Merima Jurič, Tonka Devčić-Saric i Marija Norac Trbuhović okrunio je Dragicu Hedješ titulom "najbolje mađarice", Ljubicu Cimeru titulom "najbolje kiflice" (kategorija slano) i Lucu Baćak titulom "najbolje kiflice" (kategorija slatko).

Mnogobrojni prisutni cijelog dana mogli su pratiti demonstracije kuhanja koje su vodili Mario Mikšić, glavni kuhar restorana Dalmatino, kao i tradicionalni kuhari Jela Šarić i Iva Radoš.

Mali folkloraši Hrvatske zore

Hrvatska Zora pridobila je pažnju sve većeg broja pokrovitelja tradicionalnom pjesmom i plesom. Nije iznenađenje da su najmlađi izvođači ujedno bili i najomiljeniji među prisutnima. Popularni lokalni sastavi "Magla" i "Grupa More" dobrovoljno su posvetili svoje vrijeme i talent kako bi zabavili pokrovitelje živom glazbom i starim poznatim pjesmama i novim hitovima.

NK Melbourne Knights primili su čestitke na 60 godina doprinosa nogometu Australije od Ante Jurića, predsjednika AHD-a, uz prezentaciju plakete na glavnoj pozornici dok je predsjednik kluba Ange Cimera najavio kao vlasnik počasne ulaznice za sezonu 2013. godine. Melbourne Knights (ranije poznat kao Melbourne Croatia SC) osnovali su prije 60 godina članovi i odbor AHD Melbourne, s prvim sjedištem u Albert Parku u Melbourneu. Seniorske muške i ženske ekipe Melbourne Knightsa zatim su održale nogometnu školu u kojoj su djeca koja su sudjelovala bila zaigrana, ali i natjecateljski raspoložena.

Dragica Heđeš i njen dio izložbe hrvatskih narodnih nošnji i tradicijske kulture

VOL NA RAŽNJU

Jedanaest hrvatskih organizacija iz čitave Victorije zakuhale su atmosferu u vanjskim šatorima pružajući prisutnima fantastičnu ponudu hrane tijekom čitavog dana, koja je uključivala zaista sve - od bureka i sarme do tradicionalnih hrvatskih kolača i slatkiša.

Tijekom dana 140 kilograma težak vol na ražnju ispekao se do savršenstva pa je čak i 'pozirao' za fotografije nekolicine posjetitelja.

Nogometni klub Zadar Tornado osvojio je čast "Najbolje opremljenog štanda s hranom", pri čemu dečki nisu štedjeli na kreativnosti kako bi odali počast Zadru, prekrasnome gradu na obali.

AHD Melbourne i odbor Hrvatskoga kulturnog festivala ovom prilikom željeli bi zahvaliti svim nevjerojatnim kuharima, umjetnicima i spretnim stvarateljima rukotvorina koji su se okupili kako bi osigurali uspjeh ovoga fantastičnog dana.

Mnoge organizacije dobrovoljno su poklonile svoje vrijeme i talent Festivalu, uključujući AHZD "Katarina Zrinski", NK Melbourne Knights, Folklorni ansambl Hrvatska Zora, Nogometni klub Zadar Tornado, Nogometni klub Gospić Bears, Nogometni klub Strathmore Split, Knjižara Zagreb, Australsko-hrvatske društvene usluge i Institut Baxter. Bez neprestane potpore, marljiva rada i posvećenosti ovih organizacija i sponzora Hrvatski kulturni festival ne bi bio moguć. ■

ENG **The Australian-Croatian Association of Melbourne played host this year to the 4th Croatian Culture Festival. The inclement weather did nothing to dampen the spirits and turnout among the local community.**

UMRO GUILLERMO LUKŠIĆ

ČILE - Guillermo Lukšić Craig, član najbogatije čileanske obitelji hrvatskog podrijetla, preminuo je 28. ožujka u 57. godini života. Obitelj Lukšić posjeduje hotelske lance u Hrvatskoj - Plava laguna i Jadranski luksuzni hoteli - a Guillermo je bio srednji sin Andronica Lukšića te je u obiteljskome biznisu bio zadužen za upravljanje poslovima u Hrvatskoj. Njegov otac Androniko Lukšić izgradio je obiteljsko bogatstvo na zalihama bakra i propalim željeznicama u pustinji Atacama 1980. godine i pretvarao ih u tvrtku specijaliziranu za iskapanje bakra 'Antofagasta Plc', smještenu u Londonu sa zabilježenim prometom od 6,74 milijarde dolara u 2012. godini. Guillermo Lukšić u obiteljski posao uključuje se 1975. godine, kada odustaje od studija prava na čileanskome nacionalnom Sveučilištu. Godine 1982. postaje predsjednik holdinga *Quinenco*, a na čelu brodarske kompanije *CSAV* Guillermo Lukšić uspijeva smanjiti troškove i umanjiti štetu od velikih gubitaka na burzi. - Guillermo je bio glavni stup naše obitelji, nedostajat će nam njegovi savjeti, njegovo društvo i inteligencija - u kratkom priopćenju kaže njegov stariji brat Andronico. Guillermo iza sebe ostavlja petero djece i četvero unučadi. Inače, obitelj Lukšić drži 83 posto vlasništva u holdingu *Quinenco SA*, kontroliraju najveću čileansku banku *Banco de Chile*, pivovaru *Cervecerias Unidas SA*, brodovlasničku kompaniju *Sud Americana de Vapores SA* i tvrtku za proizvodnju bakrene žice SA. Također kontroliraju i rudnike bakra Antofagasta Plc. Obiteljskim bogatstvom, koje se procjenjuje na 16,8 milijardi dolara, upravlja Guillermova pomajka Iris Fontbona, inače 43. na Bloombergovoj ljestvici milijardera.

Lukšići potječu s otoka Brača, odakle je 1910. Andronicov otac, a Guillermov djed Polikarp stigao u Čile i zaposlio se u industriji nitrata.

'SPLIT IZA KANTUNA' U GRAZU

AUSTRIJA - Zahvaljujući odličnoj višegodišnjoj suradnji s Austrijsko-hrvatskom inicijativom, vrijednom udrugom iz Graza, na poticaj Hrvatske matice iseljenika, podružnice Split, u četvrtak 21. ožujka u Grazu je prikazana virtualna izložba pod naslovom "Split iza kantuna". Ovo predstavljanje organizirano je u suradnji s Muzejom grada Splita, HKD Napredak iz Graza u čijim prostorijama se održala prezentacija i Udrugom hrvatskih studenata Graz.

"Split iza kantuna" je izložba autora Gorana Borčića, muzejskog savjetnika Muzeja grada Splita. U njoj je na oko 300 fotografija prikazana povijest grada od 1860. do 1960. godine, a za ovu prigodu dodan je i dio koji prikazuje današnji Split na fotografijama i kratkim filmovima fotografa Zlatka Sunka. Izložba je nastala kao rezultat dugogodišnjeg proučavanja Zbirke fotografija za koju je u splitskome muzeju zadužen sam Borčić. Zbirka fotografija Muzeja grada Splita posjeduje oko 18.000 originalnih starih fotografija, a najužim izborom prikazan je rast Splita tijekom 100 godina, od nastanka prve fotografije Petra Zinka, najstarijega splitskog fotografa. Na prezentaciji nazočnima su se obratili uz autora i Edith Risse, austrijska povjesničarka umjetnosti koja je vodila večer, te Branka Bezić Filipović u ime splitske Matice iseljenika, predsjednik AHI-ja Rade Lukić i Nikolaus Hermann, počasni konzul RH u Grazu.

Unatoč mnogobrojnim događajima tog dana u Grazu, Hrvati i njihovi austrijski prijatelji nisu propustili priliku doći i vidjeti priču o povijesti Splita. (*Branka Bezić-Filipović*)

Hrvati iz Švedske na studijskom putovanju u Hrvatskoj

U posjet domovini došlo je 30 članova i članica HKD "Jadran" i HD "Hrvatska žena" iz grada Malmöa. Za svoga studijskog puta u Zagreb, folkloraši i tamburaši "Jadrana" uvježbavali su nove koreografije te obišli kulturne i društvene vrijednosti grada Zagreba i okolice

Sastanak u Hrvatskoj matici iseljenika

Napisala: **Željka Lešić**

Hrvatsku maticu iseljenika posjetila je 27. ožujka delegacija HKD "Jadran" iz Malmöa, a činili su je: Vinko Stanišić, predsjednik HKD "Jadran", Dean Bazina, tajnik, Željko Resovac, blagajnik i Ivo Biloglav, član Društva. Tom prigodom primio ih je Matičin ravnatelj mr. sc. Marin Knezović sa suradnicima: Srebrenkom Šeravić, rukovoditeljicom Odjela za kulturu, Ladom Kanajet Šimić, rukovoditeljicom Odjela za školstvo, znanost i sport, Vesnom Kukavicom, rukovoditeljicom Odjela za nakladništvo i Željkom Lešić, novinarkom časopisa Matica. Za sjećanje na susret gosti su ravnatelju HMI-ja darovali monografiju Josipa Zorice posvećenu pedesetogodišnjici NK Croatije Malmö.

U srdačnom razgovoru gosti su s domaćinima razgovarali o nastavku dugogodišnje suradnje s Maticom te su ih obavijestili o studijskom putovanju u Zagreb od 22. do 29. ožujka. U posjet domovini došli su Hrvati iz Švedske, 30 članova i članica HKD "Jadran" i HD "Hrvatska žena" iz grada Malmöa. Za svoga studijskog puta u Zagreb folkloraši i tamburaši "Jadrana" uvježbavat će nove koreografije te će upriličiti obilazak kulturnih i društvenih vrijednosti grada Zagreba i okolice. Uz svakidašnje glazbene vježbe s koreografom Goranom Kneževićem, učiteljem pjevanja Tomislavom Habulinom te glazbenim učiteljem Draženom Vargom, program je ispunjen i posjetima kulturnim, vjerskim i sportskim institucijama.

"Ovaj put je dugo i temeljito planiran i sretni smo što je došlo do njegove realizacije", istaknuo je predsjednik HKD "Jadran" Vinko Stanišić, naglasivši pritom kako je Društvo otvoreno za sve Hrvate u Švedskoj te da se brine za čuvanje hrvatske riječi i tradicije. Gosti iz Švedske izrazili su zadovoljstvo što im je ispunjena želja da posjete HMI s kojim imaju dobru dugogodišnju suradnju. "Interes RH je čuvati identitet Hrvata u iseljeništvu i povezati ih s Hrvatskom. Želimo se dogovoriti koju razinu identiteta u zajednicama sačuvati. Svjesni smo da će mlađe generacije i dalje imati dvojni osjećaj identiteta, no želimo probuditi interes mladih za očuvanje identiteta", rekao je uz ostalo Matičin ravnatelj.

Rukovoditeljice odjela govorile su o svojim odjelima te pozvale naše sunarodnjake u Švedskoj na još jaču suradnju s Maticom koja im je uvijek bila i bit će velika potpora u njihovu djelovanju.

Prvog dana posjeta Zagrebu gosti su gledali uživo kvalifikacijsku nogometnu utakmicu Hrvatska – Srbija na maksimirskom stadionu. Hrvatski Šveđani posjetili su uz HMI i svetište Mariju Bistricu, etno-selo u Karlovcu i KUD Rečica, FA "Lado", GNK Dinamo, no kruna "Jadranova" posjeta Zagrebu je, kako kažu u Društvu, nastup HKD "Jadran" na državnoj televiziji, koji su imali u utorak, 26. ožujka, uživo u emisiji "Dobro jutro, Hrvatska". Spomenute udruge djeluju od 1976. godine i njihove glavne djelatnosti su na polju kulture, prije svega folklora. ■

Nastup u emisiji *Dobro jutro Hrvatska*

ENG **Thirty members of the Jadran Croatian Culture Society and the Croatian Women's Society of Sweden's Malmö visited Croatia. During their study trip their rehearsed new choreographies and toured the cultural points of interest in Zagreb and its environs.**

Najutjecajnija hrvatska pjesnička manifestacija u znaku jubileja

Goranovim vijencem za cjelokupni pjesnički doprinos ove godine ovjenčan je pjesnik Branko Čegec, dok je nagrada *Goran* za mlade pjesnike dodijeljena Stipi Odaku

Branko Čegec s nagradom

Napisala: **Vesna Kukavica**

Goranovo proljeće, najutjecajnija hrvatska pjesnička manifestacija, ove godine okupila je četrdesetak domaćih i stranih pjesnika koji su nastupili uz Lukovdol, rodno mjesto književnika Ivana Gorana Kovačića, u nizu kulturnih središta Hrvatske. *Goranov vijenac* za cjelokupni pjesnički opus ove godine dodijeljen je pjesniku Branku Čegecu, dok je dobitnik nagrade *Goran* za mlade pjesnike Stipe Odak za rukopis *Trobojno bijelo*.

Organizator manifestacije je Studentsko kulturno-umjetničko društvo *Ivan Goran Kovačić* iz Zagreba. Prosudbena komisija radila je u sastavu: Ana Brnardić, Tonko Maroević, Marko Pogačar, Milorad Stojević i Tvrtko Vuković. U obrazloženju se navodi kako Čegec lirskim pismom koje ustrajnom reciklažom kulturne, književne i umjetničke baštine te kritičkom parodijom medija, politike, tržišta i drugih meta-jezika današnjice demistificira okoštale spoznaje i upitno favorizirane vrijednosti. Čegec daje nemjerljiv pjesnički doprinos razumijevanju kako naše umjetničke i društvene prošlosti, tako i naše suvremenosti, napominje se i dodaje kako je u formalnom i sadržajnom smislu njegova lirika posve originalna. Ističe se kako visok stupanj jezičnog umijeća prati i primjetan stupanj kritičke svijesti što Čegeca, kako ocjenjuje prosudbena komisija, svrstava u red naših najzaslužnijih suvremenih pjesnika, esejista i aktivista, a njegovu liriku u red rijetkih mjesta sretnog susreta erotične jezične ingenioznosti i političke osviještenosti.

NAJISTAKNUTIJI AUTORI NAŠEGA PJESNIŠTVA

Pjesnik, esejist i nakladnik Branko Čegec rođen je 1957. u Kraljevu Vrhu kraj Vrbovca. Objavio je više knjiga, među kojima je i zbirka pjesama *Tamno mjesto*. Za svoj književni rad Čegec je više puta bio nagrađivan, pa i od ove pjesničke manifestacije kada mu je prije trideset godina uručena nagrada za mlade pjesnike za rukopis *Eros, Europa, Arafat*.

Goranov vijenac je nagrada za pjesnički opus i ukupan prinos hrvatskoj književnosti kojom su proteklih pet desetljeća ovjenčani najistaknutiji autori našega pjesništva među kojima su uz ovogodišnjeg laureata Čegeca pjesnici i pjesnikinje kao što su: Stjepan Gulin, Delimir Rešicki, Petar Gudelj, Branimir Bošnjak, Jasna Melvinger, Mile Stojić, Andriana Škunca, Ivan Rogić Nehajev,

Stipe Odak primio je nagradu za mlade pjesnike

Publika prati *Goranovo proljeće*

Milorad Stojević, Arsen Dedić, Branko Maleš, Zvonko Maković, Boris Maruna, Zvonimir Mrkonjić, Nikola Miličević, Veselko Koroman, Nikica Petrak, Luko Paljetak, Anka Žagar, Antun Šoljan, Danijel Dragojević, Ivan Slamnig, Slavko Mihalić, Jure Kaštelan, Dragutin Tadijanović, Šime Vučetić, Vesna Parun, Dobriša Cesarić, Zvonimir Golob, Drago Ivanišević i drugi.

Goranovo proljeće ove godine obilježava tri godišnjice - 100 godina rođenja Ivana Gorana Kovačića, 70 godina njegove smrti te 50 godina neprekinutog trajanja Goranova proljeća, najvažnije i najstarije pjesničke manifestacije u Hrvatskoj kojoj je pokrovitelj predsjednik RH prof. dr. sc. Ivo Josipović. Manifestacija je otvorena u Zagrebu, svečanošću 20. ožujka u VIP klubu u nazočnosti ministrice kulture prof. dr. sc. Andree Zlatar Violić i njezina pomoćnika Vladimira Stojsavljevića, kao i mnogobrojne publike među kojima su bili osnivači manifestacije na čelu s Antom Bekićem. Nagrade su laureatima, Čegecu i Odaku, uručene u Lukovdolu, kao što je uobičajeno na Goranov rođendan, 21. ožujka.

PRICA, MURTIĆ I PICASSO

Proslavi triju obljetnica velikoga hrvatskog pjesnika, prerano stradalog od četničke ruke u Drugome svjetskom ratu, na dostojan način priključila se Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu prigodnom izložbom, naslovljenoj *Sve Goranove Jame*, u prostoru njezine Grafičke zbirke. Izložba je pokazala impresivne crteže i grafike inspirirane pjesništvom Ivana Gorana Kovačića, osobito poemom *Jama*. Posjetitelji su mogli vidjeti i različita izdanja *Jame* na hrvatskome jeziku, ali i stranim jezicima, koja se čuvaju u GZ NSK među kojima je i prvo francusko izdanje Goranove *Jame* koje je ilustrirao slavni Picasso. Posjetiteljima su predočeni crteži Ivana Lovrenčića te dojmljivi grafički listovi Zlatka Price i Ede Murtića, odražavajući odjeke Goranove *Jame* na likovnu umjetnost.

Stručnjaci koji su se bavili Kovačićem i objavljivanjem *Jame* u inozemstvu - među kojima izdvajamo Mladena Urema, smatraju kako su se A. Malinar i M. Ristić zauzeli za tiskanje prijevoda *Jame* u Francuskoj. Oni su, navodi Urem, angažirali Pabla Picassa, koji je ilustrirao *Jamu*, te Paula Éluarda, koji Goranu posvećuje pjesmu *Tombeau de Goran Kovatchitch* (*Grob Gorana Kovačića*). Posredovala je vjerojatno Hrvatica Dora Maar koju je Éluard kao svoju najbolju prijateljicu prije upoznao s Picassom tijekom legendarnog susreta avangardne umjetnice i slavnoga slikara u pariškoj kavani Deux Magots 1936. godine - koji je i našoj Dori i Picassu promijenio život.

Uz crteže i grafike, prigodni katalog izložbe *Sve Goranove Jame* donosi i bibliografiju djela Ivana Gorana Kovačića, objelodanjenih na hrvatskome te stranim jezicima, a koji su priredile autorica izložbe Mikica Maštrović te priređivačica kataloga Željka Lovrenčić. ■

IVAN GORAN KOVAČIĆ hrvatski je književnik i publicist, rođen u Lukovdolu 21. ožujka 1913., a stradao od četničke ruke u okolici Foče oko 12. srpnja 1943. Uza zapaženo književno djelovanje tridesetih, Goran je neko vrijeme bio i politički aktivan kao pristaša Radićeve Hrvatske seljačke stranke. Ustaške su ga vlasti nakon uspostave NDH namjeravale imenovati za upravitelja pošte u istočnoj Bosni, ali ga je enciklopedist Mate Ujević zadržao u Zagrebu kao suradnika u Hrvatskome izdavačkom bibliografskom zavodu. Potkraj 1942. s pjesnikom Vladimirom Nazorom otišao je u partizane. Ubili su ga četnici u blizini Foče. Grob mu je ostao nepoznat pa su mnogi u tome vidjeli začudnu koincidenciju s njegovom poznatom pjesmom *Moj grob* iz 1937., te s njegovim najpoznatijim djelom, poemom *Jama*, koja je tiskana posmrtno u Italiji i na oslobođenome teritoriju. Zbog tragične smrti Goranov lik zadobio je nakon Drugoga svjetskog rata legendarne obrise, što je znatno utjecalo i na sudbinu njegova književnog djela. Na njegov rođendan redovito se održavaju pjesničke svečanosti i dodjeljuje Goranov vijenac i nagrada za mlade pjesnike. Kovačić je bio i jedan od najplodnijih i najboljih prevoditelja lirike u međuratnome razdoblju. Prevodio je francuske, talijanske i engleske pjesnike. No, Ivan Goran Kovačić je najpoznatiji kao pjesnik ratne poeme *Jama*. Junak te poeme, civil koji je u ratu odveden na masovno gubilište i jedini preživio pogubljenje, govori o partizanima, osloboditeljima, o stradanjima nevinih žrtava i o svojemu nevjerojatnom izlasku iz jame. Iako je nastala kao angažiran odgovor na proživljene zločine kako bi veličala duh otpora, svojim humanizmom i književnim kvalitetama te klasičnom pjesničkom formom *Jama* i danas ostavlja snažan dojam na čitatelja.

Goranova *Jama* Ede Murtića

ENG Goran's Spring, the most influential Croatian poetry event, celebrated its 50th anniversary this year. The Goran's Garland prize for overall poetic oeuvre was presented this year to poet Branko Čegec.

"Za Križen na otoku Hvaru"

Svojom sadržajnošću knjiga predstavlja trajni spomen polutisućljetne hrvatske tradicije, čija je vrijednost prepoznata i u svijetu. Usto će svojom aktualnošću privući brojne čitatelje i hodočasnike, kako bi bolje upoznali privlačnost i ljepotu procesije

Tekst: **IKA**

Promocija u dvorani franjevačkog samostana Hercegovačke provincije u zagrebačkoj Dubravi

Knjiga fra Bernardina Škunce o jedinstvenoj laičko-pučkoj pobožnosti, koja traje više od 500 godina, a 2009. uvrštena je u popis nematerijalne duhovne baštine UNESCO-a – "Za Križen na otoku Hvaru" – objavljena je u suizdanju Biskupskog ordinarijata u Hvaru i Glasa Koncila.

Djelo u četiri dijela opisuje procesiju nastalu u vjerničko-bratovštinsko-laičkom krugu koja se u vjernosti izvornoj obrednoj slici procesije prenosi iz naraštaja u naraštaj. Procesija je u prvome redu događaj vjere, kršćanske duhovnosti i kršćanskog svjetonazora. Taj živi vjernički "znak", koji stoljećima sabire križ u samom srcu otoka Hvara, u krugu šest mjesta okuplja ljude koji u noći s Velikog četvrtka na Veliki petak hodaju u procesiji koju jednostavno zovu – *Za Križen*.

U uvodu autor objašnjava razloge za uvrštenje procesije *Za Križen* u popis svjetske nematerijalne baštine UNESCO-a te fenomen njezina trajanja. U prvome dijelu Škunca donosi opću sliku vjerskog i društvenog položaja otoka Hvara u njegovoj povijesti s obzirom na širi europsko-kršćanski te povijesni mediteranski okvir. U drugome dijelu prikazuje duhovno tlo iz kojega je nastalo štovanje Isusove muke na otoku Hvaru.

Treći, središnji, a ujedno i najveći dio, bavi se pitanjima nastanka i opisa same procesije. Opisana je zemljopisna i društveno-povijesna slika kruga procesije te naselja iz tog kruga: Vrbanj, Vrboska, Jelsa, Pitve, Vrisnik, Svirče, s popisom križonoša za svaku župu. Dalje slijedi pogled u nastanak i povijesni razvoj te neka mišljenja o postanku procesije, obliku i sadržaju procesije te hvarskim sljednicama procesije.

FRA BERNARDIN ŠKUNCA, svećenik franjevac i teolog liturgičar, rođen je 12. studenoga 1937. u Novalji, na Pagu. Teologiju je diplomirao na Teološkome fakultetu u Ljubljani, magistrirao je pastoralnu liturgiju na Katoličkome institutu u Parizu, a doktorirao je na KBF-u u Zagrebu. Autor je mnoštva radova objavljenih u različitim zbornicima, preveo je, priredio i uredio više knjiga, a sam je autor romana "Mirotvorac u Bologni", za koji je dobio Nagradu za književnost i umjetnost "August Šenoa" Matice hrvatske 2008.

U četvrtome dijelu autor sve sabire u sedam općih vrijednosnih naglasaka o pučkim pasionskim pobožnostima na Hvaru, a napose o procesiji *Za Križen*. Zaključuje da je procesija *Za Križen* svojom osebujnom procesionalnom obrednošću, koju je pokrenula i uobličila vjera u snagu Kristova križa, stvarala tradiciju koja se – stopljena s vjerom i obredima – sakralizirala te kao takva ostaje izniman vjeroispovjedni događaj pučke vjere i pobožnosti. Ona je autentičan vjernički čin jer svoj bitni sadržaj i obred vuče od liturgije Kristove muke i smrti na križu. S obzirom na to da ujedinjuje različite biljege, postala je poseban izraz vjerničke etnokulture.

Riječ je o izvornome znanstvenom radu, koji objašnjava etnološke i religijsko-tradicijske vrijednosti procesije *Za Križen* te kršćanski duhovni i teološki biljeg procesije te u dodatku sadrži osam priloga koji pružaju dublji uvod u sadržaj i povijest te pučke pobožnosti. ■

Za Križen, Svirče 1943.

ENG ***Following the Cross on the Island of Hvar (Za Križen na otoku Hvaru)*** **is a book about a traditional passional procession—a unique celebration of folk devotion on the island of Hvar with a 500 year history, inducted in 2009 in the UNESCO list of intangible heritage.**

Godina u znaku 480. obljetnice doseljavanja gradišćanskih Hrvata

U posljednjem razdoblju Savez je uz pomoć pojedinih seoskih društava realizirao utemeljenje novih hrvatskih društava, a to su: Dječje folklorno društvo *Ljuljanka* u Hrvatskome Jandrofu, Tamburica *Konjic* u Hrvatskome Jandrofu i Čunovu, Dječje folklorno društvo *Mala Hrvatanka* u Hrvatskome Grobu te Hrvatska kazališna grupa u Hrvatskome Jandrofu i Čunovu

Na nedavno održanom snimanju emisije *Lijepom našom* u Šopronu

Razgovarala: **Marija Hećimović**

Hrvatska manjina u Republici Slovačkoj svojim aktivnim djelovanjem pridonosi očuvanju nacionalnoga identiteta zajednice uz pomoć Hrvatskoga kulturnog saveza u Slovačkoj (HKSS) i nekoliko amaterska kulturnih društava iz hrvatskih naselja u okolici Bratislave - Devinskoga Novog Sela, Hrvatskoga Jandrofa, Čunova i Hrvatskoga Groba. Među njima svakako najvažnije mjesto zauzima Savez, kao krovna organizacija, pa smo zamolili predsjednika HKSS-a, dipl. ing. Radoslava Jankovića, da nas izvijesti o radu Saveza, kao i o aktualnim prilikama u zajednici. Vrijedni rad predsjednika Jankovića u zajednici razumljiv je s obzirom na to da ga te osobine krase i u privatnome životu, što je pokazao i kao dugogodišnji potpredsjednik Saveza, a od 2010. godine i kao predsjednik. Njegovo djelovanje na kulturnom polju počinje 2000. godine na mjestu kantora na hrvatskim misama, a zatim je bio član FA "Kolo slavuj" iz Beča, zborovođa je *Muškoga jačkarskog društva* u Hrvatskome Jandrofu i zastupnik hrvatske manjine u Odboru za manjine Vlade Republike Slovačke. Uz sve to može se pohvaliti i objavljenim knjigama "Ljeto va jačka Hrvatskoga Jandrofa" i "Pjesme glušu dalje".

Kakvi su zadaci i ciljevi HKSS, te koje ste novosti unijeli kao novi predsjednik?

- Od svoga osnutka u svibnju 1990. Savez djeluje na području očuvanja i razvitka hrvatske kulture i jezika Hrvata u Slovačkoj. Njegove aktivnosti podupiru djelovanje pojedinih kulturnih i folklornih društava u Slovačkoj, koja se također bave hrvatskom kulturom i jezikom. Ciljevi Saveza su prezentacija hrvatske kulture i jezika, kao i prezentacija i podupiranje hrvatske nacionalne grupe u Slovačkoj i u inozemstvu. U posljednjem razdoblju, od 2010. do danas, Savez je uz pomoć pojedinih seoskih kulturnih i folklornih društava uz dosadašnje projekte realizirao i nekoliko novih, od kojih treba spomenuti utemeljenje triju hrvatskih folklornih društava, a to su: Dječje folklorno društvo *Ljuljanka* u Hrvatskome Jandrofu, Tamburica *Konjic* u Hrvatskome Jandrofu i Čunovu, Dječje folklorno društvo *Mala Hrvatanka* u Hrvatskome Grobu te utemeljenje Hrvatske kazališne grupe koja djeluje u Hrvatskome Jandrofu i Čunovu. Sva ova novoutemeljena društva djeluju od 2012. godine i danas redovito nastupaju na različitim kulturnim priredbama doma i u inozemstvu. Na taj način broj kulturnih društava povećao se sa šest u 2010. na devet u 2012., što se pozitivno odražava i na mlađi naraštaj. U prvome redu to se odnosi na novoutemeljena društva za mlade, koja ovim putem jače uključuju i naš mlađi naraštaj u kulturni život i djelovanje naše hrvatske narodne grupe. Očuvanje hrvatskoga jezika glavna je

Na koru crkve u Hrvatskom Jandrofu (skroz desno) 2007.

Prezentacija knjige *Pjesme glušu dalje* (2011.)

zadaća i za sljedeće razdoblje djelovanja Saveza. U tom smjeru djelujemo na različitim razinama, primjerice osiguranjem podučavanja hrvatskoga jezika za školarce u pojedinim hrvatskim selima uz pomoć Vlade RH i Veleposlanstva RH u Bratislavi, što je jedan od glavnih uvjeta očuvanja našega identiteta i opstanka. Izvan toga dostupno je i podučavanje za odrasle preko EU projekta CROSKAT u Devinskome Novom Selu, preko njihova seoskoga kulturnog društva. U sklopu tiskare i nadalje izlazi časopis *Hrvatska rosa,* a tijekom 2012. izašle su dvije knjige na hrvatskome jeziku "Naše selo Čunovo" autora J. Maásza i "Rič k riči" V. Pokornoga. Intenziviranje javnoga upotrebljavanja hrvatskoga jezika preko ovih prezentiranih aktivnosti naše narodne grupe čini se i na redovitim hrvatskim sv. misama u Hrvatskome Jandrofu i Čunovu. Sve navedeno ima zadaću podupiranja glavnoga cilja našega djelovanja, a to je očuvanje i razvitak naše hrvatske narodne grupe, njezina hrvatskoga jezika, identiteta i kulture.

Kakav je društveni i gospodarski položaj Hrvata u Slovačkoj danas i kakva im je perspektiva?

- Hrvati u Slovačkoj dobro su organizirani u različitim seoskim kulturnim i folklornim društvima. Iako broj njihovih pripadnika prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine nije velik, ipak je malo veći prema popisu iz 2001. godine. Konkretno, prema popisu u 2011. godini 1.022 osobe izjasnile su se kao Hrvati, dok je taj broj bio 890 u 2001. godini. Ako uzmemo u obzir i druga pitanja iz popisa, hrvatskim kao materinskim jezikom koriste se 1.234 osobe, a kao najviše upotrebljavanim jezikom u obitelji koriste se 932 osobe. S obzirom na ove činjenice, pretpostavljamo da je broj Hrvata u Slovačkoj oko 3.000 jer je broj mješovitih obitelji i broj članova uključenih u pojedina kulturna društva viši od 1.300 osoba. Perspektivu naše narodne grupe vidimo osim kontakta s Hrvatskom i u intenziviranju suradnje i koordinacije svih gradišćanskohrvatskih zajednica u Austriji, Mađarskoj, Češkoj i Slovačkoj.

Na koji način nastojite pridonijeti očuvanju hrvatskoga jezika, a time i hrvatskoga identiteta te kako u tome pomaže "Hrvatski četvrtak"?

- Uglavnom nastojimo osigurati podučavanje hrvatskoga jezika u pojedinim selima, kao što sam i prije spomenuo, preko različitih redovitih jezičnih tečaja, jezično-folklornim taborima za djecu kako u Hrvatskoj tako i na pojedinim seoskim kulturnim i jezičnim priredbama. Primjer ovakvoga seoskog susreta usmjerenog na očuvanje hrvatskoga identiteta i jezika su i *Hrvatski četvrtci* u Devinskome Novom Selu, koje dugo godina priređuje HKD Devinsko Novo Selo. U sklopu ove organizirane priredbe svakog mjeseca Novoselci razgovaraju i diskutiraju o hrvatskoj prošlosti i sadašnjem stanju u njihovu selu pod vodstvom V. Pokornoga. Tako se tu mogu čuti podaci zapisani u mnogobrojnim knjigama V. Pokornoga, koji su važni za povijest hrvatske narodne grupe u Slovačkoj, što uz susrete i međusobne razgovore pojedinih posjetitelja ove priredbe na hrvatskome jeziku predstavlja važan doprinos za našu narodnu grupu u Slovačkoj.

Gradišćanski Hrvati koji žive u četiri različite europske države imaju dugogodišnju suradnju. Koliko je ona važna?

- Suradnja gradišćanskih Hrvata i u prošlosti je bila jako dobra, o čemu svjedoče mnogi zajednički prekogranični projekti i dugogodišnje postojanje *Koordinacijskog odbora gradišćanskih Hrvatov* iz Austrije, Mađarske, Češke i Slovačke. Važnost ove suradnje pokazuje se i u ovoj jubilarnoj godini 2013., kada slavimo 480. obljetnicu prvoga dolaska Hrvata na ova područja, gdje danas gradišćanski Hrvati žive. U sklopu toga najvažnijeg jubileja priredit ćemo puno različitih priredaba, prezentacija i smotri,

Janković govori na 11. Hrvatskom kongresu u Slovačkoj (2012.)

S novoformiranom dječjom folklornom skupinom *Ljuljanka*

na kojima ćemo prezentirati kulturnu baštinu gradišćanskohrvatske zajednice. U 2013. godini priredit ćemo nekoliko skupnih projekata od kojih je prvi bio snimanje TV-emisije "Lijepom našom" u Šopronu (Mađarska). Vrhunac ove suradnje bit će prekogranični projekt "Po staza naši stari", u kojem će povorku s konjima i kolima pratiti pojedina folklorna društva kroz gradove i sela svih pet država, od Udbine do Bratislave, kao spomen na 480. obljetnicu naseljavanja gradišćanskih Hrvata na ova područja. U projekt je uključen i Hrvatski festival koji će se održati 13. srpnja u središtu Bratislave, pod nazivom "Dobro došli", a koji će predstavljati vrhunac ovoga jubilarnog ljeta za Hrvate u Slovačkoj.

Koliko je ukupnoj aktivnosti Vaše zajednice pridonio Muzej kulture Hrvata u Slovačkoj?

- Muzej je od početka svoga djelovanja otvorio prostor za stručno istraživanje i bolje obilježivanje naše hrvatske kulturne baštine u Slovačkoj. Prošlost naše narodne grupe u Slovačkoj iznimno je bogata. Muzej predstavlja prostor gdje može biti na jednome mjestu sačuvano i prezentirano sve to najvrjednije iz naše prošlosti. Sigurno bi moglo biti priređeno i više skupnih aktivnosti Muzeja i Saveza na javnoj prezentaciji naše prošlosti, čemu se nadamo u budućnosti.

Što mislite o povezanosti i suradnji matične domovine s Hrvatima u Slovačkoj?

- Suradnja s matičnom domovinom od samoga početka djelovanja Saveza i seoskih društava jako je dobra. Ima nekoliko razina na kojoj je suradnja organizirana i realizirana. Savez kao krovna organizacija Hrvata u Slovačkoj surađuje s različitim državnim tijelima i institucijama u Hrvatskoj, od Državnog ureda za Hrvate izvan RH, preko Veleposlanstva RH u Bratislavi do Hrvatske matice iseljenika i drugih institucija i udruga. Suradnja na ovoj razini ima veliku važnost za Hrvate u Slovačkoj. Ova razina suradnje ima za posljedicu financiranje pojedinih aktivnosti, sudjelovanje na pojedinim projektima preko naših predstavnika i aktivno participiranje na različitim projektima.

Suradnja postoji i na razini pojedinih seoskih udruga s njihovim partnerima Hrvatskoj. Ovi kontakti pomažu boljem upoznavanju i razumijevanju hrvatske kulture iz naše stare domovine. Postoje i različite veze preko naših pojedinih hrvatskih općina u Slovačkoj s općinama u Hrvatskoj.

I na kraju ono neizbježno pitanje, na koji način se financira Savez i hrvatska društva?

- Ako govorimo o financiranju pojedinih aktivnosti Hrvata u Slovačkoj, ono je osiguravano iz nekolikih izvora. Treba reći da financiranje pojedinih aktivnosti seoskih hrvatskih društava i Saveza ide uz pomoć pojedinih projekata, koje svake godine predlaže Savez u dogovoru s hrvatskim društvima. Prijedlog ide Uredu Vlade Republike Slovačke i Uredu za Hrvate izvan RH. Ova sredstva predstavljaju glavni izvor financiranja aktivnosti naše hrvatske narodne grupe u Slovačkoj, na čemu im i ovom prilikom zahvaljujemo. Izvan ovih sredstava Savez i hrvatska društva dobivaju neka sredstva iz pojedinih hrvatskih općina, županija i sponzora radi sufinanciranja nekih projekata ili realizacije drugih projekata. U prošlosti smo neke naše aktivnosti financirali i iz nekih drugih izvora, kao na primjer EU-fondova prekograničnе suradnje, koji bi i u budućnosti mogli predstavljati važan izvor i stvoriti bolje financijske uvjete za realiziranje prekograničnih projekata u sklopu suradnje s hrvatskim društvima u Hrvatskoj, Austriji, Mađarskoj i Češkoj. ■

Muško jačkarno društvo iz Hrvatskog Jandrofa nastupa u emisiji *Lijepa naša*

ENG An interview with Radoslav Janković, president of the Croatian Culture Federation of Slovakia. Since taking over the federation's helm in 2010 he has seen four new Croatian culture associations founded.

Sinovi i kćeri rudara njeguju tamburaštvo

Njihova skrb i ljubav osjeti se i u tom malom, ali poznatom Cokeburgu gdje je automobilski promet gotovo zaustavljen, a parkirališta ispunjena do posljednjeg mjesta kad god se održavaju priredbe u Hrvatskom domu

Žumberčani iz Clevelanda

Sacred Heart tamburaški zbor McKeesport

Napisao: **Franjo Bertović** Snimke: **HBZ**

Potkraj ožujka održana je 21. "Velika fešta tamburaša" u malome rudarskom naselju jugozapadno od Pittsburgha pod pokroviteljstvom Odrasloga tamburaškog zbora "St. George". Ovi poznati tamburaši i ljubitelji tamburaške baštine došli su na ideju 1992. godine da u zimskom vremenu trebaju pripremiti neki kulturni skup i zabavu kako bi okupili i razveselili svoje članstvo i prijatelje. Tako osmišljena zamisao brzo je ugledala svjetlo dana te su je odmah prihvatila susjedna kulturno-umjetnička društva. Već na prvoj Velikoj tamburaškoj fešti nastupilo je osam tamburaških zborova koji su izveli osmo-satni program i to po ovom rasporedu: pola sata u jednoj dvorani na katu te pola sata u prizemlju. Danas je ta priredba izrasla i prerasla u prvorazredni kulturni događaj na razini Hrvatske bratske zajednice u Americi.

Prošle subote, 23. ožujka 2013., na okupu se našlo 11 kulturno-umjetničkih društava iz Amerike i Kanade te u Hrvatskom domu "St. George" u Cokeburgu zabavljalo dupkom pune dvije dvorane našega hrvatskog roda. Na Fašti su nastupili: "Ansambl sv. Nikola" iz Ambridge PA, "Veseljaci" - tamburaški zbor iz Farrell PA, "Veseli Hrvati" - tamburaški zbor iz Wellanda ON (Kanada), "Tamburaški zbor sv. Marije" Rankin PA, "Keystone - odrasli tamburaški zbor" Pittsburgh PA, "St. Lawrence - odrasli tamburaški zbor" Steelton PA, "Penn-Sembles - odrasli tamburaški zbor" Versailles PA, "Tamburaški zbor Živa grana Hrvatske" Hamilton ON (Kanada), "Sacred Heart tamburaški zbor" McKeesport PA, "Odrasli tamburaški zbor Žumberčani" iz Clevelanda OH i domaćini "St. George tamburaški zbor" iz Cokeburga, PA. Podarili su publici 22 sata zanimljivog programa protkanog lijepom tamburaškom glazbom i pjesmom. Tako je

Jerry Grcevich & Marlene Luketich-Kocish

razdragana publika ostala još dugo u noć uz intonacije opet lijepe domaće glazbe o kojoj se brinuo Tamburaški sastav "Mikey Dee". Bilo je to doista slavlje tamburaške baštine koje se prelilo u sveopće narodno veselje.

Naravno, kako to već dolikuje na skupovima našega hrvatskog naroda, sve je pratila dobra domaća kuhinja i kapljica. Tako su mnogi imali priliku kušati dobru janjetinu s ražnja, sarmu, pite od sira i jabuka, orahnjaču i druge specijalitete uz karlovačko pivo i domaća hrvatska vina. Domaćini, na čelu s odsjekom 354 HBZ i glavnim predsjednikom Hrvatske bratske zajednice u Americi Bernardom M. Luketichem s velikom ljubavlju i iskustvom čuvaju hrvatski kulturni korijen i identitet na ovim svjevernoameričkim prostranstvima. Njihova skrb i ljubav osjeti se i u tome malome, ali poznatome Cokeburgu gdje je automobilski promet gotovo zaustavljen, a parkirališta ispunjena do posljednjeg mjesta kad god se održavaju priredbe u Hrvatskome domu. A vjerujte mi, održavaju se često. Ovdje ne posustajemo! ■

ENG **The 21st grand tamburitza festival was staged in late March in a small mining town to the southwest of Pittsburgh, hosted by the St. George Adult Tamburitza Ensemble.**

50 godina radio i živio za dragog Boga i svoj narod

Don Stjepan zahvalio je svima na njihovu dolasku i doprinosu koji su učinili da ovaj dan bude ovako veličanstven te na kraju uputio ove riječi: "Bože vječni, Bože pravedni, daj mi volju i snagu da do kraja svog života za svoj se hrvatski narod molim, da ga volim, da za njega riječima govorim i djelima radim!"

Napisala: **Marija Trbuhović-Norac (bokacropress.net)** Snimke: **BOKA CRO PRESS**

Vlč. Gnječ reže svečarsku tortu

U Geelongu (Victoria, Australija) u nedjelju 24. veljače 2013. u župnoj crkvi *Holly family* vlč. Stjepan Gnječ, svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije, proslavio je svoj zlatomisnički jubilej tj. pedeset godina da je zaređen za svećenika. "Roditeljko, Majko i Djevice, oduševljavaj i hrabri nam Hrvate i Hrvatice", geslo je pedesete obljetnice don Stjepana Gnječa.

Misno slavlje započelo je svečanom pjesmom "Zdravo Djevo Kraljice Hrvata" koju je izveo ansambl "Lado", a bogoslužje je predvodio slavljenik vlč. Stjepan Gnječ u koncelebraciji s mons. Murrayem te svećenicima ocem Gerradom i fra Ćirom Lovrićem. Na proslavu ovoga velikog jubileja bili su pozvani mnogobrojni svećenici, naši hrvatski svećenici iz Melbournea vlč. Mate Križanac, vlč. Josip Vranješ, vlč. Ivica Zlatunić (zbog obveza u svojim župama nisu mogli biti na sv. misi, ali su bili na svečanom ručku), zatim mons. Murray iz *St Mary's Cathedral* u Geelongu, fra Ćiro Lovrić - gost iz domovine, otac Gerrard iz *Holly Family Church*, kao i naš generalni konzul Ante Babić, predstavnici svih hrvatskih klubova u Geelongu te ugledni gosti i prijatelji našeg zlatomisnika, kao i Hrvati iz Ballarata, Mildure, Melbournea... Vjernici iz cijele nadbiskupije i drugih gradova Victorije svojim dolaskom iskazali su zahvalnost našem dragom zlatomisniku koji je pedeset godina radio i živio samo za dragog Boga i svoj narod. Molitvu vjernika pročitali su mladi župljani iz Geelonga. Pjevali su župni zbor te folklorni ansambl "Lado".

Zlatomisnik je na kraju zahvalio i naglasio da ovom sv. misom želi zahvaliti dragom Bogu što je njega, još kao dijete, pozvao i izabrao, što mu je sve ove godine dao snage za svećenički rad te ga pratio na životnom putu, koji ponekad nije bio nimalo lak. Na kraju euharistijskog slavlja svi su zajednički zapjevali "Lijepu našu" i "Bože čuvaj Hrvatsku". Podijeljene su spomen-sličice, knjige i majice kao uspomena na dugogodišnji rad našeg svećara koji je 50 godina neumorno radio na širenju Kristova evanđelja.

Masa vjernika došla je proslaviti zlatnu misu vlč. Gnječa

Na kraju sv. mise okupljeni vjernici, s našim zlatomisnikom i njegovom braćom svećenicima i prijateljima, sudjelovali su na zajedničkoj proslavi uz bogati stol u Hrvatskom klubu u Geelongu, uz pjesmu i druženje, razgovor i čestitanje don Stjepanu Gnječu. Don Stjepan zahvalio je svima na njihovu dolasku i doprinosu koji su učinili da ovaj dan bude ovako veličanstven te na kraju uputio ove riječi: "Bože vječni, Bože pravedni, daj mi volju i snagu da do kraja svog života za svoj se hrvatski narod molim, da ga volim, da za njega riječima govorim i djelima radim!" Proslavu ovoga zlatnog jubileja našega velečasnog zajednički su organizirala sva tri kluba iz Gelonga, čime su iskazali svoje poštovanje i ljubav prema dragome zlatomisniku. ■

ENG **The Reverend Stjepan Gnječ of the Split Makarska archdiocese celebrated his golden jubilee mass, celebrating fifty years of service as a priest on Sunday, February 24th, at the Holy Family parish church in Geelong (Victoria, Australia).**

Tko to "krade" ćirilicu?

Zbog nedovoljnog znanja i promidžbe ćirilice kao dijela hrvatske pisane baštine hrvatsku ćirilicu nerijetko prate znanstvene neistine i stereotipi koji se dijelom odražavaju na dnevnopolitičke i državnopolitičke okvire

Isklesana slova hrvatske ćirilice ili bosančice pored osnovne škole u Kočerinu (općina Široki Brijeg)

Napisala: **Ružica Tolić** ***(Naša ognjišta)***

U novije vrijeme sve više se aktualizira priča o ćirilici pa se u medijima, tiskanim i internetskim, nailazi na oprečna stajališta o tome čija je ćirilica, čija nije, je li ukradena i sl. Povod takvim polemikama je i nedavno održavanje Međunarodnoga znanstvenog skupa na temu "Hrvatska ćirilična baština". Skup je održan u Zagrebu krajem studenoga 2012. godine u dvorani Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u povodu 500. obljetnice tiskanja prve hrvatske ćirilične knjige. Vrlo brzo oglasili su se "kulturnjaci" iz Beograda optužujući Hrvate za "višestoljetnu kleptomaniju" tj. za krađu ćirilice, a skup u Zagrebu nazvali su "hrvatsko šminkanje prošlosti".

Nedugo prije toga jedan hrvatski list piše kako su Srbi u panici zbog spomenika ćirilici u Širokome Brijegu. Riječ je zapravo o dvanaest isklesanih slova hrvatske ćirilice ili bosančice koja su smještena pokraj osnovne škole u Kočerinu (općina Široki Brijeg). Zašto baš u Kočerinu?! U navedenome mjestu 1404. godine ćiriličnim pismom pisana je Kočerinska ploča, nadgrobni spomenik Vignja Miloševića, koji se čuva u crkvenom prostoru crkve u Kočerinu kao spomenik nulte kategorije. Autor tih isklesanih slova, Grgo Mikulić, ističe kako se u hrvatskog naroda stvorio svojevrsni animozitet prema svakoj ćirilici iako je ona, uz latinicu i glagoljicu, srednjovjekovno hrvatsko pismo. Širokobriježani su, kako navodi Mikulić, tek nakon znanstvenog skupa o hrvatskoj ćiriličnoj baštini shvatili značenje toga pisma u kulturnoj povijesti Hrvata.

DVOJBE, TROJBE I DRUGE OJBE

Ovo su tek dva izdvojena i svakako novija primjera 'rasprava' o ćirilici, njezinu postanku i pripadnosti. Treba napomenuti da ova priča "nije od jučer". Jezikoslovci se dugo spore oko tih pitanja, a malo veće zanimanje javnosti budilo se samo u vezi s polemikama o (nacionalnoj) pripadnosti pojedinih tekstova i o stupnju posebnosti hrvatske ćirilice kao grafijskoga sustava. Kako bismo razriješili dvojbe, trojbe i druge ojbe, reći ćemo sljedeće, a što je znanost već potvrdila. U vezi s hrvatskom i srpskom ćirilicom utvrđeno je ovo:

Do 12. stoljeća nije bilo većih razlika ni u morfologiji slova ni u grafiji i ortografiji ćirilskih spomenika hrvatskog (zetsko-humskog) i srpskog (raškog) područja. U 13. stoljeću svjesno je prekinut daljnji trend međusobnih utjecaja između tih dviju redakcija ćirilice, i to reformom gorljivog pravoslavca sv. Save, koji je iz pravopisa srpske raške škole izbacio sve ono što je tu školu povezivalo s katoličkom zetsko-humskom školom. Reformu je proveo prema ruskoj ćirilici. Otada su se, dakle od 13. stoljeća, hrvatska i srpska ćirilica razvijale samostalno, neovisno jedna o drugoj. Tako su nasta-

Prof. hrvatskoga jezika Ružica Tolić iz Tomislavgrada, koja je kao asistentica angažirana na kolegijima Staroslavenski jezik i Povijest hrvatskoga jezika pri Filozofskome fakultetu u Mostaru, reagirala je zbog sve učestalijih komentara i izjava o navodnoj hrvatskoj krađi srpske ćirilice. Takvi navodi dolaze iz pojedinih srpskih znanstvenih i kulturnih krugova. Kako je izjavila za *tomislavcity*, njezino reagiranje izazvano je to više što je hrvatska ćirilica njezin izborni kolegij.

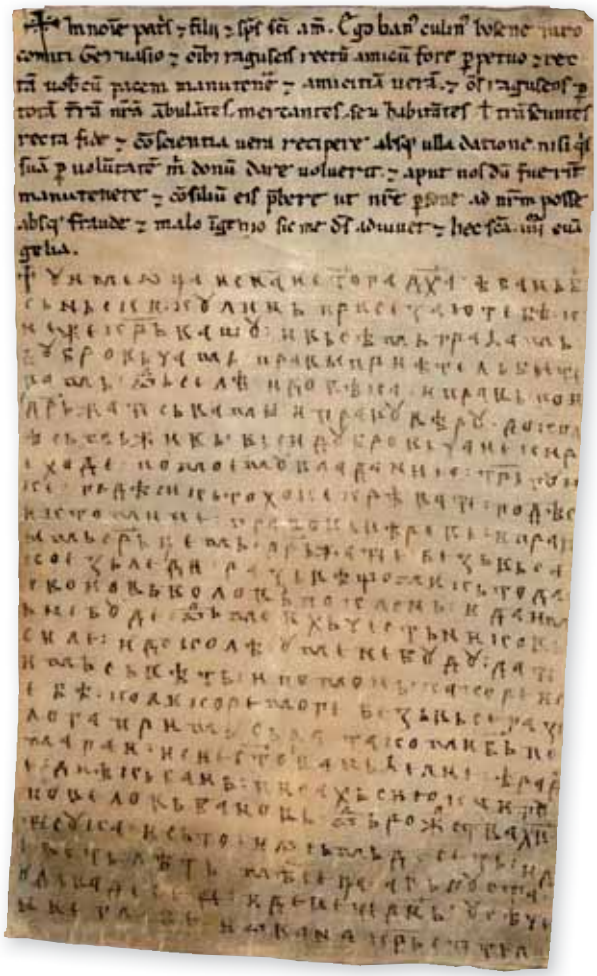
la dva posebna ćirilska pisma – hrvatska i srpska ćirilica.

Dakle, od 13. stoljeća ove dvije redakcije ćirilice – hrvatska i srpska – idu svaka svojim putem. Jasno je stoga kako Hrvati Srbima ne kradu ćirilicu, nego je izglednije da Srbi, uz srpsku ćirilicu, žele prisvojiti i hrvatsku, svjesno ili nes(a)vjesno.

Hrvatska ćirilica nazivala se različitim imenima: *bosanica, bosančica, bosanska azbuka, bosanska ćirilica, zapadna ćirilica, bosanska brzopisna grafija, harvacko pismo*. Važno je istaknuti i to da se obično govori o tri tipa/podvrste hrvatske ćirilice – bosanskoj, dubrovačkoj i poljičkoj (srednjodalmatinskoj), ali se i u nekim drugim hrvatskim prostorima, npr. u Slavoniji, ćirilica upotrebljavala u značajnom razdoblju (razdoblje turske vladavine). Posebno važnu dionicu te pismenosti ostvarili su bosanski franjevci svojim pisanim i tiskanim djelima. U prilog tome ide i odluka sinjskih franjevačkih poglavara iz 1749. godine da obvežu učitelje da nauče učenike pisati hrvatskim pismom, tj. hrvatskom ćirilicom.

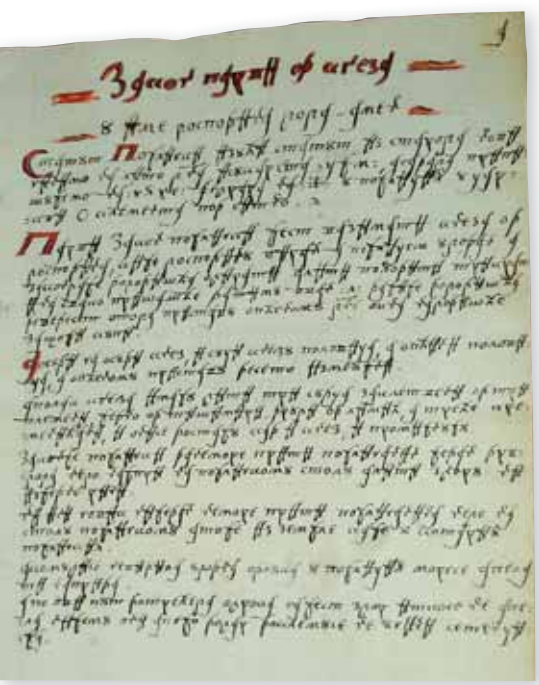
SREDNJOVJEKOVNI KAMENI SPOMENICI

Hrvatska ćirilica upotrebljavala se na velikim dijelovima hrvatskog teritorija punih osam stoljeća: od 11. do 18. stoljeća. Već na srednjovjekovnim kamenim spomenicima dolazi do miješanja glagoljičnih i ćiriličnih slova pa se tako i na najstarijem kamenom spomeniku pisanom hrvatskom ćirilicom - Humačkoj ploči - razabiru pouzdano dva glagoljična slova. Najstariji ćirilični spomenik u Hrvatskoj je *Natpis povaljskoga praga* na Braču iz 1184. godine. Bosančicom je pisan i *Poljički statut* iz 1440. godine te dubrovački *Libro od mnozijeh razloga* iz 1520. Najstarije tiskano djelo je *Oficij Blažene Djevice Marije* i *15 molitava Svete Brigite*, a ne smijemo zaboraviti ni *Divkovićev Nauk krstjanski* iz 1611. godine. Nezaobilazan ćirilski tekst s područja Bosne i Hercegovine je i *Povelja Kulina bana* iz 1189. godine.

Povelja Kulina bana

U tom razdoblju, u kojem su živjela sva tri pisma, osim razmjerno bogate crkvene pismenosti, biblijsko-liturgijskih pravnih spisa i isprava (najstariji je *Vinodolski zakon* iz 1288.), postojali su i apokrifi, legende, viđenja, pripovijetke i romani, ljetopisi, moralističko-didaktična djela, počeci crkvene drame te prvi sačuvani stihovi. Riječ je, dakle, o značajnom korpusu bez kojega se ne može proučavati povijest hrvatskoga jezika i književnosti, korpusu u kojem prevladavaju tekstovi pravne namjene, često oni u kojima se regulira svagdašnjica običnoga čovjeka, ali ne nedostaju ni tekstovi drukčije funkcionalne usmjerenosti (liturgijski i drugi crkveni tekstovi, beletristika). Na žalost, ni hrvatski ni bosanskohercegovački filolozi nisu tom ćiriličnom korpusu poklonili dovoljno pažnje.

Poljički statut

UMJESTO ZAKLJUČKA

Vratimo se malo na već spomenutu *Povelju Kulina bana*. Prošle godine u Tuzli je postavljen novi spomenik na kojem je uklesan sadržaj *Povelje Kulina bana*. Ne bi to bilo čudno da je uklesan cijeli sadržaj Povelje, ali nije. Sadržaj koji nedostaje jest onaj koji govori o kršćanskoj povijesti Bosne. Nedugo nakon toga netko nepoznat (kojemu zahvaljujem!) u znak prosvjeda postavio je na papiru ispisan dio teksta koji nedostaje, a koji su naručitelji spomenika namjerno prešutjeli prikrivajući kršćansku povijest BiH. Treba li još što reći?! Hrvatska znanost još je daleko od konačnih spoznaja, a pogotovo od "brendiranja" ćirilice kao zasvjedočenoga hrvatskog pisma koje je s različitim intenzitetom i na različitim povijesnim prostorima najmanje osam stoljeća supostojalo s ostalim hrvatskim pismima, glagoljicom i latinicom. Zbog nedovoljnog znanja i promidžbe ćirilice kao dijela hrvatske pisane baštine hrvatsku ćirilicu nerijetko prate znanstvene neistine i stereotipi koji se dijelom odražavaju na dnevnopolitičke i državnopolitičke okvire, u što smo se i sami uvjerili. ■

ENG Ignorance and a lack of publicity has often seen Croatian Cyrillic, an integral part of Croatia's ancient written heritage, suffer from stereotyping and misconceptions.

Picasso i njegova hrvatska muza

Skupocjena Picassova zbirka više neće napuštati Pariz i matični muzej. Zato je zagrebačka izložba jedinstvena prilika za upoznavanje s najvećom umjetničkom ikonom prošloga stoljeća

Izložba se realizira i kao međudržavni projekt Hrvatske i Francuske

Izložba je najskuplji projekt u kulturi ikad ostvaren u Hrvatskoj

Napisala: **Vesna Kukavica**

Dvanaest dvorana zagrebačke Galerije Klovićevi dvori u kojoj su od 23. ožujka ove godine izložena djela Pabla Picassa, na zanimljiv način provode nas čarobnim slikarskim svijetom najslavnijeg umjetnika 20. stoljeća – koji je predstavljen izabranim slikama, skicama, skulpturama i dokumentarnim fotografijama iz umjetnikova privatnog života. Izložbu možemo razgledati do 7. srpnja 2013. godine.

Uz Pariz, Muzej Picasso ima i njegov rodni španjolski grad Málaga te glavni katalonski grad Barcelona, kao i njemački gradić Münster. No, ono što razlikuje pariški Muzej Picasso od ostalih jest što je njegova zbirka u cjelini donacija glasovitoga umjetnika i sadrži Picassova djela koja je on, jer ih je smatrao značajnim za svoje stvaralaštvo, zadržavao za sebe. Ravnateljica toga pariškog muzeja, Anne Baldassari, ujedno je i autorica ove zagrebačke izložbe koju je osmislila edukativno s ciljem da se znakovito obuhvati golemi Picassov opus.

Tako je u dvanaest izložbenih dvorana didaktički raspoređeno samo 56 djela - 49 slika i 7 skulptura te 40-ak fotografija kojima je pridružen dokumentarni film.

Osim prve dvorane, u kojoj se u tri različita portreta muškarca tumači prvih iznimno važnih dvadeset godina umjetnikova razvoja, od akademskog portreta nadahnutog tradicijom španjolskih majstora, preko plave faze do kubističkog portreta, sve ostale dvorane postavljene su kronološkim slijedom. Fascinantni su i portreti njemu bliskih žena, životnih ljubavi Dore Maar, Marie Therese Walter, Francoise Gilot, kao i njegove djece Paula, Claudea, Palome. Rođen 1881. u španjolskome gradu Málagi, središtu socijalističkog i republikanskog pokreta koji je ugušen u Španjolskome građanskom ratu tridesetih godina

Anne Baldassari ravnateljica pariškog Muzeja Picasso

prošlog stoljeća, većinu života Pablo je proveo u Francuskoj. Picasso je živio 93 godine, neprekidno stvaravši u raznim medijima, burno mijenjajući lice vizualnih umjetnosti. Međutim, slike u zadnjoj dvorani na gornjogradskoj izložbi, slikane posljednjih godina Picassova života, kad je već zašao u deveto desetljeće, nisu burne - nježnije su iako se njegova prepoznatljiva eruptivna energija i dalje naslućuje.

MEĐUDRŽAVNI PROJEKT

Restauracija i radovi pariškog muzeja završavaju ovoga ljeta, nakon čega skupocjena Picassova zbirka više neće napuštati Pariz i matični muzej. Zato je zagrebačka izložba, iako opsegom nevelika, jedinstvena prilika za upoznavanje s najvećom umjetničkom ikonom prošloga stoljeća – Pablom Picassom. Riječ je o najskupljem projekt u kulturi ikad ostvarenom u Hrvatskoj, čija cijena iznosi devet milijuna kuna. Sudeći prema dosadašnjem odzivu posjetitelja planovi ravnateljice Klovićevih dvora Marine Viculin o isplativosti projekta mogli bi se i ostvariti.

Izložba se realizira i kao međudržavni projekt Republike Hrvatske i Republike Francuske, čije je planirano gostovanje finalizirano lanjskim uspješno održanim festivalom hrvatske kulture u Francuskoj, *Croatie, la voici!* Prije Zagreba ova putujuća Picassova izložba gostovala je u 40 zemalja, od Amerike do Rusije preko Bliskog Istoka do Japana, Tajvana, Australije da bi nakon Kine i Hong Konga stigla u Hrvatsku. Vidjelo ju je oko šest milijuna ljudi. Svi muzeji u kojima je Picassova izložba gostovala zaradili su pa ćemo tek vidjeti hoće li i Galerija Klovićevi dvori. ■

Ministrica kulture Zlatar Violić, predsjednik HAZU-a Kusić i zagrebački gradonačelnik Bandić

Picasso i Dora Maar

Dora Maar (Dora Marković)

Posebnost zagrebačke izložbe je dio posvećen Picassovoj velikoj muzi, jednoj od ljubavi njegova života Hrvatici Dori Maar. Moćna ljubavna priča između slavnoga Španjolca i Henriette Theodore Markovitch (1907. – 1997.), kako se zapravo zvala ta Francuskinja hrvatske krvi koja je Picassu sedam godina bila životna družica i model, posebno nas intrigira. Poznato je da je Picasso za Doru bio fatalan, kako u osobnom tako i u autorskom smislu. Djela ove nesretne žene, koja je umrla 16. srpnja 1997., potpuno su nezasluženo ostala u sjeni imena Picassa. Otac joj je bio Hrvat Josip Marković, arhitekt, vjenčan s Francuskinjom Louisom Isevoisin u Rijeci u crkvi sv. Jurja na Trsatu, kako nedavno otkriva Mladen Urem, 31. ožujka 1903. Na vjenčanju su bili prisutni Josipova majka Siščanka Barbara Marković i Louisini roditelji Julij Isevoisin i Henrika r. Massonneman. Dokumenti za vjenčanje proslijeđeni su iz Siska, Zagreba i Pariza. U Matičnom uredu u Sisku, prema navodu Urema, nalazi se rodni list Josipa Markovića iz kojeg se vidi da je rođen u Sisku 16. veljače 1874. kao izvanbračno dijete Barbare Marković koja mu je dala svoje djevojačko prezime.

Otac je nepoznat, a Urema upućuje da bi mogao pripadati građanskoj obitelji Polića. Dorin otac, zapaženi arhitekt, kako u Europi tako i Argentini, umro je u Parizu 31. siječnja 1969. Za projekt i realizaciju Veleposlanstva Austro-Ugarske u Parizu nagradio ga je car Franjo Josip I. medaljom za osobite zasluge. Josip Marković, otac Picassove muze, morao je znati tko mu je otac, tvrdi M. Urem, jer kako inače objasniti da se čovjek koji je u ono vrijeme živio na relaciji Pariz-Zagreb-Sisak-Beč dođe vjenčati u obiteljsku crkvu Polićevih na Trsatu, crkvu u kojoj su Ante i Gemma Polić krstili djecu: Janka (glasoviti književnik Kamov), Milku, Antona, Nikolu, Milutina...

Bilo kako bilo, Doru su kao dijete odgajali djed i baka. Otac i majka otišli su živjeti u Argentinu kada je ona imala četiri godine. Slaba privrženost majci i ocu te samoća učinili su je sjetnom i bez osjećaja pripadnosti. No, s rođenim darom i umjetničkim aspiracijama, Dora se rano počela baviti fotografiranjem i slikanjem. Nije mogla imati djece, što ju je obilježilo mučnom gorčinom. U vezi s Picassom prolazila je neugodne krize...

"Sliku na kojoj se ona smije, ne bih mogao naslikati. Ona je za mene plačuća žena. Ranije sam je slikao izobličenu, ne zbog sadizma ni zadovoljstva, nego sam samo slijedio viziju koja mi se nametnula."

Dora Maar je, prije nego što je srela Picassa, bila uspješna fotografkinja i priznata avangardna umjetnica, koja je njegovala živi dijalog s mnogim značajnim nadrealistima i velikanima toga doba. Impozantan je broj slavnih imena avangarde koji su joj bili prijatelji i s kojima je surađivala, među kojima su Man Ray, André Breton, Georges Braque, Paul Éluard, Tristan Tzara i Georges Bataille. Jedno originalno izdanje *Manifesta nadrealizma* iz 1930. posvetio joj je autor Manifesta André Breton.

ENG Zagreb's Klovićevi Dvori Gallery is home from March 23rd to a grand exhibition of works by Pablo Picasso, one of the most famous artists of the 20th century. Particular to this exhibition is a segment dedicated to Picasso's great muse and lover Croatian-born Dora Maar (née Marković).

KATOLIČKA ŠKOLA IZ LE HAVREA U ŽUPI DUBROVAČKOJ

DUBROVNIK - Nedavno su u Župi dubrovačkoj boravili učenici i profesori francuske katoličke škole *College des Ormeaux* iz Le Havrea u sklopu međunarodne suradnje i razmjene učenika, koja je ostvarena u suradnji s OŠ "Župa dubrovačka". Gosti iz Le Havre smješteni su u obiteljima svojih vršnjaka iz Osnovne škole "Župa dubrovačka".

Inače, ova francuska škola je privatna katolička škola pod dominikanskim patronatom. Pohađa je oko šest stotina učenika i to od petoga do osmoga razreda. Jedan od profesora u *College des Ormeaux* je i Hrvat Tomislav Rajković. Njegova neobična životna priča odvela ga je u Francusku, gdje je osnovao obitelj, gdje radeći kao profesor nesebično promiče hrvatsku kulturu i tradiciju u Francuskoj. Prije nekoliko godina profesor Rajković ostvario je suradnju sa Starim Mikanovcima, njegovim rodnim krajem, a prije sedam godina i sa Župom dubrovačkom. Ovih dana u Dubrovniku se susreo i sa svojom kolegicom i prijateljicom iz srednjoškolskih dana, Mirjanom Žeravicom, profesoricom hrvatskoga jezika u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji Ruđera Boškovića u Dubrovniku. U sklopu svoga sedmodnevnog programa učenici i profesori posjetili su ured Hrvatske matice iseljenika Dubrovnik. Razgledali su grad i zidine zahvaljujući susretljivosti Društva prijatelja dubrovačkih starina te posjetili Arboretum i Cavtat.

Domaćini iz Osnovne škole "Župa dubrovačka", kako je rekla ravnateljica Anka Šutalo i profesorica Melika Branica, nastoje uz razgledanje prirodnih ljepota i kulturne baštine juga Hrvatske omogućiti učenicima iz prijateljske škole i niz edukativnih sadržaja. Svesrdnu pomoć pružila je i Francuska alijansa Dubrovnik. Nastupili su u sklopu programa Dani frankofonije u Dubrovniku. (*Maja Mozara*)

LJETNA ŠKOLA HRVATSKOGA FOLKLORA

Hrvatska matica iseljenika poziva sve folkloraše, plesače i svirače, na tradicionalnu LJETNU ŠKOLU HRVATSKOGA FOLKLORA koja će se od 1. – 10. kolovoza 2013. održavati u novouređenom Omladinskom hostelu u Boriku kraj Zadra.

Ovoga će se ljeta podučavati folklorni plesovi, pjesme, narodne nošnje i glazbala HRVATSKOGA ALPSKOGA PODRUČJA (sjeverozapadna Hrvatska). Naučite sve o plesovima Istre, Grobničkog Polja i Gorskoga kotara, Međimurja, Podravine, Zagorja, Prigorja, Karlovačkog pokuplja, a ove godine po prvi puta i o plesovima gradišćanskih Hrvata. Voditelj škole je prof. Andrija Ivančan.

Nudimo tri grupe predavanja:
1. FOLKLORNI PLES
2. SVIRANJE TAMBURA
3. SVIRANJE HRVATSKIH TRADICIJSKIH GLAZBALA

Smještaj: u Omladinskom hostelu Borik kraj Zadra, u neposrednoj blizini mora. Cijena punog pansiona po danu i osobi 188,00 KN, plus boravišna pristojba u iznosu od 3,50 KN za mlađe od 29 godina i 7,00 KN po danu/osobi za starije od 29 godina u dvokrevetnim i trokrevetnim sobama.

Školarina: 80 EURO po osobi

XI. RADIONICA NARODNIH NOŠNJI "HRVATSKA ETNORIZNICA"

Hrvatska matica iseljenika poziva na sudjelovanje u *Hrvatskoj etnoriznici*, radionici za izradu hrvatskih narodnih nošnji koja će se od 18. do 28. srpnja 2013. godine održavati u Klesarskoj školi u Pučišćima na otoku Braču.

Ovaj je program namijenjen je svima koje zanimaju hrvatske narodne nošnje, njihova izrada, održavanje i primjena u folklornim društvima, osobama koje žele same izrađivati narodne nošnje ili jednostavno uživaju u ručnome radu i žele proširiti svoja znanja.

Podučavat će se tkanje, krojenje, šivanje, sve vrste vezova, aplikacija i ukrašavanja, rekonstrukcija, izrada i održavanje narodnih nošnji te izrada tradicijskog nakita i pletenje. Također, planiraju se i posebni sadržaji: izrada paške i lepoglavske čipke, izrada čipke tehnikom *čunčanja*, zlatovez, te poduka u *necanju*. Voditelj Radionice i autor programa je prof. Josip Forjan.

Radionica je organizirana u dvije radne grupe: Početna i Napredna. Smještaj: Klesarska škola, Pučišća, otok Brač. Cijena punog pansiona po osobi dnevno iznosi 230 KN s uključenom boravišnom pristojbom.

Školarina: 80 EURO po osobi

Prijave: potrebno je popuniti prijavni listić i najkasnije do 15. lipnja 2013. godine poslati u Hrvatsku maticu iseljenika. Prijavni listić i sve dodatne informacije možete zatražiti na adresi:

Hrvatska matica iseljenika
prof. Srebrenka Šeravić, voditeljica Odjela za kulturu
10000 Zagreb
Trg Stjepana Radića 3
Tel. 01/61 15 116
Fax. 01/6111 522
www.matis.hr
e-mail: folklor@matis.hr

Od Budickog do muzeja

Cilj pokretanja Muzeja automobila je povezati cjelokupnu zagrebačku scenu starodobnih vozila oko zajedničkog cilja - stvaranja jednoga unikatnog prostora koji bi zbog svojih izložaka imao galerijsku i muzejsku vrijednost, ali bi ujedno bio i "živi" prostor s nizom popratnih dnevnih sadržaja

Brojna publika posjetila je vrlo zanimljivu izložbu starih automobila

Napisala: **Ljerka Galic**

Kako su privatna inicijativa i entuzijazam članova Udruge oldtimera OTK Ferdinand Budicki, a ne diktat institucija rezultirali da će se nakon dvije godine opsežnih i raznovrsnih priprema u lipnju 2013., u halama bivše tvornice metalnih zatvarača i plutenih proizvoda "Pluto" (gradskog prostora otkupljenog 2005. i ustupljenog nositelju projekta MAFB), u Ulici kneza Ljudevita Posavskog 48 u Zagrebu, otvoriti Muzej automobila, prvi takve vrste u Hrvatskoj?

Pustolovni zagrebački bravar i trgovac Ferdinand Budicki već je 1897. proputovao Europu i sjevernu Afriku biciklom, a 1901. pojavio se u Zagrebu sa svojim automobilom marke Opel iz Beča (kupljenim za 4.000 kruna). Od 1910. osamnaest godina imao je prvo generalno zastupstvo automobila Ford za Hrvatsku i Slavoniju. Godine 1929. uvodi prve taksimetre i prve autobuse koji su vozili na relaciji Zagreb - Sv. Ivan Zelina, zatim Zagreb - Šestine te od centra prema Pivovari, Maksimiru i Mirogoju.

NAJVAŽNIJI PROIZVOD NOVIJE POVIJESTI

U srpnju 1910. izdana mu je prva vozačka dozvola u cjelokupnoj hrvatskoj povijesti, koja je nosila redni broj 1. Budicki je imao trgovinu biciklima i automobilima prvo u Masarykovoj ulici, zatim u Ilici 25 (kasnije kavana Corso), pa na Trgu bana Jelačića 7 i na kraju u Hatzovoj 10. Zanimljivo je da je prva žena koja je dobila vozačku dozvolu u Hrvatskoj bila Alma pl. Balley i to 1914. godine, samo četiri godine nakon Budickoga. Zbog svjetske krize 1929. Budicki je morao napustiti trgovinu automobilima te je zadržao samo mehaničku radionicu.

Zagreb je jedna od malobrojnih europskih metropola koja nema takav muzej, a donedavno nije imala ni monografiju na temu najvažnijeg proizvoda u novijoj povijesti grada, koji je zauvijek promijenio društvene procese.

Cilj pokretanja Muzeja automobila Ferdinand Budicki je povezati cjelokupnu zagrebačku scenu starodobnih vozila oko zajedničkog cilja stvaranja jednoga unikatnog prostora koji bi zbog svojih

Predsjednik Josipović razgleda izložbu

izložaka imao galerijsku i muzejsku vrijednost, ali bi ujedno bio i "živi" prostor s nizom popratnih dnevnih sadržaja s obzirom na to da prema nekim procjenama u Zagrebu ima više od 1.300 vlasnika starodobnih strojeva, koji nemaju odgovarajući prostor za izlaganje ni pohranu.

S obzirom na to da bi se u prostoru od 1.655 četvornih metara održavale mnogobrojne tematske izložbe fotografija, tehničke radionice, predavanja i tribine, restauracije, projekcije filmova te druge manifestacije koje bi bile povezane s predstavljanjem, učenjem i promoviranjem stogodišnje povijesti prometa grada Zagreba, razumljiv je značaj oživljavanja ovog prostora industrijske baštine druge polovice 20. stoljeća.

KULTURNI IDENTITET ZAGREBA

Do sada je prikupljeno više od 2.000 fotografija iz povijesti automobilizma Zagreba i Hrvatske od kojih 20 posto nikad nisu viđene i koje se ne nalaze u vlasništvu ni jedne gradske ni državne institucije jer su prikupljene iz obiteljskih albuma prvih automobilista na ovim prostorima. Prikupljeno je i 20 sati dokumentarnoga filmskog materijala u razdoblju od 1909. do 1990. na temu razvoja zagrebačkog prometa.

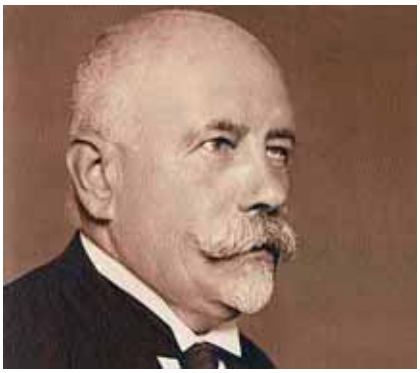
Spomenuti materijal nedavno je tiskan u monografiji "BEŠTE, LJUDI – IDE AUTO" (Povijest automobilizma u Hrvatskoj 1898. - 1945.) čija je zagrebačka promocija održana 14. lipnja 2012. u Galeriji Kristofora Stankovića, a početkom ove godine i u drugim hrvatskim gradovima. Prva je to analiza povijesnog, sociološkog i gospodarskog učinka automobila na društvo u hrvatskim zemljama (Hrvatska, Slavonija, Istra i Dalmacija) u kontekstu svih država u kojima su se nalazile od 1898. do 1945. (Austro-Ugarska monarhija, Kraljevina SHS, Kraljevina Jugoslavija, Kraljevina Italija, Rijeka i NDH).

Kulturni identitet Zagreba na početku prošlog stoljeća prezentiran automobilističkom kulturom morao bi predstavljati u budućemu muzeju turističku atrakciju i pružiti novi pogled na grad koji je od početka motorizacije bio dio razvijenoga europskog društva i svih društvenih tokova koji su proizašli iz novog poretka.

Uz navedeno, u prostoru bi bilo mo-

U bivšoj tvornici "Pluto" bit će smješten Muzej automobila

Ferdinand Budicki

- 1895. - konstruira vlastiti bicikl u tvornici "dvokolica" u Beču kojim se vozi do Varaždina;
- 1897. - biciklom marke "Aleksander" prelazi 16.758 km (Njemačka, Poljska, Rusija, Finska, Švedska, Danska, Engleska, Nizozemska, Belgija, Švicarska, Francuska, Španjolska, Alžir, Tunis, Italija, Hrvatska);
- 1898. - otvara u Zagrebu "Prvu hrvatsku mehaničku popravljaonu i trgovinu automobila, dvokolica, šivaljki i gramofona";
- Zastupnik automobilskih marki Ford, Lincoln, Overland, Daimler, dvokolica i motora Johann Puch i Laurin Klement, šivaćih strojeva "Pfaff i Singer", pisaćeg stroja "Bar-lock", lonca za brzo kuhanje "Fruco", a prodaje još fonograme, klavire i namještaj;
- 1901. - dovozi prvi automobil marke "Opel i Beischlag" u Zagreb;
- 1902. - dovozi prvi motor marke "Orion" u Zagreb;
- 1902. - motorom "Laurin Klement" za 14 sati odvozio je relaciju Beč – Zagreb;
- 1903. - motorom marke "Johann Puch" vozi 6.000 km po srednjoj Europi;
- 1904. - prvi vozač koji se popeo automobilom na Sljeme;
- 1904. - suosnivač "koturaškog kluba Orao";
- 1909. - suosnivač gospodarstvenog sajma Zagrebački zbor;
- 1905. - balonom "Turul" leti iz Zagreba do otoka Krka i radi prve fotografije Zagreba iz zraka;
- 1906. - suosnivač "Prvoga hrvatskoga automobilnog kluba";
- 1910. - osnivač prve auto-škole u Zagrebu;
- 1911. - osnivač Taxi službe u Zagrebu;
- 1911. - suosnivač Hrvatskoga sportskog saveza;
- 1912. - osvajač drugog mjesta na 1. nacionalnoj auto-utrci Zagreb – Varaždin – Zagreb;
- 1914. - sudionik na utrci "Kluba alpinskih automobilista" koja je prolazila Hrvatskom;
- 2011. - oldtimer manifestacija "Old school desant na Zagreb" dobiva ime Ferdinanda Budickog.

guće razgledati starodobne automobile, motore i bicikle (koji su se proizvodili na ovim prostorima) od kojih izdvajamo proizvode nekadašnje Tvornice motora Zagreb tzv. TMZ, a jedna od atrakcija bile bi i kabine Sljemenske žičare koje 2013. godine slave 50. rođendan i predstavljaju jedan od simbola grada Zagreba te vrijedan primjerak industrijske arhitekture. Žičare bi ujedno funkcionirale kao kinokabine u kojima bi se gledale projekcije filmova i fotografija. "U supertajnoj akciji članovi Citroen kluba kupili su i spasili osam kabina sljemenske žičare koje će pretvoriti u prikolice za spačeke, amije, dijane, žabe i ostalo citro životinjsko carstvo... dio zagrebačke povijesti došao je u ruke istinskih fanatika... jednu žičaru dovest ćemo na zagrebački desant, a ostale će biti spremne za Ozalj u proljeće 2012... Godine 2013. žičara slavi 50 godina postojanja pa se polako spremamo i za taj događaj... 615 je bila cijena...90 kg aluminija..." Tako su se na forumskom portalu dopisivali članovi spomenutoga hrvatskog Citroen kluba.

DIO NAŠE GRADSKE I NACIONALNE POVIJESTI

Najvažnija zadaća Muzeja automobila Budicki, prema riječima voditelja projekta i izdavača monografije prof. Valentina Valjka (nekadašnjeg predsjednika hrvatskoga Citroen kluba), bila bi prikupljanje građe iz povijesti automobilizma od 1898. do 1990. te njezino arhiviranje, dok bi konačni cilj bio revitalizirati malo poznati dio naše gradske i nacionalne povijesti te dati uvid u pionirsko razdoblje začetaka automobilizma na ovim prostorima.

"Danas je počelo iscrtavanje imena muzeja na vanjskom zidu i završni kozmetički radovi za ovu fazu, idući tjedan bit će priključena struja i voda, a kreće i pregrađivanje bočnog zida te skidanje velikih cijevi. Dobili smo sponzorstvo Zagrebgradnje u građevinskim radovima i očekujemo velike pomake do Noći muzeja. Uglavnom, prostor je u ovom trenutku 80 posto spreman, u subotu čistimo dvorište i u miru se pripremamo za organizaciju prostora za Noć muzeja...", tako su na svojim forumskim stranicama oglašavali i obavještavali sudionici projekta MAFB te su prvi put otvorili vrata svog muzeja zaljubljenicima automobilskih i ostalih tehničkih dostignuća prošlog stoljeća u hladnoj ovogodišnjoj siječanjskoj Noći muzeja, kada ga je posjetio i predsjednik RH Ivo Josipović kao pokrovitelj.

Daljnji razvoj budućega zagrebačkog Muzeja automobila možete pratiti na web stranici *www.otk-ferdinandbudicki.hr.* ■

Izložba povodom *Noći muzeja*

ENG The private initiative and enthusiasm of the members of the *Ferdinand Budicki* classic car club will see, following two years of comprehensive and diverse preparations, the opening of an Automobile Museum, the first of its kind in Croatia.

Promotori Hajduka u iseljeništvu

Veterani Hajduka djeluju od 1977. godine i od tada su prošli Europu i cijeli svijet, od Sydneya, Toronta, Chicaga do Buenos Airesa, Santiaga de Chile i drugih gradova. Veterani Hajduka uvijek su nastupali besplatno i često igrali utakmice u humanitarne svrhe

Napisala: **Ana Bačić**

"Veterani Hajduka", ilustrirana monografija autorice Branke Bezić-Filipović, predstavljena je u hrvatskoj zajednici u Ontariju početkom ožujka, zajedno s nekoliko isječaka iz dokumentarnoga filma pod istim nazivom. Film i knjiga "Veterani Hajduka" nastavak su priče o sportu među hrvatskim iseljenicima, nakon što je Branka Bezić-Filipović obradila niz tema o važnosti sporta među iseljenicima u svojim prijašnjim radovima. Sport je bio i ostao način iskazivanja nacionalnog identiteta, ali i ponosa zbog pripadnosti jednom narodu. Kako su hrvatski sportaši uvijek svoje sportske uspjehe vezali i slavili uz hrvatsku trobojnicu, Hajdukovci su također bili vezani na poseban način uz "bilu" boju.

Veterani Hajduka djeluju od 1977. godine i od tada su prošli Europu i cijeli svijet, od Sydneya, Toronta, Chicaga do Buenos Airesa, Santiaga de Chile i drugih gradova. Veterani Hajduka uvijek su nastupali besplatno i često igrali utakmice u humanitarne svrhe. Važnija im je bila zabava, druženje, promicanje imena Hajduka te sjećanje na mnoge sportske uspjehe, nego bilo što drugo. U tom duhu počeli su i svoje turneje po

Ljubinko Matešic, generalni konzul RH u Mississaugi, Branka Bezić Filipović i Veselko Grubišić, veleposlanik RH u Ottawi

inozemstvu te su tako posjetili i Toronto. Ratne 1994. godine veterani Hajduka odigrali su četiri utakmice u Torontu i okolici, zapamćene po prijateljskom i sportskom druženju s kolegama iz Croatije Toronto, kluba koji ima slavnu povijest na ovim prostorima i koji je 2010. primljen u Kuću slavnih kanadskoga nogometa.

Promocija knjige u Torontu održana je u prostorijama *Baka Gallery Caféa,* u vlasništvu Johna Mariona, poduzetnika hrvatskog podrijetla i predsjednika Hrvatsko-kanadske gospodarske komore. Uz sportske entuzijaste i ljubitelje Hajduka, na promociji su bili veleposlanik RH u Ottawi mr. sc. Veselko Grubišić i generalni konzul u Mississaugi Ljubinko Matešić. U ime kanadskog Parlamenta nazočila je Lynne Yelich, zastupnica u parlamentu, koja se također ponosi svojim hrvatskim korijenima. U kratkom obraćanju gospođa Bezić ispričala je nekoliko anegdota vezanih uz nastanak knjige te je spomenula kako je bilo uistinu teško prikupiti tako opsežnu građu u nedostatku pisanih dokumenata o veteranima Hajduka iz dnevnih novina ili službenih zapisnika. I kako se onda ona uputila u avanturu skupljanja priča i dogodovština o svim njihovim gostovanjima, a polako su slijedile i fotografije te je na kraju bilo dovoljno materijala i za cijelu knjigu koja tako vjerno dokumentira aktivnosti "Bilih". Tijekom večeri održana je i aukcija Hajdukovih memorabilija u organizaciji Ivana Nižića, dok je autorica potpisivala knjige nazočnim gostima književnog druženja.

Knjiga je idućeg vikenda bila predstavljena i u Londonu u Ontariju, gdje također ima puno Hajdukovih navijača. Dogovoreno je osnivanje klubova prijatelja Hajduka i organiziranje *Bile noći* na tradicionalan način.

Branka Bezić Filipović za vrijeme svog boravka među Hrvatima u Kanadi nazočila je i na sastancima vezanim uz svoju aktivnost. Susrela se i s fra Tomislavom Pekom, koji organizira susret katoličke mladeži u Norvalu s posebnim gostima Tatjanom Matejaš Cameron, poznatijom kao Tajči i fra Damirom Stojićem. Zainteresirani se mogu prijaviti na web stranici: www.norvalyouthrally2013.com ■

Branka Bezić Filipović s Hajdukovim navijačima u Londonu (Ontario)

ENG Branka Bezić-Filipović's illustrated monograph *Veterans of Hajduk* was presented to the Croatian community of Ontario in early March along with a screening of segments of the accompanying documentary film.

Dva desetljeća hrvatske kune

Zakon o Narodnoj banci Hrvatske u kojem se spominje naziv valute imenom *kuna* stupio je na snagu odlukom Sabora 30. kolovoza 1993. godine, kada je službeno objelodanjen u Narodnim novinama

Hrvatske novčanice kreirali su ugledni umjetnici među kojima su Kuzma Kovačić, Želimir Janeš, Zdravko Brkić, Kažimir Hraste, Damir Mataušić, Brane Crlenjak, Miroslv Šutej, Vilko Žiljak i drugi.

Napisala: **Vesna Kukavica**
Snimke: **Filip Lučin, arhiva HMI**

Autor optjecajnoga kovanog novca, prvoga zlatnog i srebrenog novca te drugih zlatnika i srebrnjaka Republike Hrvatske je istaknuti akademski kipar Kuzma Kovačić. Taj Hvaranin osvojio je čast prvoplasiranog umjetnika na *Natječaju za idejno likovno rješenje kovanog novca novčane jedinice Republike Hrvatske - kune*, pobijedivši na pozivnome proljetnom natječaju 1993., raspisanom 31. ožujka i zaključenom 5. travnja, umjetnike kakvi su Kazimir Hraste (trećeplasirani), Želimir Janeš, Velibor Mačukatina, Damir Mataušić te dvojac Stipe Sikirica i Stjepan Divković – koji su na natječaj išli zajedno i osvojili drugo mjesto. Od sedmorice pozvanih vrhunskih umjetnika jedino Kosta Angeli-Radovani nije stigao, uz grafički prikaz, prirediti i sadrene modele radi kratkoće natječajnog roka usred Domovinskoga rata.

Ta dvadeseta obljetnica provedbe *Natječaja* za idejno likovno rješenje kovanog novca trajne novčane jedinice Republike Hrvatske – *kune/lipe* – motivirala je muzealce Arheološkoga muzeja iz Zagreba da izlože sadrene modele koji su pristigli na natječaj u proljeće ratne 1993. godine. Radovi sedmorice uglednih hrvatskih majstora, uključujući pobjednika natječaja Kovačića, stoga su prigodom *kunina* dvadesetog rođendana prvi put izloženi hrvatskoj javnosti na izložbi koju publika može razgledati od 23. ožujka do 23. lipnja. Svih 109 modela do kraja 2012. godine bilo je pohranjeno u Hrvatskoj narodnoj banci, koja ih je tada ustupila Numizmatičkom odjelu zagrebačkoga Arheološkog muzeja. Samo nekoliko mjeseci poslije oni su prikazani na ovoj rođendanskoj izložbi, čiji su autori Tomislav Bilić, Ivan Mirnik i Miroslav Nađ. Spomenuti trojac potpisuje i pregledni katalog koji prati ovu numizmatičku izložbu.

Promjene u hrvatskome monetarnom sustavu započete u srpnju 1991. i monetarno osamostaljenje ranih devedesetih pratile su ostale događaje toga burnog vremena stvaranja moderne hrvatske države. U samo nekoliko godina (1991. – 1994.) Hrvatska je promijenila čak četiri monetarne jedinice: *dinar/paru*, *hrvatski dinar*, *krunu/banicu* (nikad formalno izrađene) i *kunu/lipu*. Te promjene odraz su tadašnje društvenopolitičke situacije i izravno povijesno svjedočanstvo ne samo monetarne povijesti mlade hrvatske države, već i njezina općega povijesnog razvoja.

KUNA – STARA HRVATSKA MONETA

Kao autori nacrta natječaja navode se ugledni jezikoslovac i strastveni numizmatičar akademik Dalibor Brozović i N. Raguž (tehnički detalji). Komisija za pripremu prijedloga koncepcije monetarnog sustava i izradu novčanica RH sastala se već 13. travnja, proglasivši pobjednika K. Kovačića, te drugoplasiranog S. Sikiricu i trećeplasiranog K. Hrastu. Samu Komisiju za pripremu prijedlo-

ga koncepcije monetarnog sustava i izradu novčanica RH osnovao je prvi predsjednik Republike Hrvatske dr. sc. Franjo Tuđman, uz suglasnost predsjednika Vlade F. Gregorića, 16. kolovoza 1991. Predsjednik komisije bio je M. Hanžeković, a članovi odreda prvaci kulturne i gospodarske elite i to D. Brozović, B. Cota, A. Čičin-Šajn, Š. Đodan, J. Martinović, N. Mihanović, H. Šarinić, V. Veselica i I. Zidić.

U trogodišnjem prijelaznom razdoblju uporabe *hrvatskog dinara* (1991. - 1994.) kao privremene valute netom osamostaljene nacije održavala se živa aktivnost spomenute državne komisije i istaknutih umjetnika na kreiranju imena nove hrvatske monete.

Katalog izložbe autora Tomislava Bilića, Ivana Mirnika i Miroslava Nađa - Dva desetljeća hrvatske kune, prve izložbe natječajnih radova za idejno rješenje kovanog novca RH 1993. godine, Arheološki muzej u Zagrebu (2013.)

TROSTRUKA ZNAČENJSKA NIT HRVATSKIH KOVANICA

Nakon mnogobrojnih prijedloga (*kruna, banica* i dr.), kao i nekih netolerantnih naziva, hrvatski Sabor većinom se odlučio za valutni naziv *kunu* zbog njezine gotovo tisućljetne prisutnosti u hrvatskome novčarskom sustavu preko slavonskih *banovaca* te poreznog ustroja (*kunovina*), smatrajući to ime autentičnim odrazom hrvatskoga državnog kontinuiteta jer su upravo ti stari srebrnjaci s likom lijepe životinjice skupocjenog krzna - kune još stoljećima prije Kolumbova otkrića Amerike bili cijenjena europska srebrna moneta. Uz to, nacionalna arhivska građa pokazuje kako je krzno kune bilo plateżno sredstvo u Hrvatskoj od 12. stoljeća pa sve do kraja 17. stoljeća. *Kunom* kao ratnom novčanom jedinicom sredinom prošlog stoljeća, osim fašističkih odnarođenika, od 1943. do 1945. godine koristilo se i Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske - ZANVOH!

Ikonografija kovanog novca Republike Hrvatske po svom dizajnerskom konceptu slijedi suvremene planetarne tendencije izrade kovanica s ekološkim porukama, poglavito vezanim uz očuvanje bogatstva različitosti izvorne flore i faune te tradicionalnih gospodarskih kultura s cjelokupnoga hrvatskoga geografskog podneblja. Tako u izvedbenom smislu naše kovanice krasi jedinstvena hrvatska trostruka značenjska linija izdvojena iz prirodne, gospodarske i kulturne baštine, čiju je ljepotu najdojmljivije oživotvorio kipar Kuzma Kovačić.

Evo objašnjenja trostruke značenjske linije ikonografskih sadržaja svih kovanica *kuna* i *lipa* u kompletu hrvatskoga optjecajnog novca, iskovanog tijekom 1993. i puštenog u promet od 30. svibnja 1994. s tim da 1 *kuna* ima 100 *lipa*, a kratica joj je *kn*.

Prvo, na licu šest raznih apoena kovanica *lipa* prikazani su predstavnici hrvatske flore, a na licu tri razna apoena kovanica *kuna* prikazani su predstavnici hrvatske faune.

DEVET KOVANICA

Drugo, na naličju triju kovanica *kuna* je, uz grb i polukružni natpis imena države, kao podloga za numeričku oznaku nominale uvijek isti motiv iz faune (kuna) prema kojoj se taj novac i zove, a na naličju svih kovanica *lipa* je kao podloga uvijek isti motiv iz flore (grančica lipe u cvatu) prema kojoj se i zove taj stoti dio *kune*. Treće, na licu svih kovanica i *kuna* i *lipa* je kružni natpis naziva biljke odnosno životinje, ali tako da su kod novčanih serija kovanih u neparne godine ti natpisi na hrvatskome jeziku, a kod serija kovanih u parnim godinama na latinskome jeziku - kao znak starine hrvatskoga kulturnog internacionalizma i civilizacijskoga odnosa prema numizmatičkim kolekcionarima diljem svijeta.

Komplet novoga hrvatskoga kovanog novca, dakle, ima devet kovanica izrađenih od raznih kovina i slitina - nikla, aluminija, bakra, cinka i željeza te bronce i alpaka srebra. *Lipe* su dobile šest nominala (1, 2, 5, 10, 20 i 50 lipa), a *kune* samo tri nominale - za 1, 2 i 5 kuna.

Nije bilo jednostavno odabrati devet najtipičnijih motiva! Za šest različitih kovanica *lipa* odabrani su sljedeći predstavnici flore: na kovanici od 1 *lipe* kukuruz (*Zea mays*), na kovanici od 2 *lipe* vinova loza (*Vitis vinifera*), na kovanici od 5 *lipa* hrast lužnjak (*Quercus robur*), na kovanici od 10 *lipa* duhan (*Nicotiana tabacum*), na kovanici od 20 *lipa* maslina (*Olea europaea*), na kovanici od 50 *lipa* poznata velebitska degenija ili *Degenia velebitica*. Od svih predloženih predstavnika hrvatske faune za tri apoena kuna odabrane su tri životinje: na 1 *kuni* slavuj (*Luscinia megarhynchos*), na 2 *kune* tunj (*Thunnus thunnus*) i na 5 *kuna* mrki medvjed (*Ursus arctos*).

Smatra se da je akademik Dalibor Brozović, predsjedatelj Komisije za izradu moderne hrvatske valute, izvrsno odradio posao oko izbora motiva.

Sve kovanice optjecajnog novca iskovao je 1993. Hrvatski novčarski zavod na Savskoj cesti 23, a kovničke matrice

rađene su prvo u stranoj državnoj kovnici u Stuttgartu, a zatim u britanskom Royal Mintu. Zamjena je izvršena tijekom tadašnjeg Dana državnosti RH 30. svibnja 1994. godine.

PAPIRNE NOVČANICE

Prva verzija papirnih novčanica hrvatskoga novca izdana je u apoenima od 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 i 1000 kuna i nosi datum izdanja 31. listopada 1993. Slikar i grafičar Miroslav Šutej (1936. – 2005.), zajedno s Vilkom Žiljkom, autor je papirnih novčanica hrvatskoga novca. Prve naše novčanice tiskala je njemačka tvrtka *Giesecke & Devrient* iz Münchena, nakon čega je tiskanje preseljeno u našu suverenu zemlju.

Komisija stručnjaka odlučila se za sustav po kome se na licu svake novčanice nalazi lik jednog velikana iz hrvatske kulturne i političke povijesti (osim na novčanici od 5 kuna koju krase likovi dvojice tragičnih hrvatskih plemića Petra Zrinskog i Krste Frankopana iz 1671. g.), dok se na naličju svih novčanica prikazuju vedute ili tipični motivi jednog od poznatih hrvatskih gradova. Njih dopunjuju obavijesni natpisi i karakteristični detalji tako da se preko tih grafičkih prikaza može očitati niz informacija o Hrvatskoj, njezinu narodu, državnosti, kulturnim i općecivilizacijskim značajkama u sklopu europskoga kulturnog obzora.

Pri odluci o osam gradova postupilo se po logici prikaza slavnih gradova na četiri krajnje točke Republike Hrvatske. Izabran je Varaždin na sjeverozapadu, Pula na jugozapadu, Vukovar na sjeveroistoku i Dubrovnik na krajnjem jugoistoku. U sklopu tog četverokuta izabrana su još četiri značajna grada: Rijeka, Zagreb, Osijek i Split.

Na naličju papirne novčanice Zrinskih i Frankopana od 5 kuna je tlocrt baroknog Varaždina, svojedobnoga sjedišta Hrvatskoga sabora. Na zlatnosmeđoj novčanici od 10 kuna prikazani su motivi iz Istre: pulska Arena, tlocrt Motovuna te biskup i narodni preporoditelj Juraj Dobrila. Narančasto-crvena novčanica od 20 kuna promovira lik bana Josipa Jelačića, grada heroja Vukovara s dvorcem velikaške obitelji Eltz, kao i detalje prapovijesne Vučedolske kulture tj. vučedolsku golubicu. Na plavoj novčanici od 50 kuna dominiraju dubrovački motivi, gdje se vidi crtež Kneževa dvora te portret pjesnika Ivana Gundulića. Motivi iz riječko-primorske regije ukrašavaju svijetlosmeđu novčanicu od 100 kuna kao što su katedrala sv. Vide i more, a na licu novčanice je lik velikoga pjesnika i hrvatskoga bana pučanina Ivana Mažuranića te slavna Bašćanska ploča iz druge polovice 11. stoljeća, kao najstariji epigrafski spomenik na hrvatskome jeziku.

AVERS I REVERS

Na aversu svijetlosmeđe novčanice od 200 kuna prikazan je lik znamenitoga hrvatskoga narodnog tribuna Stjepana Radića, dok su na reversu tri simbola grada Osijeka: zgrada glavnog zapovjedništva, tlocrt osječke Tvrđe i zavjetni spomenik Svetog Trojstva kao nebeske zaštite od nekadašnjih pogubnih epidemija poput kuge. Na aversu svijetlozelenkaste novčanice od 500 kuna je portret oca hrvatske književnosti iz renesansne epohe, pjesnika Splićanina Marka Marulića. Na reversu te novčanice je grad Split predstavljen izvrsnim crtežima Diokleci-janove palače i lika hrvatskoga vladara s mramornog pluteja iz Zvonimirove krunidbene bazilike u Solinu. Lik oca domovine dr. Ante Starčevića (1823. - 1896.) i povijesni simboli Zagreba kao glavnoga grada dobili su počasno mjesto na najvećoj novčanici u apoenu od 1.000 kuna. Na naličju te najveće novčanice nalaze se zagrebačka katedrala te spomenik prvome hrvatskom kralju Tomislavu.

Zakon o Narodnoj banci Hrvatske u kojem se spominje naziv valute imenom *kuna* stupio je na snagu odlukom Sabora RH 30. kolovoza 1993. godine, kada je službeno objelodanjen i to u Narodnim novinama br. 70. ■

Autor optjecajnog kovanog novca Republike Hrvatske akademik Kuzma Kovačić

ENG **The twentieth anniversary of the tendering for a graphic design of the Republic of Croatia's permanent currency coins - kuna/lipa - is an ideal opportunity for the Archaeological Museum in Zagreb (AMZ) to exhibit the models submitted for competition in spring 1993. On this occasion, the works of seven prominent Croatian artists, including the tender winner Kuzma Kovačić, will be presented to the Croatian public for the first time.**

Festival Hrvatske bratske zajednice ponovno u Hrvatskoj!

Hrvatska bratska zajednica Amerike (*Croatian Fraternal Union of America*), jedna od najstarijih i po članstvu najbrojnijih hrvatskih organizacija u iseljeništvu, odlučila je nakon punih devet godina ponovno održati svoj tradicionalni, 47. po redu, Tamburaški festival mladih u gradu Zagrebu.

Festival će se održati pod pokroviteljstvom Vlade Republike Hrvatske i u organizaciji Hrvatske matice iseljenika od 5. do 7. srpnja ove godine.

U sklopu HBZ-a već dulje od pola stoljeća djeluje Kulturna federacija mladih koja okuplja više od osamdeset folklornih i tamburaških ansambala, s mnogobrojnim članstvom u dobi do 21 godine. Svi ansambli bilježe mnogobrojne nastupe u različitim prigodama tijekom godine, no najvažniji je upravo Tamburaški festival mladih koji održavaju u čast američkog Dana nezavisnosti, početkom srpnja, uvijek u drugom gradu SAD-a ili Kanade. Festival okuplja mnogobrojna folklorna i tamburaška društva koja se tijekom cijele godine pripremaju za taj nastup, uvježbavajući nove pjesme i folklorne koreografije. HBZ, predvođen dugogodišnjim predsjednikom Bernardom M. Luketichem, s velikim entuzijazmom podupire sva folklorna i tamburaška društva nastojeći mladim ljudima, potomcima četvrte i pete generacije naših iseljenika, usaditi vrijednosti hrvatske tradicijske kulture.

Želimo iskrenu dobrodošlicu u Hrvatsku i naš glavni grad Zagreb predsjedniku HBZ-a Bernardu Luketichu, predsjedniku Kulturne federacije mladih Donaldu Weakleyu, glavnoj dirigentici ovogodišnjeg Festivala Katarini Lukacevich, svim uglednim članovima HBZ-a, mladim plesačima i tamburašima, njihovim roditeljima i umjetničkim voditeljima grupa:

"American Croatian Waukegan Tamburitzans" (Waukegan, Illinois), "St. George Junior Tamburitzans" (Cokeburg, Pennsylvania), "Sacred Heart Junior Tamburitzans" (McKeesport, Pennsylvania), "Milwaukee Croatian Tamburitzans" (Milwaukee, Wisconsin), "Rankin Junior Tamburitzans" (Rankin, Pennsylvania), "Okolitza Junior Tamburitzans" (Pueblo, Colorado), "Croatian Junior Tamburitzans" (St. Louis, Missouri), "American Zagreb Junior Tamburitzans" (Cleveland, Ohio), "Jadran Junior Tamburitzans" (Aliquippa, Pennsylvania), "Happy Hearts Junior Tamburitzans" (Youngstown, Ohio), "Cleveland Junior Tamburitzans" (Cleveland, Ohio), "Sv. Lovro Junior Tamburitzans" (Steelton, Pennsylvania), "Hrvatski Tanac Junior Tamburitzans" (Pittsburgh, Pennsylvania), "Hoosier Strings Junior Tamburitzans" (Merrillville, Indiana) iz SAD-a, te članovima "Parish Folklore Group Jadran" (Toronto, Ontario) iz Kanade.

Sretan im put u Hrvatsku i dobro nam došli!

Tijekom proteklih desetljeća ovaj festival nekoliko puta održavao se u gradu Zagrebu pa nam je posebno drago što HBZ ovim ponovnim dolaskom u Hrvatsku i njezin glavni grad želi obnoviti tradiciju i učvrstiti spone sa *starim krajem*.

Ove godine najavljen je dolazak čak petnaest folklornih i tamburaških ansambala iz SAD-a i Kanade, uz koje u pratnji dolaze i njihovi roditelji, učitelji i drugi članovi HBZ-a, pa tako očekujemo gotovo osamsto članova HBZ-a u gradu Zagrebu tijekom trodnevnog trajanja Festivala.

Za sve njih u petak 5. srpnja priređujemo svečani koncert dobrodošlice u Koncertnoj dvorani "Vatroslav Lisinski" na kojem će uz elitni Tamburaški orkestar HRT-a pod ravnanjem maestra Siniše Leopolda te Zagrebački folklorni ansambl nastupiti i klape i poznati pjevači. U subotu 6. srpnja održat će se, također u dvorani "Lisinski", 47. tamburaški festival mladih, nakon kojega slijedi domjenak. U nedjelju ujutro sudionici Festivala slavit će svetu misu u zagrebačkoj katedrali, a zatim odlaze na piknik u okolici grada.

Uz trodnevni boravak u hrvatskoj metropoli, većina grupa planira i turističko putovanje po Hrvatskoj, upoznavanje prirodnih, povijesnih i kulturnih znamenitosti, uz poneki zajednički nastup i druženje s domaćim folklornim skupinama. ■

Mesnica kao vrhunska draguljarnica

"Moj radni dan počinje oko pola dva ujutro i tako otprilike ovih posljednjih četrdeset godina. Prvi sam u tvornici, sve meso biram sam i, za razliku od mojih stotinjak radnika, uvijek znam gdje se nalazi svaki komad mesa", kaže Viktor Puharić

Viktor Puharić ispred svoje mesnice

Tekst: **Petar Mamić (Boka Cro Press)**
Snimke: **Boka Cro Press**

Najbolju mesnicu na svijetu vodi jedna hrvatska obitelj u Australiji. Čitajući mnogobrojne članke vodećih svjetskih gastronomskih magazina i vrhunskih šefova kuhinja elitnih restorana te gledajući razne svjetske nagrade najviše razine koje je ova mesnica dobila, sve je govorilo i sugeriralo na to da u cijelome svijetu nema ništa slično mesnici obitelji Puharić u Sydneyu. Iz prve ruke odlučili smo vidjeti i našim čitateljima prenijeti dio dojma prilikom posjeta ovoj mesnici.

Naš posjet počeo je u tvornici "Vic's Premium Quality Meat", također u vlasništvu gospodina Puharića, u kojoj stotinjak zaposlenih radi na obradi mesa vrhunske kvalitete koje dolazi, kada je riječ o govedini, s australskih farmi, među kojima je najveći dio govedina vrhunske Premium kvalitete. Kilogram u ovoj mesnici prodaje se za 200 australskih dolara.

VRHUNSKI PROIZVODI IZ CIJELOGA SVIJETA

Gospodin Viktor Puharić (62 godine), vlasnik mesnice, rodom je iz Makarske, i dolazi iz obitelji mesarske tradicije. U Australiju je došao 1970. godine starijem bratu te se nedugo nakon dolaska uključio u mesarski posao. Neko vrijeme imao je i svoju mesnicu na *Oxford streetu* u Darlinghurstu u neposrednoj blizini poznatog restorana "Balkan" gospodina Ranka Despota, zatim je dugi niz godina radio kao menadžer u velikom lancu mesnica, da bi se napokon odlučio raditi za sebe i okušati se u radu s vrhunskim mesnim proizvodima. Otvara tvornicu "Vic's Premium Quality Meat" te otkupljuje, obrađuje i distribuira meso najviše vrhunske kvalitete. Meso i mesne proizvode distribuira u najbolje vrhunske restorane Sydneya, Melburnea i di-

Najluksuzniji komadi mesa iz cijele Australije

ljem Australije, zatim u države kao što su Japan i Kina. Poznatu obiteljsku mesnicu obitelji Churchill, koja je utemeljena 1876. godine, a koju su vodili naraštaji te obitelji, preuzima 2009. godine. Relativno malu mesnicu obitelji Churchill koja je smještena u elitnoj sydneyskoj četvrti Woollahra, u čiju obnovu ulaže dva milijuna dolara i te godine potpuno je pretvara, na dotad nezabilježen način za mesnice, izgledom, ponudom i prezentacijom izloženog - kako su se složili vrhunski svjetski gastronomi i eksperti - u najbolju mesnicu na svijetu. Izgledom unutarnjeg uređenja mesnica nalikuje na vrhunsku draguljarnicu, komentar je većine onih koji dođu i u njoj kupuju. Stajalište gospodina Puharića je da sve mora biti na vrhunskoj razini.

Nakon što smo obišli tvornicu za preradu mesa koja se nalazi u Mascotu, u neposrednoj blizini zračne luke, a to je najbolja pozicija za distribuciju mesa i način rada vlasnika Puharića, do najbolje mesnice na svijetu koja je desetak kilometara dalje domaćin nas vozi u svome Ferarriju. Stara elitna sydneyska četvrt Woollahra zadržala je vizure i oblike zgrada iz prošlog stoljeća, a u Queen Streetu među malim izlozima dizajnerskih butika i kafića dolazimo do vrata mesnice *Victor Churchill*. Nakon što smo ušli za vlasnikom mesnice, otvorio nam se jedan novi svijet. Na koju god stranu se osvrnete, sve što pogledate je vrhunske kvalitete - od izloženog mesa, maslinova ulja iz Španjolske, najboljeg kruha iz Sydneya, najskuplje soli koja se kopa u rudnicima na Himalaji - sve je to dio ponude ove mesnice.

SLAVNI POSJETITELJI MESNICE

Dok prolazimo prema malome salonu za degustaciju, hodamo pokraj zida na kojem su potpisi slavnih osoba koji su posjetili mesnicu. Prvo vidimo potpis slavne voditeljice američkog showa Oprah, a za njom se nižu imena poznatih svjetskih glumaca, pjevača, političara i drugih. Dok sjedamo za stol i kušamo najskuplju i najbolju govedinu na svijetu, najbolji pršut u kombinaciji s domaćim kruhom, koji umačemo u vrhunsko španjolsko maslinovo ulje napravljeno od maslina sa stabla starog dvije i pol tisuće godina, razgovaramo…

- Moj radni dan počinje u rano jutro ili noć, već kako to tko računa. Svaki dan ustajem u isto vrijeme, oko pola dva ujutro i tako otprilike ovih posljednjih četrdeset godina. Prvi sam u tvornici, sve meso sam biram i, za razliku od mojih stotinjak radnika, uvijek znam gdje se nalazi svaki komad mesa. U ovom poslu kontaktiram samo s perfekcionistima, najboljim šefovima poznatijih restorana, s ljudima koji imaju najzahtjevnije prohtjeve jer kupuju od mene najbolje i najskuplje meso i za svoj novac hoće i traže samo najbolje. Teško je uspjeti, no ostati godinama na vrhu i držati tu razinu te stalno nastojati poboljšavati kvalitetu usluge i ponude zapravo je još i teži zadatak - govori nam gospodin Puharić.

Svi se posjetitelji slažu da mesnica nalikuje draguljarnici

Otkud ideja o ovakvoj jednoj mesnici, pitamo ga.

- Godinama sam u poslu s mesom i prije dvanaest godina odlučio sam se okušati u vlastitom biznisu. Veliki poticaj i rast u poslu doživio sam kad mi se priključio sin. Nakon završenog fakulteta te početka uspješne poslovne karijere, sin mi je u jednom trenutku rekao kako želi raditi sa mnom. Mislio sam, Bože, nakon tolikih novaca koje sam uložio u privatni skupi fakultet i takvoga dobrog posla koji ima, on bi u mesarstvo. No, bilo mi je zapravo drago, iako to baš nisam mogao do kraja shvatiti. Ulazak sina u posao, a malo poslije i jedne kćeri, uz suprugu koja je bila već tu, dao je novi zamah poslu te je naša zajednička energija i volja gurnula cjeloku-

pni posao prema vrhu ili, kako drugi govore o ovome našem poslu, na sam vrh.

SYDNEYSKA ATRAKCIJA I POSEBNOST

Najbolja mesnica na svijetu, kako to lijepo zvuči, provociramo ga. - Čujte, drugi to govore o nama i to ne bilo tko, nego oni koji su najbolji na svijetu u ovoj struci i to je lijepo čuti. Otkad je ova mesnica otvorena, u ove četiri godine njome je prošlo, računamo, milijun ljudi. Mi smo zapravo jedna od sydneyskih atrakcija i posebnosti. Mnogi žele doći, vidjeti ovu atrakciju, a kada dođu i vide, onda žele nešto i kupiti. Sve ove godine konstantno imamo pozive i ponude da koncept naše mesnice otvorimo u mnogim svjetskim metropolama, no jedva uspijevamo sve kontrolirati i voditi jer nam je glavni cilj držati postignuti nivo, a nisam baš siguran da bismo to mogli kada bismo se proširili po cijelome svijetu. Što da vam kažem, zadovoljan sam i ponosan što radim posao koji volim - govori nam gospodin Puharić.

Posjećujete li kada Hrvatsku, pitamo ga. - Ja sam vam svako ljeto u Hrvatskoj. Imam kuću u Makarskoj, cijela moja obitelj, sin i kćeri koji su rođeni ovdje, s djecom, svi idemo u Hrvatsku. Zbog posla sam obišao i obilazim mjesta po cijelome svijetu i razne destinacije, no nema ljepšeg od našeg mora, od kupanja i krstarenja s obitelji po Jadranu.

Kraj razgovora privodimo pitanjem o našoj hrvatskoj zajednici u Sydneyu. - Prije sam bio aktivniji i više dolazio u naše klubove - govori gospodin Puharić - no sada rijetko dođem jer su klubovi prazni i na žalost dolaze samo stari ljudi, a mladih i mlađih više uopće nema. Kako da čovjek dođe i bude u klubu u kojem nikoga nema ili je tek nekoliko ljudi tamo? Na žalost, nisam jednini kojeg takvi prazni hrvatski klubovi "tjeraju" u one klubove u kojima ima života, zabave i događaja.

Kako to promijeniti, pitamo ga. - Klub treba voditi na poslovan način i trebaju ga voditi ljudi koji to znaju. Treba uključiti mlade, dati im priliku, pustiti ih. U svome poslu i životu dao sam svojim mladima, sinu i kćeri, priliku i iz prve ruke znam da je to jedini način. Ne vidim drugog načina ni za naše klubove jer ako žele opstati i ostati, moraju dati šansu mladima. ■

ENG **The world's best butcher shop is operated by a Croatian family living in Australia. There is nothing quite like the Puharić (Puharich) family butcher shop in Sydney. We bring our readers our first-hand impressions of this meat merchant.**

Veselite se i ljetujte s nama!
Dođite u Novi Vinodolski u
Malu školu hrvatskoga jezika i kulture
15. – 26. srpnja 2013.

- program za djecu i mlade 9 - 16 godina
- jezične i kreativne radionice
- sportske, rekreativne i zabavne aktivnosti u moru i na kopnu
- večernji program, ples, pjesma, igre…
- iskusni i pouzdani učitelji i voditelji
- smještaj u Odmaralištu Crvenoga križa
- prijave do 4. lipnja 2013.

Hrvatska matica iseljenika i
Sveučilište u Zagrebu pozivaju vas u
Sveučilišnu školu hrvatskoga jezika i kulture
22. lipnja – 19. srpnja 2013.

- program za osobe starije od 17 godina
- 110 sati jezične nastave
- tri razine (početna, srednja i napredna)
- male skupine
- predavanja o hrvatskoj kulturi i povijesti
- raznoliki kulturni program
- studijski izleti
- diploma Sveučilišne škole, ECTS-bodovi
- prijave do 24. svibnja 2013.

Za detaljne informacije i pristupnice javite se na: tel: (+385 1) 6115-116, e-mail: lada@matis.hr (Lada Kanajet Šimić, prof.)

Cjelokupno svoje djelo posvetila je Hrvatskoj

Bila je stvaralačka ličnost sa svojim originalnim stilom rada i kao praktična vjernica puna toplog razumijevanja za tuđe teškoće. Osjećaj kojim je umjetnički tumačila manifestacije višeg života svog naroda trebao bi biti nadahnuće i dati poticaj budućim generacijama hrvatskih umjetnika i etnologa

Napisao: **Mladen Ibler**
Snimke i ilustracije: **Arhiva M. Ibler**

Kao dječak često sam posjećivao moju tetu i krsnu kumu – "tetu Zdenku". Stanovali smo vrlo blizu u središtu Zagreba, teta na Strossmayerovu trgu br. 5, odmah do Leksikografskog zavoda, a moja obitelj nedaleko u Hatzovoj 17. Teta nije bila udana i dolazila je k nama gotovo svakog dana na ručak. To doba 2. svj. rata bilo je teško. Uz svoj svakidašnji posao u Muzeju, crtala je dopisnice s folklornim motivima koje su se prodavale u humanitarne svrhe, a s bakom je morala čuvati sestru i mene za vrijeme dok je naša mama bila u zatvoru. Kako bi pomogla prijateljima i znancima koji su bili ugroženi zbog političkih razloga, upoznala se s daljnjim rođakom Tomislavom Sertićem, generalom vojske NDH, koji je više njih izvukao iz ruku Gestapoa ili im pomogao da dobiju putovnice kako bi prebjegli u Švicarsku, kao primjerice kiparu Ivanu Meštroviću i Jozi Kljakoviću. Nakon što su partizani strijeljali Sertića 1945., teta je pomagala njegovoj obitelji koja je živjela u teškom siromaštvu. U poraću morala se boriti da zadrži stan te se zbog toga išla žaliti čak i Bakariću. Njezine umjetničke sposobnosti nisu mogle biti zanemarene te je uspjela unatoč šikaniranju ravnateljice nastaviti svoj posao u Etnografskome muzeju sve do umirovljenja.

Zdenka Sertić, portret iz 50-ih godina

TANKI KIST I VELIKO POVEĆALO

Često sam u to vrijeme sjedio kod nje u kuhinji koja joj je služila kao atelje, a zimi u zagrijanoj sobi i pozorno je promatrao kako prignuta nad stolom, s vrlo tankim kistom ili perom u desnoj ruci i s

Majka Božja Bistrička

Primorski tanac

velikim povećalom u lijevoj, crta muške i ženske likove u narodnim nošnjama u živim, najčešće crvenim, plavim, crnim i bijelim bojama. Ta mi je slika upečatljivo ostala u sjećanju. Kasnije, kao studentu, znalo bi se dogoditi da bismo na Strossmayerovu trgu sreli tetine znance, Miroslava Krležu, Feđu Vaića, Matka Peića, Vojmila Rabadana, Dragutina Tadijanovića i druge, kojima bi me teta tijekom takvih kratkih susreta predstavila, na što sam, razumljivo, bio ponosan. Više puta sam teti u inozemstvu kupovao tempera boje u tubi – najčešće bijelu, crnu i zlatnu – a kako bi mi naglasila, obvezno holandske ili njemačke proizvodnje. Koji put smo sestra, njezin suprug i moja obitelj bili pozvani na ručak ili večeru u restoran "Splendid" na Zrinjevcu, gdje je njezina elegantna pojava bila dobro poznata zaposlenicima.

Na sve ovo podsjetio me izrezak iz zagrebačkoga Vjesnika od 21. prosinca iz davne 1980. godine s člankom Saše Vereša, *Strossmayerov trg – ljudi i zbivanja na sjeni platana na prostoru između Palasa i Leksikografskog zavoda* koji sam nedavno, sasvim slučajno, umetnutog pronašao među listovima jedne knjige. Među ostalim, Vereš opisuje Zdenku Sertić kao "gospu koja bi mnogu pucu mogla naučiti kako da bira šalove, bluze, kiklice".

U Etnografskom muzeju 1922.

SLIKARICA IZVORNE NARODNE KULTURE

Osjećaj da se svojoj teti na neki način odužim za interes koji sam zahvaljujući njoj razvio za umjetnost i etnografiju, pobudio je u meni želju da napišem ovaj kraći esej. Hrvatska akademska slikarica Zdenka Sertić rođena je 16. siječnja 1899. u Sv. Ivanu Zelini. Njezin otac, moj djed Milan Sertić, mjernik, podrijetlom je Ličanin iz Krivoga Puta i Saborskog, a majka Zlata rođ. Rogina iz Zlatara u Hrvatskome zagorju. Zajedno sa sestrom Kornelijom pohađa pučku školu u rodnome mjestu, a nakon premještaja oca u Karlovac, nastavlja školsku naobrazbu u karlovačkoj Višoj djevojačkoj školi.

Lički motiv

Obradba polja na obrocima Zagrebačke gore

Berba grožđa - Plješevička gora

Uskrs u Šestinama

Zadnja četiri viša razreda pohađa u zagrebačkome Ženskom liceju – latinski odio. Veliku maturu položila je 1917. na Kraljevskoj I. realnoj gimnaziji u Zagrebu. Od 1917. do 1921. polazi Kraljevsku višu školu za umjetnost i obrt u Zagrebu pri kojoj stječe i zaključnu svjedodžbu. U listopadu 1921. godine polaže ispit za učiteljsku službu u srednjim školama i stječe svjedodžbu kojom je *sposobna da može učiti prostoručno risanje u svim razredima, a geometrijsko u nižim razredima srednjih škola*. Školovanje je nastavila na zagrebačkoj Umjetničkoj akademiji na slikarskom odjelu gdje su joj profesori bili Ferdinand Kovačević, Oton Iveković, Klement - Menci Crnčić i Bela Csikos Sessia. Studij je završila u klasi profesora Ljube Babića, a daljnje likovne studije nastavlja na Umjetničkoj akademiji u Berlinu (1922.) i Parizu (1925.).

Pod utjecajem Ljube Babića, s kojim je surađivala već za vrijeme studija, odlučila je svoj slikarski talent i umijeće usmjeriti na istraživanje i obradu izvorne narodne kulture – etnografiju.

KUSTOSICA MUZEJA

Zdenka Sertić započela je svoj dugogodišnji rad u Hrvatskome narodnome muzeju, u Etnografskom odjelu 1921. godine kao crtačica - slikarica. Završena školska sprema i iskustvo stečeno tijekom rada pokazuju se u njezinu statusu kustosice odnosno profesorice Etnografskoga muzeja. U znanstvenom pristupu temama koje obrađuje oslanja se, uz ostale izvore, i na etnološke studije hrvatskoga sociologa i publicista Mirka Kusa-Nikolajeva, s kojim je dulje vrijeme surađivala u Etnografskome muzeju. Nije joj se pružila mogućnost da u muzeju dobije radnu sobu odnosno atelje te je dio posla morala obavljati izvan muzeja, a odnos ravnatelja prema sebi nerijetko je doživljavala podcjenjivačkim i bahatim, posebice nakon 1945. godine. U mirovinu odlazi 1959. godine, no kao slobodna umjetnica nastavlja likovnim stvaranjem i aktivnošću sve do smrti 19. prosinca 1986.

Etnografski muzej u Zagrebu odužio se Zdenki Sertić 1997. godine na dostojan način uspješnom izložbom njezinih radova prigodom koje je izdan pregledan i skladno dizajniran katalog s opisom njezina 38-godišnjega radnog staža u Muzeju i izvan njega.

Za etnografski opus Zdenke Sertić karakteristično je to što u pristupu bogatoj baštini našega narodnog umijeća i kulture na izvrstan način usklađuje znanstvenu i likovnu obradu tematike kojom se bavi. U tom pogledu ona predstavlja jedinstveni primjer u hrvatskoj umjetnosti. Osnova i istinska vrijednost njezinih radova potječe iz iscrpnog proučavanja povijesnog, kulturnog, geografskog i prirodopisnog materijala, a što je najznačajnije iz neposrednog dodira s okolinom i narodom kraja koji prikazuje. Zbog tog razloga je tijekom svog života proputovala sve krajeve Hrvatske i dobar dio južnoslavenskih zemalja. U raznovrsnim slikarskim tehnikama prikazala je ne samo narodne nošnje i običaje, već i pučke zgrade, keramiku, drvorezbarstvo te radove na platnu i staklu.

OSJEĆAJ ZA BOJE I DETALJE

Zdenka Sertić je izvrstan grafičar i slikarica s profinjenim osjećajem za boje i sposobnošću fokusiranja detalja tako da figurativnost u njezinim radovima djeluje kao da živi i buja svojim bogatstvom boja i ornamentike, dok se tonovi boja pozadine slike izvrsno uklapaju u prirodni ambijent i godišnje doba.

Uz slikarsko stvaranje, Zdenka Sertić izrađuje spomenice, diplome, plakate,

ex-librise, osnovu za tkanine, kožu, keramiku i drvorezbariju. Izradila je amblem i prigodnu marku jubilarne proslave Zagrebačkog sveučilišta 1969. godine, kao i nizove maraka s folklornim motivima. Marka s prikazom makedonskog kola iz Skopske Crne Gore uvrštena je među deset najljepših maraka na svijetu za 1957. godinu.

RAD KOJI JE IMAO DUBLJI SMISAO

Zdenka Sertić godinama je surađivala s Leksikografskim zavodom za čija je izdanja u Enciklopediji Jugoslavije izradila lijepe etnografske tablice s prikazom narodnih nošnji iz svih republika u bivšoj državi. Nitko kao ona nije tako egzaktno i slikarski dojmljivo zabilježio detalje narodne nošnje iz svih naših krajeva i u tome je njezina golema i nezamjenjiva uloga. Glavni urednik EJ bio je Krleža i on je očito bio zadovoljan njezinim stručnim i likovno atraktivnim prikazima narodnih nošnji.Ona je opremila veliki broj knjiga, kalendara i časopisa te u tom pogledu pripada plejadi hrvatskih umjetnika (Babić, Miše, Trepše, Höcker), koji su usklađivanjem slova, boja, ukrasa i narodnih motiva pridonijeli usavršavanju grafičke vrijednosti domaćih knjiga i časopisa. Sudjelovala je na mnogim izložbama u domovini i inozemstvu (Pariz, Leipzig, Barcelona, Berlin, Haag, Bruxelles, Kopenhagen), a svoje stručne radove objavila je u domaćim i stranim časopisima. Svojim vinjetama ukrasila je i *Hrvatsku reviju* Vinka Nikolića u Barceloni.

Slikarica Zdenka Sertić bila je cijenjena i poznata u umjetničkim i kulturnim krugovima ne samo Zagreba i Hrvatske (Babić, Meštrović, Peić, Vajić, Matačić,

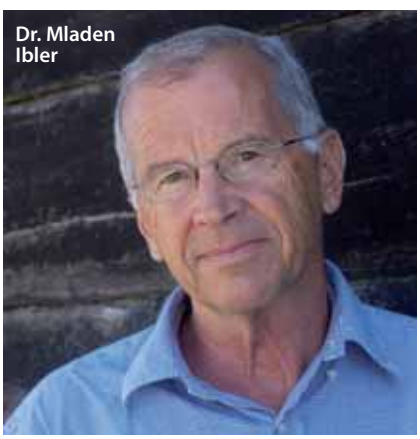

Branje maslina

Krleža, Tadijanović), već i u drugim središtima južnoslavenskih zemalja.

Po svojoj mladenačkoj agilnosti, ukusnom odijevanju, upornosti i spremnosti da kao praktična vjernica pomogne u nevolji bila je poznata i onima koji su manje poznavali opseg njezina umjetničkoga rada. Taj rad za nju je imao i dublji smisao. Pri završetku svog pisma jednom umjetniku u inozemstvu kojem je poslala nekoliko svojih crteža, umjetnica je dopisala riječi koje to najbolje iskazuju: "Izvolite primiti ove slikarske minijature na motive moje domovine Hrvatske, koju volim nadasve i kojoj sam posvetila cjelokupno svoje djelo."

Zdenka Sertić bila je stvaralačka ličnost sa svojim originalnim stilom rada i kao praktična vjernica puna toplog razumijevanja za tuđe teškoće. Osjećaj kojim je umjetnički tumačila manifestacije višeg života svog naroda trebao bi biti nadahnuće i dati poticaj budućim generacijama hrvatskih umjetnika i etnologa. ■

ENG Academy-educated painter and ethnographer Zdenka Sertić (Sveti Ivan Zelina, 1899 - Zagreb, 1986), was a creative force with an original style and, as a practicing believer, full of warm compassion for the difficulties faced by others.

Dr. Mladen Ibler

Autor priloga dr. Mladen Ibler

Rođen je u Zagrebu 1937. gdje je 1963. diplomirao na Medicinskome fakultetu te 1966. i na Medicinskome fakultetu u Aarhusu, Danska. Specijalizirao je anesteziologiju i intenzivnu medicinu u Kopenhagenu te radio kao šef odjela i klinički docent. Primio je više danskih i međunarodnih stipendija. Predsjednik je Hrvatske kulturne zajednice u Kopenhagenu od 1989., a od 1991. do 1996. opunomoćenik je Hrvatskoga Crvenog križa i počasni konzul RH u Danskoj. Od 1996. do 2005. je hrvatski veleposlanik u Švedskoj, Australiji i Novom Zelandu.

Uz mnogobrojne stručne radove objavio je članke iz područja hrvatske povijesti, kulture i politike u inozemnim i domaćim časopisima. Posljednjih godina proučava povijesne izvore o knezu Ivanu VI. Frankopanu i Skandinavskoj (Kalmarskoj) uniji, o čemu je objavio znanstvene radove u domovini i inozemstvu. Za svoj rad *pro patria* odlikovan je Spomenicom domovinske zahvalnosti i Redom kneza Branimira s ogrlicom.

STOTI ROĐENDAN ČILEANSKOG HRVATA

ČILE - Mateo Fistonić koji je daleke 1929., kao šesnaestogodišnjak, napustio rodno Zastražišće na otoku Hvaru, proslavio je stoti rođendan 30. siječnja.

Iako nam je vijest iz Iquiquea stigla s malim zakašnjenjem, dijelimo radost s njim i s njegovom obitelji. Prisjećajući se dolaska u Čile, ovaj vitalni stogodišnjak ispričao nam je: "U Iquique smo došli u 8 sati na večer, brodom, koji nije mogao pristati zbog plitke obale pa su nas ukrcali u male barke i prebacili do obale. Poslali su nas u hotel, koji nije imao krevete nego daske i tu smo spavali. Ja sam počeo plakati kad sam vidio gdje sam došao. Odmah sam se zaposlio u salitreri. Podizali smo vreće od sto kilograma i bilo nam je jako teško."

Kasnije ga je život odnio u druge vode pa je radio kao trgovac, oženio se Delfinom Baccigaluppi s kojom je u braku dobio kći Katicu i sina Ivu, aktivnog člana Hrvatskoga doma u Iquiqueu, koji je jedan od dva aktualna predsjednika.

Mateo Fistonić u svome bogatom životu stvorio je ekonomsku sigurnost, za sebe i svoju obitelj. (*Branka Bezić Filipović*)

NOVI LITERARNI URADAK TUGE TARLE PREDSTAVLJEN U SPLITU

SPLIT - Tuga Tarle, poznata djelatnica Ministarstva vanjskih poslova, odnedavno umirovljena autorica nekoliko literarnih uradaka, 19. ožujka u Književnom krugu u Splitu predstavila je svoju zbirku pripovijetki pod naslovom Arijadnina nit. Knjiga je objavljena uz pomoć Ministarstva kulture, a predstavljanje je otvorio prof. Nenad Cambi, predsjednik Književnoga kruga. O knjizi je dao svoj stručni sud prof. Ivan Bošković, a u ime Hrvatske matice iseljenika govorila je Branka Bezić Filipović s obzirom na to da se neke priče odnose na hrvatsko iseljeništvo u Čileu. Na kraju se nazočnima obratila i sama autorica koja je istaknula da se osjeća kao kroničar svijeta oko sebe i situacija na koje svi nailazimo svakog dana. Knjiga je zbirka dvadeset priča u koje je autorica utkala svoja iskustva bilo u domovini bilo daleko od nje, gdje je boravila kao djelatnica Ministarstva vanjskih poslova.

- Proza Tuge Tarle nenametljivo i prirodno spaja domovinsko i strano iskustvo, te je još jedna varijacija na temu doma i svijeta, ispisana iz vizure naše novije povijesti, one proživljene tijekom posljednjih dvaju desetljeća - o knjizi je napisao prof. dr. sc. Darko Gašparović te nastavio - prva vizura je ironijski odmak kojim se uvrštava u suvremeno prozno pismo, a druga, skrivena pod prvom - koja se otkriva tek pažljivim iščitavanjem konteksta – suosjećanje s bližnjima, njihovim nevoljama i patnjama. Stoga i autoričin stil alterira ironijski diskurs s lirskim. U svakom slučaju knjiga Arijadnina nit predstavlja zanimljivu pojavnost u sklopu suvremene hrvatske kraće proze, u kojoj se autorica pokazuje osobito vještom u opisu tananih psiholoških prijelaza u svakidašnjim životnim zgodama.

Tuga Tarle do sada je napisala i objavila knjige *Hrvatska - Australija/Novi Zeland, povijesne i kulturne veze* i *Plesne kritike*. U rukopisu joj je sljedeća knjiga vezana uz temu hrvatskoga iseljeništva, koju s radošću očekujemo.

USKRSNUTI U OPASNA I VUČLJIVA VREMENA

Upornost se uvijek isplati i nije bez smisla ona davna Konfucijeva mudrost koja nas na nju potiče govoreći - *Svako jutro ponesi košaricu zemlje na jedno mjesto - i sagradit ćeš planinu*. Istina, teško je u vremenima beznađa biti uporan, ali iskustva pokazuju da nam druge nije želimo li sagraditi svoju kuću i obnoviti Gvozd-planinu. Pavao iz Tarza, ali i mnogi drugi koji su iskusili mučne beznadne prilike, reći će onim svojim hrabrenjem "nadom protiv nade", *spes contra spem*, da je učinkovito djelovati i u vremenima kad nema nade, kad izgleda da je beznadno nadati se, a svagdanji život nas uči da je svako vrijeme za dobro dano, da se uvijek može nešto pametno učiniti jer praksa pokazuje da je svrhovitije zapaliti u mraku i drvce šibice, nego skrštenih ruku kleti tamu i onoga tko je doveo do nje.

Upravo u ovom vremenu pedesetodnevnih uskrsnih blagdana, u ovoj mutnoj, klimavoj i kaljužnoj, ali našoj hrvatskoj svagdašnjici, ovakve misli postaju nam sve aktualnije i izazovnije. Pojam i sadržaj Uskrsa nije samo u vjerskom i liturgijskom smislu najvažnija tema, nego zasigurno i na općeljudskom planu, bez obzira na nečija vjerska ili nevjerska uvjerenja i orijentacije.

Odavno su me posebno zanimali opisni tekstovi o uskrsnuću, od Biblije do drugih svetih knjiga ljudskog roda, ali isto tako i umjetnička i ostala predstavljanja istog fenomena, od ponosnih Maora s Novog Zelanda, pojedinih američkih Indijanaca i južnoameričkih Azteka do bizantskog i zapadnoeuropskog kruga, sve do meni posebno dragog *Uskrisenja Lazarova*, toga ranokršćanskog relikvijara iz 4. stoljeća u našoj Novalji na moru. Veliki Gordon W. Allport, taj znanstvenik još uvijek s autoritetom najvećeg proučavatelja i najboljeg poznavatelja ljudske ličnosti, imao je pravo kad je ustvrdio da religija, uz seksualnost, spada u dva najuniverzalnija interesa ljudskog roda i da im u svakom društvu treba posvećivati puno više pažnje. Nakon svih tih svojih stvarnih i duhovnih putovanja, suočavanja i susreta primijetio sam kako je uskrsnuće okrenuto svim dobima, od djece do staraca, jednako ženama i muškarcima, onima od vlasti i onima pod njom, zdravima i bolesnima, dobrim i lošima, naprosto svim stvorovima. To je ono što bi naš Gustav Krklec rekao: "Ne! Život se ne da razbiti,/ taj vječni gordi čin./ Smrt je tek stanka kratka,/ kada se u vječnoj drami njegovoj/ svršava koji čin."

Piše: **dr. fra Šimun Šito Ćorić,** Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

U isto vrijeme uskrsnuće ne staje samo na tome konačnome čovjekovu prijelazu i stanju u ljudskome mozgu nezamislivoj i do kraja zagonetnoj vječnosti, nego jednako tako ono postaje izazov i nada ljudima u njihovoj svagdašnjici, u privatnom i javnom životu, u obitelji i na poslu, u ružnoj i nasilnoj politici i u sportu, u planovima i očekivanjima, u siromaštvu i nezaposlenosti, u mediokritetstvu i nesposobnosti ljudi od vlasti i bijedi huligana na našim stadionima… Sa svim respektom prema stvarnome Isusovu uskrsnuću i time njegovim jamstvom prema našem, ovo posljednje nam je aktualnije, ljudima gladnim plemenitog duha i nježne iskrene blizine, društvenog dostojanstva i životne sigurnosti, nekako ovdje i sada potrebnije i bliže. Ovdje na zemlji počinje i stvarati nam je Kraljevstvo Božje, u kojem će svakome biti dobro, a onda ćemo lako za ono nakon neizbježnog odlaska, ono je svakako naše. Zato slavimo inspirativno Uskrs i sve uskrsne blagdane s velikom željom i požrtvovnošću da svatko na svome mjestu učini što može, kako bi se svatko osobno i naš narod u cjelini, pa i kad ne izgleda da ima baš puno nade, podigao, uzletio na zelenu granu cvijeta i ploda, ali i svi drugi do najsiromašnijih i najugroženijih diljem svijeta. Svakom je ustati iz svoje ograničenosti i zluradosti, iz svoga gliba, procvjetati svojim cvijetom i roditi svojim plodom jer Uskrs i uskrsnuće snaga je i uprt je prst u novu šansu i huljama i svecima. Tako da se ne moramo više ni kao pojedinci ni kao narod, eto, stoljećima pitati ono što ovdje oko mene u baroknom Solothurnu pjeva šezdesetak prekrasnih cura i momaka u novoj izvedbi našega mjuzikla "Slučaj Galilejac": "Ima li života prije sestre smrti?" ■

Problem nije pasti, nego ne ustati.

Grad podno Šubićevca – Krešimirov grad

Prvi put spominje se 1066. godine u darovnici hrvatskoga kralja Petra Krešimira IV., zbog čega se i često naziva Krešimirov grad. Šibenik 1169. godine dobiva status grada te se ubrzano razvija zbog svog položaja kao vojno-pomorsko uporište

Katedrala sv. Jakova pod zaštitom je UNESCO-a

Piše: **Zvonko Ranogajec**

Šibenik je jedan od najvećih gradova na hrvatskoj obali Jadrana i najmlađi od njih jer mu podrijetlo ne datira iz antičkog razdoblja, već iz srednjeg vijeka, odnosno sredine 11. stoljeća. Smjestio se u idealnim reljefnim uvjetima zaštićene luke, na ušću rijeke Krke u more i na obroncima uzvišenja. Šibenik leži u Šibenskome zaljevu koji se pruža od Zatona na SZ pa do Mandaline i Pećina na JI dužine 10 km i širine od 300 do 1.200 metara. Šibenski zaljev spojen je kanalom sv. Ane otvorenim morem između otoka Prvića i Zlarina. Kanal je uzak i krivudav, a njegov ulaz kontrolira tvrđava sv. Nikole, vrhunski fortifikacijski objekt, kakvih ima više u samome Šibeniku. Obalno područje šibenskoga kraja široko je desetak kilometara od mora do brda Trtar na sjeveroistoku (503 m.n.v. iskorišteno za niz vjetroelektrana) te planine Boraje na jugoistoku (509 m.n.v.). Ovdje su položena plodna laporovita područja Donjeg i Gornjeg Polja te Dubrave koji čine temelj agrarnog značaja Šibenika u prošlosti, ali i danas. Unutrašnjost područja grada Šibenika u smjeru Unešića i Drniša čine vapnenačka zaleđa karakteristična za čitavu Dalmatinsku zagoru.

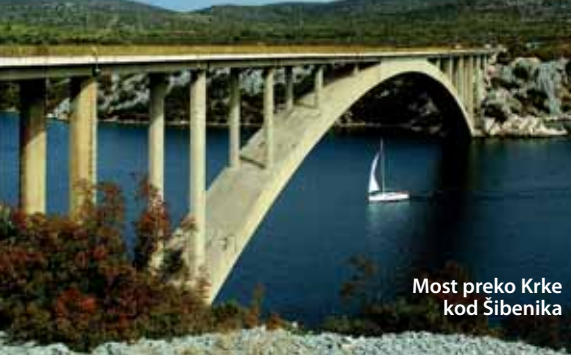
AMFITEATRALNI RAZVOJ OKO LUKE

Šibensko područje ima sredozemnu klima koju karakteriziraju vruća i suha ljeta sa srednjacima oko 24 stupnja koja razblažuje ugodni vjetar maestral. Zime su suhe s temperaturama iznad 5 stupnja, dok najviše kiše padne ujesen, a godišnje oko 800 mm. Vegetacija je na području grada sredozemna, a u unutrašnjosti prelazi u makiju.

Za razliku od ostalih velikih regionalnih središta na Jadranu, Rijeke, Pule, Zadra, Splita i Dubrovnika, koji su nastali u antičkom razdoblju, Šibenik je jedini hrvatski grad nastao „tek“ u srednjem vijeku. Zbog toga je i razumljiv značaj Šibenika za ukupnu hrvatsku povijest. Prvi put spominje se 1066. godine u darovnici hrvatskoga kralja Petra Krešimira IV., zbog čega se i često naziva Krešimirov grad. Šibenik 1169. godine dobiva

Tvrđava sv. Nikole

Most preko Krke kod Šibenika

Plaža turističkog kompleksa Solaris

Renesansna Gradska vijećnica

status grada te se ubrzano razvija zbog svog položaja kao vojno-pomorsko uporište. Osim uz amfiteatralni razvoj oko luke, grad se širi i oko brežuljaka na kojima su nastali prvorazredni fortifikacijski objekti u zapadnome dijelu današnjega grada. To su tvrđave sv. Mihovila te sjevernije položenih tvrđava sv. Ivana i Šubićevca. Nakon vladavine hrvatskih narodnih vladara, u gradu slijedi razdoblje vladavine Mlečana, ugarsko-hrvatskih kraljeva, Bizanta, bosanskog kralja Tvrtka i Hrvoja Vukčića Hrvatinića, da bi od 1412. Šibenik zauzeli Mlečani i njime vladali četiri stoljeća. Od 1797. godine pa do 1918. godine, osim kratke vladavine Napoleona, Šibenik je bio u sastavu Austro-Ugarske. Do 1920. godine gradom vladaju Talijani, no odlukom Rapalskog ugovora vraćaju ga Hrvatskoj u sklopu Kraljevine SHS.

Grad je doživio razaranja u Drugome svjetskom ratu, kao i u posljednjem Domovinskome. Značajna pobjeda hrvatskih branitelja bila je zauzimanje topništva na otoku Žirju i Zečevu kraj Rogoznice, čime je dobivena značajna strateška prednost u daljnjem tijeku rata. Posebno to vrijedi i u sprječavanju agresorske vojske koja je htjela zauzeti Šibenski most te odsjeći Šibenik i prepoloviti hrvatski teritorij. No, hrvatska protuzračna obrana izvela je 21. rujna 1991. godine akciju rušenja dvaju neprijateljskih zrakoplova uz poznati uzvik „oba su pala“ koji je imao i značajan motivacijski učinak na daljnji tijek Domovinskoga rata na širemu hrvatskom području.

Marina Mandalina

KATEDRALA SV. JAKOVA

Šibenik početkom 20. stoljeća dobiva prve jače impulse razvojem prometa i lučkih aktivnosti vezanih uz izvoz drveta iz bosanskog zaleđa uskotračnom željeznicom preko Knina 1911. godine. Godine 1925. dobiva vezu preko Perkovića na prugu Zagreb – Knin, a 1948. godine i na Unsku prugu. Sve do pred kraj 20. stoljeća Šibenik je bio snažno industrijsko središte s proizvodnjom lakih metala (tvornice *TEF* i *TLM*), dok je šibenska luka bila među najvećima u bivšoj državi. Na žalost, tijekom Domovinskoga rata početkom devedesetih godina 20. stoljeća grad je doživio stagnaciju i propast mnogobrojnih industrija, no polako dolazi do obnove i planskog razvoja prometa, turizma i ostalih uslužnih djelatnosti.

Nakon Domovinskoga rata zadržana je proizvodnja lakih metala u smanjenom opsegu, Luka Šibenik je i dalje značajna u pretovaru rasutih tereta (fosfati za potrebe kutinske petrokemije), dok je bivši Brodoremontni zavod u Mandalini prenamijenjen u marinu za megajahte. Nova industrijska zona niknula je kraj Vrpolja, kao i nekoliko zona s prodajnim središtima. Turizam je evidentno postao glavna gospodarska grana kojom Šibenik treba razviti svoje potencijale. Grad bilježi više od milijun noćenja godišnje

zahvaljujući turističkom naselju Solarisu, a u Šibensko-kninskoj županiji nalaze se dva bisera - Nacionalni park Krka i Kornati.

Šibenik kao stari grad privlači mnogobrojne turiste svojom materijalnom baštinom u kojoj prednjači katedrala sv. Jakova koja je pod zaštitom UNESCO-a. Sagrađena je od kamena, a gradila se više od jednog stoljeća (15. i 16.) u stilu gotike i renesanse. Glavni graditelj bio je Juraj Dalmatinac. Uz susjednu renesansnu gradsku vijećnicu te knežev dvor, Trg Republike Hrvatske jedan je od najljepših u hrvatskoj urbanističkoj baštini. Šibenik je od 1960. godine domaćin Međunarodnoga dječjeg festivala koji je najznačajnija kulturna manifestacija u gradu. Pozornost privlači i Šibensko kazalište, Gradski muzej, kao i mnogobrojne osnovne i srednje škole te Visoka škola za turistički menadžment.

GRAD POZNATIH OSOBA

Iz Šibenika potječu mnogobrojne poznate osobe kao što su izumitelj, filozof i teolog Faust Vrančić, prvi hrvatski svetac sv. Nikola Tavelić, pjevači Vice Vukov i Mišo Kovač, pisci Juraj Šižgorić, Simo Matavulj, Vesna Parun i Ivo Brešan, violinist Tonko Ninić, pijanist Maksim Mrvica, glumac Goran Višnjić, kao i košarkaš Dražen Petrović.

Područje lokalne samouprave grada Šibenika sastoji se od 16 gradskih četvrti i 31 naselja s površinom od 459 četvornih kilometara. U sklopu zidina nalaze se tri četvrti: Grad, Dolac i Gorica, a na zapadu je Crnica bila posebno selo, kao i Mandalina na jugu. Izvan zidina na istoku bila su seoska naselja: Baldekin, Varoš, Škopinac i Plišac.

Područje grada Šibenika na jugu kopnom i morem graniči s primoštenskom općinom, na istoku sa Splitsko-dalmatinskom županijom, na sjeveroistoku s unešićkom općinom i gradom Drnišem, na sjeveru s gradom Skradinom te na zapadu s gradom Vodicama na kopnu i moru. Šibenik je sjedište Šibensko-kninske županije. Posljednjih desetljeća doživio je negativne tendencije demografskih kretanja. Po novome popisu iz 2011. godine naselje Šibenik ima 34.302 stanovnika, što je smanjenje u odnosu na 37.060 stanovnika 2001. godine. Područje lokalne samouprave imalo je 2001. godine 51.553 stanovnika, a deset godina kasnije broj se smanjio na 46.332 stanovnika. ■

Kićo Slabinac i voditelj Branko Uvodić

Puna dvorana i brojni uzvanici

Hatško kolo iz Novog Sela

ENG **Šibenik is the capital of Šibenik-Knin County in Croatia. It is first cited in the year 1066 in a grant issued by Croatian King Petar Krešimir IV and is thus often referred to as "Krešimir's city."**

Tamburica Cogrštof

Svi izvođači na pozornici

'Lijepom našom' s gradišćanskim Hrvatima u mađarskome Šopronu

Hrvatska televizija emitirala je 23. i 30. ožujka svoju popularnu glazbenu emisiju *Lijepom našom* koja je snimljena u mađarskome gradu Šopronu, jednom od gradskih središta gradišćanskih Hrvata. Snimanje je održano 7. ožujka u šopronskoj MKB-dvorani pred oko 1.500 gledatelja, ponajviše gradišćanskih Hrvata, ne samo iz Mađarske već i iz susjedne Austrije i Slovačke. Na pozornici se izredalo 27 glazbenih, pjevačkih i plesačkih grupa gradišćanskih Hrvata i sunarodnjaka iz Hrvatske. Uz HRT i voditelja emisije Branka Uvodića, u organizaciji su pomagale tri najveće gradišćanskohrvatske udruge - Kulturni savez Hrvata u Slovačkoj, Društvo gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj i Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću iz Austrije. Kad je riječ o organizaciji, nikako se ne smije zaboraviti spomenuti veliki osobni angažman dr. Franje Pajrića iz Koljnofa. Geslo emisije bilo je "Mostovi kultura".

Emisiju *Lijepom našom* ne gledaju samo Hrvati u Hrvatskoj. Emisija je omiljena i među Hrvatima diljem svijeta. Iako su gradišćanski Hrvati bili težište ovoga snimanja, nastupile su i poznate estradne zvijezde iz Hrvatske - Gazde, Krunoslav Kićo Slabinac, Antonija Šola, Željko Krušlin Kruška i Šima Jovanovac. Dio atmosfere iz Šoprona mogu dočarati i fotografije koje je snimio Patar Tyran, glavni urednik Hrvatskih novina iz Željeznoga (Austrija).

Gradišćanskohrvatski ansambl *Kolo-Slavuj*

Antonija Šola i Gazde

740 godina Hrvatskoga sabora

Od prvih spomena narodnih zborova preko sabora kao staleške ustanove do suvremenoga predstavničkog tijela naroda, Hrvatski sabor bio je i ostao najviši izraz samosvojnosti hrvatskoga naroda

Hrvatska sredinom 14. stoljeća

Piše: **Željko Holjevac**

Hrvatski sabor kao institucija ima višestoljetnu tradiciju, a njegovi korijeni sežu do narodnih zborova u doba doseljenja Hrvata i narodnih vladara. Kad je Hrvatska ušla u zajednicu s Ugarskom, mađarski kralj Koloman Arpadović okrunio se "nakon održana sabora" 1102. u Biogradu na moru za hrvatskoga kralja. Arpadoviće, panonske vladare, zastupao je u Hrvatskoj herceg kao namjesnik kraljevske vlasti, a područje srednjovjekovne Hrvatske podijeljeno je 1260. na dvije banovine: Slavonsku sjeverno od Gvozda (Dinarida) i Hrvatsko-dalmatinsku južno od Gvozda.

NAJSTARIJI SABORSKI ZAPISNIK

U Zagrebu, na području Slavonske banovine, sastao se 19. travnja 1273. prvi poznati sabor u povijesti Hrvata, nazvan Slavonski sabor. Sazvao ga je Matija od plemena Čaka, ban čitave Slavonije. Na saboru su plemići i slobodnjaci sastavili i predali banu na potvrdu prava kraljevstva i banovine u 33 članka. Taj sabor je važan i zbog toga što s njega potječe i najstariji sačuvani saborski zapisnik, zahvaljujući kojem je poznat i naziv "Opći sabor čitave Kraljevine Slavonije". Saborske odluke nazvane su *Statuta et constitutiones*, što znači da su to bile odredbe sa zakonskom snagom.

Poslije nekog vremena pojavio se u krajevima južno od Gvozda poseban Hrvatsko-dalmatinski sabor. Njegovo prvo zasjedanje, na kojem se okupio kao "Opći sabor kraljevine Hrvatske i Dalmacije", održano je 1350. u Podgrađu, nedaleko od Benkovca. Do kraja srednjega vijeka Hrvatsko kraljevstvo u zajednici s Ugarskom imalo je dva sabora: Slavonski i Hrvatsko-dalmatinski ili, kraće, Hrvatski.

Nakon sloma Ugarsko-hrvatskog kraljevstva u srazu s Turcima na Mohačkom polju, Hrvatski sabor je na zajedanju na Cetinu 1. siječnja 1527. samostalno donio odluku o izboru austrijskog nadvojvode Ferdinanda Habsburškog za hrvatskoga kralja. Slavonski sabor na svome zajedanju u Dubravi kraj Vrbovca pet dana kasnije izabrao je erdeljskoga (transilvanskoga) vojvodu Ivana Zapolju, osmanskog štićenika, za slavonskoga

Ban Jelačić govori u Hrvatskom saboru 1848.

Zgrada u kojoj danas zasjeda Hrvatski sabor

Prvi višestranački Hrvatski sabor 1990.

kralja. Izbio je građanski rat između dva kralja, okončan tek 11 godina kasnije pobjedom Habsburgovaca, što su Turci vješto iskoristili i zauzeli znatan dio Hrvatskoga kraljevstva. Zbog turskih osvajanja i velikih teritorijalnih gubitka Hrvatskoga kraljevstva došlo je 1558. do spajanja Slavonskog i Hrvatskog sabora u jedinstveni staleški Sabor kraljevina Dalmacije, Hrvatske i Slavonije.

HRVATSKA PRAGMATIČKA SANKCIJA

Kako je vrijeme prolazilo, mijenjale su se prilike, a s njima i način rada u Saboru. Tako je u 17. stoljeću sabornicima zabranjeno dolaziti s oružjem na zasjedanje Sabora. Staleži i redovi na Saboru u Zagrebu 1712. donijeli su Hrvatsku pragmatičku sankciju i još jednom pokazali da su nositelji hrvatske državnosti. Sabor je u to doba dodjeljivao i državljanstvo, a 1790. donio je odluku o približavanju Ugarskoj i prijenosu izvršne vlasti u ruke Ugarskog namjesničkog vijeća. Iako je još 1832. zemaljski potkapetan Ivan Rukavina zahvalio sabornicima na hrvatskome jeziku na svojem imenovanju, Ivan Kukuljević Sakcinski održao je 1843. u staleškom Saboru, u kojem se do toga vremena govorilo latinski, prvi saborнički govor na hrvatskome jeziku. Napokon je Hrvatski sabor 1847. proglasio hrvatski službenim jezikom u Hrvatskoj umjesto latinskoga. "Glavna je naša namjera slobodnim narodom u slobodnom austrijskom carstvu biti", očitovali su se izabrani narodni zastupnici 1848. u prvome zastupničkome Hrvatskom saboru.

Cetinska isprava Hrvatskog sabora iz 1527.

Godine 1861. sazvan je opet Hrvatski sabor u Zagrebu i Dalmatinski sabor u Zadru, a Istra je također dobila svoj sabor u Poreču. Raspravljajući o odnosu prema Ugarskoj i Austriji, Sabor u Zagrebu izrazio je spremnost da Hrvati stupe u novi savez s Ugarskom nakon što ona prizna hrvatsku "neodvisnost i samostalnost" i nakon što se ujedine svi hrvatski krajevi pod banskom vlašću. Istodobno je odbijen zahtjev vladara da se izaberu zastupnici u Carevinsko vijeće s obrazloženjem da ono nije nastalo ustavnim putem, nego nametnutom carevom diplomom, zbog čega je Franjo Josip raspustio Sabor. Godine 1867. donesen je zakon o imunitetu saborskih zastupnika, a u doba Ivana Mažuranića, prvoga hrvatskog bana koji nije bio plemić, zakon o banovoj odgovornosti pred Saborom. Hrvatski sabor pozdravio je 1878. austro-ugarsko zaposjedanje Bosne i Hercegovine na temelju odluka Berlinskoga kongresa i izrazio nadu da će se susjedna zemlja preurediti tako da se može priključiti sjedinjenim hrvatskim zemljama, na što je vladar odgovorio ukorom Saboru zbog prekoračivanja ovlasti, neovisno o svome obećanju u krunidbenoj prisezi iz 1867. o povratu svih pokrajina koje su u prošlosti pripadale hrvatskoj i ugarskoj kruni.

Zanimljivo je da je Hrvatski sabor tek 1861. u svome poslovniku, među ostalim, uveo praksu zapisivanja saborskih govora, čime je označen početak kompletnih zapisnika saborskih sjednica. Još je zanimljivije da je poslovnik sadržavao i odredbu koja sabornicima zabranjuje čitanje govora s papira jer, kako se tvrdilo, "pripremljen govor ima jači učinak i uvjerljiviji je od čitanja teksta". Ta je odredba bila na snazi sve do 1947. godine.

'VELEIZDAJNIČKI' GOVOR

Narodna stranka pobijedila je 1870. prvi put na izborima za Dalmatinski sabor i hrvatski je nakon toga postao službeni jezik u tom tijelu, a Matko Laginja je 1883.

Sabor u Cetingradu 1. siječnja 1527. – slika Dragutina Weingärtnera

pokušao održati prvi govor na hrvatskome jeziku u Istarskom saboru u Poreču. Pravaški zastupnik Josip Gržanić iz Senja udario je 1885. promađarskog bana Khuena Héderváryja u Hrvatskome saboru nogom u stražnjicu, a njegov kolega Erazmo Barčić iz Rijeke održao je godinu dana kasnije u Saboru poznati "veleizdajnički" govor: izrazio je nadu da će Rusija slomiti Austro-Ugarsku i da će Hrvatska postati neovisna "kad bude prvo kopito kozačkoga konja udarilo na bečkom pločniku". U okolnostima raspada Austro-Ugarske na kraju Prvoga svjetskog rata Hrvatski sabor donio je 29. studenoga 1918. samostalnu i samosvjesnu odluku o raskidu državno-pravnih odnosa s Austrijom i Ugarskom. Uskoro su Hrvati ušli u prvu Jugoslaviju, u kojoj je Hrvatski sabor prvi put poslije mnogih stoljeća postojanja ukinut kao institucija. Obnovljen je tek 1939. osnutkom Banovine Hrvatske, ali tada nije zaživio. Sastao se tek u NDH 1942. kao Hrvatski državni sabor, ali je poglavnik Ante Pavelić sam odabrao zastupnike koji su pozvani na to zasjedanje. Na kraju Drugoga svjetskog rata partizanski ZAVNOH prerastao je u Narodni sabor Hrvatske, a u razdoblju socijalizma, kada je Hrvatska bila u sastavu druge Jugoslavije, u Saboru Narodne (kasnije Socijalističke) Republike Hrvatske sjedili su komunisti.

NOVI VIŠESTRANAČKI SABOR

Na prvim slobodnim izborima 1990. birači su dali povjerenje HDZ-u pod vodstvom Franje Tuđmana, a novi višestranački Sabor svoju je prvu sjednicu održao 30. svibnja 1990. Sljedećih deset godina taj dan u Hrvatskoj slavio se kao Dan državnosti. Nakon plebiscitarnog izjašnjavanja hrvatskih građana za potpunu samostalnost, Sabor je 25. lipnja 1991. proglasio samostalnost i suverenost Republike Hrvatske, a ta odluka konačno je stupila na snagu 8. listopada iste godine. Sabor Republike Hrvatske, koji se u to doba sastojao od Zastupničkog i Županijskog doma, preimenovan je 1997. u Hrvatski državni sabor, a od ustavnih promjena 2000. zove se samo Hrvatski sabor i jednodomno je tijelo. Prema suvremenome hrvatskom ustavu, Sabor je "predstavničko tijelo građana i nositelj zakonodavne vlasti u Republici Hrvatskoj". Od prvih spomena narodnih zborova preko sabora kao staleške ustanove do suvremenoga predstavničkog tijela naroda, Hrvatski sabor bio je i ostao najviši izraz samosvojnosti hrvatskoga naroda. ■

Ivan Kukuljević Sakcinski, poprsje na Zrinjevcu

Zasjedanje Hrvatskog sabora 1914.

ENG **740 years of Croatian Parliament—from the first national assemblies and the convocations of the estates to a modern representative body of the citizens, Croatian Parliament (*Sabor*) has been and remains the highest expression of the distinct identity of the Croatian people.**

Matičin Vremeplov

Pronašli smo u Matici za mjesec **travanj** godine…

Priprema: **Hrvoje Salopek**

1962.

DAR ONKOLOŠKOM DISPANZERU U SPLITU

Naši iseljenici iz New Zealanda završili su akciju sakupljanja sredstava za nabavku rendgen-aparata za duboku terapiju (liječenje raka) koji su poklonili Onkološkom dispanzeru u Splitu. Za uspjeh ove akcije najzaslužniji su članovi odbora (koje vidimo na našoj slici). S lijeva na desno: **Jakov Urlić, Zorka Klinac, Ante Klinac, Adam Šunde i Ivan Raos.** Sjede s lijeva na desno: tajnik **Šimun Merčep**, predsjednik **Filip Šunde** i blagajnik **Jure Mazuran.**

Ova plemenita akcija naših iseljenika naišla je na vrlo velik odaziv, te je dobrovoljne priloge dalo 474 iseljenika, čija imena su i objavljena u splitskom dnevniku »Slobodna Dalmacija«. Sakupljeno je 3428 engleskih funti od kojih je direktno »Siemensu« u Njemačkoj poslano 3200 funti za nabavku rendgen-aparata za liječenje raka.

Pozdravljamo plemenitu akciju naših iseljenika u New Zealandu i zahvaljujemo svim darovateljima.

Članovi odbora za prikupljanje sredstava za nabavu rendgen-aparata za splitski Onkološki dispanzer - Filip Šunde, predsjednik, Jure Mažuran, blagajnik i članovi - Jakov Urlić, Zorka Klinac, Ante Klinac, Adam Šunde, Ivan Raos i Šimun Merčep - zaslužni su za vrijednu donaciju naših iseljenika iz Novog Zelanda. Dobrovoljne priloge dalo je 474 iseljenika koji su prikupili ukupno 3.428 engleskih funti.

KNJIGA ISELJENICI

Prekinuti s improvizacijama

1974.

Matica piše kako je "naša ekonomska emigracija činjenica s kojom treba računati i na jedan dulji rok". Stoga se u prilogu razmatraju pitanja koja se odnose na školovanja "naše djece u tuđim sredinama, jer danas samo u evropskim zemljama nalazimo već nekoliko desetaka tisuća djece naših građana – djece koja danas mogu biti otuđena, a sutra već i izgubljena za ovu zemlju i zajednicu".

2002.

Matica na naslovnici prikazuje autoportret Maksimilijana Vanke (Zagreb, 1889. – Vallorta, Meksiko 1963.), koji upućuje na prilog o zagrebačkoj izložbi toga jedinstvenog umjetnika i hrvatskoga iseljenika.

Poslije 50 emisija strah je nestao

"Dokle god postoji neravnopravnost, morat ćemo na nju ukazivati, što mnogima stvara dojam o našoj izoliranosti ili getoiziranosti, a ustvari, trenutačno, dok gledamo kako ukidaju latinicu u Novom Sadu i dok čekamo da se aktualni predsjednik sjeti da i mi postojimo, mi nemamo izbora"

Jelena Tumbas

Tekst: **Hrvatska riječ (M. H.)**

Radijska emisija na hrvatskome jeziku koja se emitira na Radio Novom Sadu proslavila je 10. ožujka svoju prvu godišnjicu postojanja. Zahvaljujući urednici Jeleni Tumbas, njezinim nastojanjima, upornosti i ustrajnosti, mnogi Vojvođani koji subotom u 21 sat podese svoje radijske prijamnike na 100 MHz mogu čuti o događajima iz hrvatske zajednice, kao i dobru glazbu hrvatskih glazbenika. Odnedavno ova mogućnost postoji i na području Subotice na 89,7 MHz. Do sada je realizirala više od 50 emisija koje se emitiraju jedanput tjedno i traju samo po pola sata.

Kakav je bio put kojim ste prošli, od osnutka, realiziranja prve emisije, do danas?

- Od emitiranja prve emisije prošlo je godinu dana i od tada se dosta toga promijenilo, iako su uvjeti u kojima radim i satnica emisije ostali isti. Naime, i dalje radim sama, ali od početne nesigurnosti i osjećaja da sam doista potpuno prepuštena sebi, sada sam stekla sigurnost da ipak na mnoge ljude mogu računati. To su, prije svega, moji suradnici i dopisnici, kolege, ali i drugi iz hrvatske zajednice koji pomažu da emisija unatoč nekim otegotnim okolnostima opstaje. Kada sam radila prve emisije malo sam se pribojavala hoću li imati dovoljno materijala, hoću li pravilno izgovarati i akcentirati riječi i općenito hoće li to itko slušati. Sada, poslije više od 50 emisija, taj strah je nestao, a postoji samo odgovornost da što objektivnije i potpunije izvještavam o događajima u našoj zajednici. Vjerujem da je bilo i propusta, ali oni se događaju i u mnogo većim redakcijama, pa i u "redakciji" koja ima jednog zaposlenika. Ono što mi pruža optimizam za budući rad jest nagovještaj osnutka jedinstvene baze informiranja hrvatske nacionalne zajednice, što bi mi umnogome olakšalo posao. S druge strane, želim biti optimistična i o mogućnosti da uskoro dobijem pojačanje, tj. novinara-suradnika koji bi mi pomagao u pripremanju emisije i pratio događaje tijekom tjedna kada sam angažirana u redakciji programa na srpskome jeziku. Naime, ja sam još zaposlenica te redakcije, a dva dana u tjednu imam za pripremanje emisije na hrvatskome jeziku.

Kako prikupljate priloge i kako Vam iz tih priloga izgleda život hrvatske zajednice koji prikazujete?

- Moram priznati kako sam se iznenadila koliko ima događaja, a čini mi se kao da ih je sve više, što je jako dobro. Istina je da se mnoge manifestacije ponavljaju iz godine u godinu, ali mislim da raznolikosti i ideja ne nedostaje zahvaljujući Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata, ali i drugim institucijama kulture koje uspijevaju i u vremenu krize osmisliti kulturni život naše zajednice, a da se on ne svodi samo na folklor. Naravno da treba biti i toga i osobno volim ispratiti takve manifestacije, ali moram pohvaliti težnje hrvatskih udruga kulture u uspješnim pokušajima da očuvaju i hrvatski jezik, običaje, glazbu, umjetnost... Ono što još svemu tome nedosta-

je jest veće sudjelovanje onih kojima su namijenjeni svi ti događaji, a to je puk.

Kažete kako nerijetko surađujete s kolegama iz drugih manjinskih redakcija, kao i s redakcijom na srpskome jeziku. Kako ocjenjujete tu suradnju i suradnju s kolegama iz hrvatskih redakcija?

- Imam dobru suradnju s kolegama iz redakcije programa na srpskom jeziku, gdje sam zaposlena već pet i pol godina. Iako me tamo već svi dobro poznaju, u početku sam se malo pribojavala komentara u svezi s mojim angažmanom kao urednice programa na hrvatskome jeziku, ali moram priznati kako nisam doživjela niti jedno negativno iskustvo, čak su mi neki kolege ponudili pomoć tako da mi nerijetko i ustupe materijal koji su snimili, a koji je značajan i za hrvatsku zajednicu. S kolegama iz drugih manjinskih redakcija u Radio Novome Sadu surađujem isključivo kada radim za program na srpskome jeziku, a kada je riječ o kolegama iz redakcija drugih hrvatskih medija, mogu reći kako sam jako zadovoljna njihovim prijemom i suradnjom.

Isti je slučaj i kada je riječ o predstavnicima drugih hrvatskih institucija, poglavito Hrvatskoga nacionalnog vijeća, koje mi je već nakon prvih emisija doniralo prijenosno računalo za potrebe uređivanja emisije, što mi je umnogome olakšalo rad. I ono što moram istaknuti jest da u niti jednome trenutku nisam osjetila ni najmanji pritisak HNV-a s jedne strane ni RTV-a s druge strane, što je jako važno jer smatram da je osjećaj slobode izražavanja preduvjet za kvalitetan i neopterećen novinarski rad.

Koje priloge osobno najviše volite raditi?

- Najviše volim raditi priloge u koje mogu uključiti i običnog čovjeka i njegovo viđenje nekog događaja ili neke problematike iz života zajednice. Nastojim, kada god je to moguće, napraviti anketu gdje će običan čovjek, s ulice ili tržnice, doći do riječi i dati svoje viđenje neke situacije. Uglavnom, nepogrešivo gađaju "u sridu" jer kažu ono što ćete rijetko čuti od nekog dužnosnika ili što biste kao novinar rekli, ali ne možete jer bi se smatralo subjektivnošću. Kada radite emisiju na hrvatskome jeziku u Novome Sadu, malo je teže naći te "obične" sugovornike koje zanima problematika hrvatske zajednice pa sam jedno vrijeme radila ankete na susretu mladih katolika. Međutim, i to je postalo problematično jer ne mogu o različitim temama pitati iste ljude pa sam nerijetko, kada tema to dopušta, anketirala pripadnike većinskog naroda. Primjerice, uoči proslave dana bana Jelačića pitala sam Novosađane znaju li tko je on i gdje je rođen. I iznenadila sam se da su stariji sugrađani dosta znali o njemu. Osim anketa, volim raditi i priloge koji govore o primjerima suradnje između Hrvatske i Srbije, bilo da je riječ o umjetnosti ili gospodarstvu. Mislim da je suradnja neizbježna ako vidimo zajedničku budućnost u Europskoj uniji.

Kakve su Vaše želje i očekivanja u vezi s emisijom?

- Osim želje da dobijem pojačanje i veću satnicu programa tj. da hrvatski program preraste u pravu redakciju, željela bih da u budućnosti što češće pišem o suradnji, a što manje o međunacionalnim incidentima. Uz to, voljela bih imati više vremena i tehničke mogućnosti zaći po manjim mjestima i selima u Vojvodini u kojima također žive Hrvati i praviti reportaže o njihovu životu, običajima, o pojedincima koji se svojim radom ili nekom sposobnošću ističu. U programu Radio Novoga Sada postoji emisija "Bolja Vojvodina" koja je polusatna i tema joj je običan život obično-neobičnih ljudi, a zastupljeni su pripadnici svih nacionalnosti u pokrajini. Upravo takvu, bolju Vojvodinu priželjkujem, u kojoj ćemo mi kao manjinski narod uživati sva prava pa nećemo morati preko medija vapiti za njihovim ostvarenjem i baviti se samo svojim problemima, već ćemo moći upoznavati i druge te njihove običaje i kulturu. Na žalost, dok postoji neravnopravnost, morat ćemo na nju upozoravati, što mnogima stvara dojam o našoj izoliranosti ili getoiziranosti, a zapravo, trenutačno, dok gledamo kako ukidaju latinicu u Novome Sadu i dok čekamo da se aktualni predsjednik sjeti da i mi postojimo, mi nemamo izbora. Jednostavno, moramo se baviti isključivo svojom zajednicom i neriješenim problemima u njoj. ■

Središte Novog Sada

ENG An interview with Jelena Tumbas, the programme editor of a Croatian-language radio show broadcast on Radio Novi Sad in Serbia. The show recently celebrated its first anniversary.

Priprema: Marija Hećimović

Fina i jednostavna jela naših baka

Među najčešća jela koja su pripremale naše bake diljem cijele Hrvatske u samom vrhu nalaze se palenta i mudlini. Vjerujem da smo vas na spomen ovih jela podsjetili na djetinjstvo, na vrijeme kada se sve radilo bez žurbe, kada se mast još smatrala zdravom hranom, a slanina bila neizostavna delicija na stolu koju je djed rezuckao, a baka donosila na stol vrhnje i topila maslac na starome 'šparetu'. Srce se ponekad zaželi tih dobrih starih najjednostavnijih stvari, ali se zna dogoditi da vam u tom trenutku niti jedna stara i iskusna kuharica nije u blizini. Stoga vam dajemo ove recepte kako bismo vam priskočili u pomoć.

Vrijeme pripreme: 30 min

KUKURUZNI ŽGANCI S LUKOM I ŠPEKOM

Sastojci:

8 dcl vode
500 g kukuruznog brašna
50 g maslaca ili ulja
sol, mast, luk i špek/slanina - količina po želji

Priprema

U kipuću vodu dodajte sol i maslac. Uklonite s vatre i uz stalno miješanje ukuhajte kukuruzno brašno, poklopite, vratite na vatru i lagano kuhajte bez miješanja 10 minuta. Zatim nastavite kuhati uz stalno miješanje dok ne dobijete glatku smjesu bez grudica. Kuhane žgance oblikujte žlicom i prelijte mašću na kojoj ste pržili luk i špek.

Vrijeme pripreme: 30 min

MUDLINI

Sastojci:

500 g brašna
1 jaje
2 dcl kiselog vrhnja
100 g svinjske masti
Sol

Priprema

Od brašna, jaja, soli i vode zamijesite mekše tijesto, razvaljajte i narežite na trake, a onda na trokute ili kocke. Valjajte ih između dlanova tako da mudlini budu dugi 5 - 7 cm, malo širi u sredini, a tanji na krajevima. Kuhajte ih u slanoj vodi i pomiješajte s vrhnjem pečenim na masti.

Mudlini se mogu pripremiti i kao desert na način da se umjesto kiselog vrhnja izmiješaju sa 150 grama mljevenih oraha i 100 grama šećera ili, pak, sa 150 grama mljevenog maka i 100 grama šećera.

Snježana Banović: Država i njezino kazalište

Dosad slabo istražena tema o ulozi Hrvatskoga narodnog kazališta u vrijeme NDH kao snažnoga političkog instrumenta u službi ustaške vlasti u fokusu je knjige 'Država i njezino kazalište' Snježane Banović, nastale na temelju njezina doktorata i trogodišnjega istraživačkog rada, u izdanju zagrebačke nakladničke kuće 'Profil'.

"Kazalište je zrcalo svakoga društva, a za programatski strogo određen i sistematiziran sustav NDH najveće nacionalno kazalište imalo je prosvjetiteljsku ulogu za promicanje poruka o novom preporodu hrvatske kulture", rekla je u razgovoru Snježana Banović, kazališna redateljica i profesorica na Akademiji dramske umjetnosti, koja je tu knjigu napisala proširivši svoj doktorat o društvenom i organizacijskom aspektu Hrvatskoga državnog kazališta u Zagrebu od 1941. do 1945.

Osim na unutarnjem planu, gdje je pozornica zagrebačkog HNK bila mjesto s kojega su se slale poruke o novome etičkom poretku i političkim idejama Ante Pavelića, to kazalište imalo je zadaću promicati hrvatsku kulturu u inozemstvu kao zapadnjačku, blisku germanističkoj i talijanskoj.

"Kulturna politika NDH nastojala je čestim kazališnim gostovanjima u zemljama Reicha i Italije pokazati da je hrvatska kultura oduvijek bila njihov dio te se na taj način što više izdvojiti iz konteksta balkanske i srpske regije", ustvrdila je Banović.

Kazališni i društveni život tadašnjeg Zagreba oslikan je i nizom nepoznatih sudbina ljudi zaposlenih u HNK, koji su se na različite načine snalazili u totalitarnom režimu, od poslušnika koji su se priklanjali totalitarnom režimu do onih koji su odlazili u partizane.

Matica hrvatska: Obitelj Zrinski u hrvatskoj i mađarskoj povijesti

Matica hrvatska objavila je knjigu "Susreti dviju kultura. Obitelj Zrinski u hrvatskoj i mađarskoj povijesti". Riječ je o zborniku radova s međunarodnoga hrvatsko-mađarskoga znanstvenoga skupa održanog u Palači Matice hrvatske 2008.

I Mađar i Hrvat - tim je riječima Nikola VI. Zrinski opisao svoju pripadnost dvama narodima i dvjema domovinama. Pitanje jesu li Zrinski "više" Hrvati ili Mađari često se u hrvatskim i mađarskim znanstvenim krugovima postavljalo nekritički i bez prihvaćanja mišljenja druge strane. Matičin zbornik predstavlja interdisciplinarni pogled u bogatu povijest i baštinu obitelji Zrinski. Taj visokokvalitetni znanstveni pristup utemeljen je ponajprije na proučavanju rukopisnih, tiskanih, vizualnih i arheoloških vrela nastalih u razdoblju od 14. do kraja 17. stoljeća. Potaknuto znanstvenom suradnjom i međusobnim razumijevanjem, dvadesetero hrvatskih i mađarskih autora osvjetljava povijesnu ulogu obitelji Zrinski s obzirom na historiografski, književno-povijesni, povijesno-umjetnički, arheološki, kulturološki, politički i turistički aspekt njihova značenja u međusobnim, hrvatsko-mađarskim kulturnim vezama i prožimanjima. O Zrinskima u mađarskoj i hrvatskoj povijesti pišu Sándor Bene, István Bitskey, Dragutin Feletar, Ivan Golub, Péter Hajdu, Gábor Hausner, Alojz Jembrih, Damir Karbić, Drago Miletić, Suzana Miljan, Lajos Négyesi, József Padányi, Géza Pálffy, Hrvoje Petrić, Krešimir Regan, Margarita Sveštarov Šimat, Márton Szilágyi, László Szörényi, János Varga i Ágnes R. Várkony.

Bila je tu

Žica, beton, mitraljeska gnijezda, stražari, psi čuvari sve je to još u sjećanjima naših ljudi koji su prelazili granicu u vrijeme dok je Berlinski zid dijelio grad na dva dijela. Zid je dijelio obitelji jedne od drugih. Marica je radila u restoranu u kojemu i dandanas radi. Restoran je bio u selu, a dijelio ga je zid od drugoga sela. U restoranu su se slavili rođendani, svadbe, spomeni na pokojnike, obiteljska slavlja. Pjevale se pjesme i prolijevale suze. Svaka bi stolica i stol mogli ispričati mnoge priče ljudi različitih sudbina. Marica je s njima dijelila radosti i žalosti. Svakome je trebalo uputiti riječ primjerenu njegovoj životnoj situaciji. Nije to uvijek lako. I ona je od krvi i mesa. Ima i ona svoje radosti i žalosti. Posluživanje, slušanje, govorenje. Umori se čovjek. I tako iz dana u dan. Iz godine u godinu. Više od dvadeset godina susretanja s različitim osobama, i njihovim životnim pričama... Mogla bi ona o svemu tome napisati roman. Izdvojila je jedan slučaj koji joj se duboko utisnuo u dušu.

U restoran je svake nedjelje, u 12.30 dolazio Mane, Nijemac. Zapazila Marica da Mane uvijek nešto šapuće. Naručio bi pivo i šaputao "bila je tu". U njoj se probudila radoznalost. Nije mogla odoljeti, pa je upitala Manu: "Tko je bio tu?" Onda je Mane otvorio dušu i Marici otkrio tajnu: "Tamo preko zida živi moja majka. Bez majke mi je dom prazan. Svake nedjelje u 12 sati idem na most. Majka dolazi na dogovoreno mjesto s druge strane. Nijemo se gledamo, mahnemo rukama i sretni idemo kući." Tako su prolazile nedjelje i godine. Jedne nedjelje Mane ulazi tiho, gotovo nečujno otvara vrata. U očima suze. Danas nije došla. Mane se osjećao u duši kao samotnik na razvalinama. Sa stola ga je gledalo naručeno pivo i prazna čaša, te brižni pogled Marice poput pogleda njegove majke.

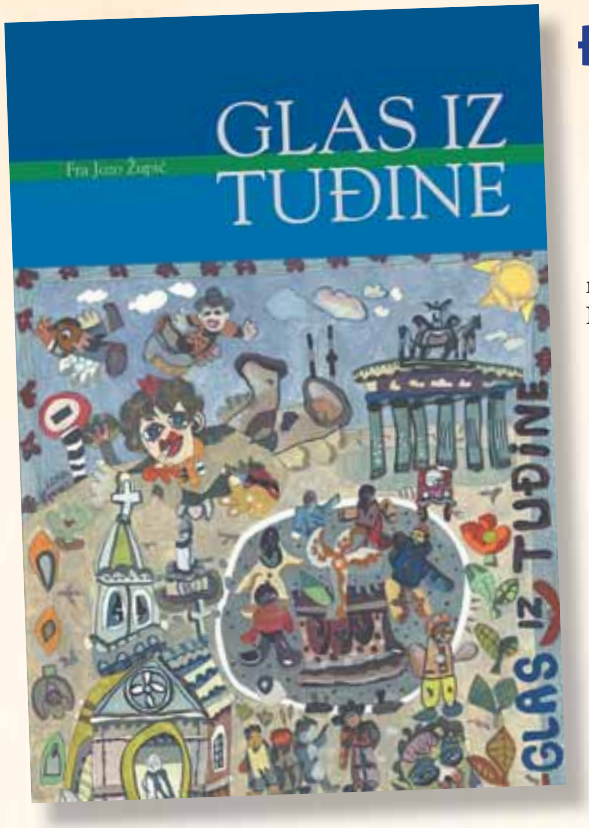
Roboti iz "Telefunkena"

Mlada se udala i već na početku bračnoga života morala je probati "kruh sa sedam kora". Vjenčanje je bilo 1966. godine, a odlazak u Njemačku zbio se 1968. Mislila je ostati samo pola godine i zaraditi nešto novca za učešće u kupnji stana. Suprug je ostao u domovini. U kolovozu 1968. krenula je iz Splita prva tura žena, njih trideset i jedna. Sve za Berlin. Prosjek godina tridesetpet. Đurđa je bila najmlađa. Devetnaest joj godina. Do Zagreba su išle vlakom. Proplakale su pola puta. Svaka se uvukla u sebe. Od Splita do Zagreba nitko nije pričao. Bio je težak rastanak s familijom, u nadi za nečim boljim. Iz Zagreba su poletjele avionom i sletjele u pola noći u zračnu luku Schönefeld. U zračnoj luci dočekao ih je autobus tvrtke "Telefunken". Vozio je kroz bivši DDR.

Bio je mrak. Nikakvog uličnog osvjetljenja. Nenaseljena mjesta. Samo polja. Prvi susret na graničnoj rampi s graničnim stražarom koji je na ramenu nosio pušku. Pokupio je putovnice, pregledao, zahvalio i nestao u mraku. Prvi šok doživjele su pri ulasku u "hajm" u kojem su spavale. Ulazile su kroz podrum s mnogo cijevi. Žene su počele kričati od straha. U sobi su ih čekali željezni kreveti. U svakoj sobi po tri kreveta, betonski pod bez tepiha, crveno obojen, jedan trokrilni ormar, stol i tri stolice. Kuhalo se u jednoj prostoriji s 25 malih rešoa. Znalo se dogoditi da su ženske znale potrošiti novac za garderobu i nisu imale za hranu, pa su se služile tuđim loncima. Počele su raditi u spomenutoj tvrtki "Telefunken" u kojoj su se izrađivali magnetofoni i gramofoni. Isplata je bila jednom tjedno i to petkom. Sekretari-

ca je tada išla sredinom pogona između dvije trake gurajući kolica na kojima je bila kutija i svakoj bi gurnula u ruku 50 DM. To je bilo do sljedeće plaće. Rečeno im je da se o zaradi ne smije razgovarati. Satnica je bila 3 marke i 12 feniga. Radilo se osam sati. Trebalo je postići "normu". Bile su automati na traci. Ako je neka morala u WC, trebala je dignuti ruku da joj poslovođa dopusti i da druga ženska uskoči na njezino mjesto kako bi posao točno i bez greške mogao funkcionirati. To je bio mukotrpan posao, a slabo plaćen. Nakon godinu dana rada i naučenoga njemačkog jezika čula je jednog dana svoga šefa kojemu je bila okrenuta leđima kako govori: "Došao je novi transport". Radilo se o ženama iz Hrvatske. Đurđa je ustala i zatražila svoje papire. Šef se zvao Vogel. Sav zbunjen upita Đurđu zašto odlazi, jer je u međuvremenu bila predradnica, tzv. "špringa" bila je sposobna za svako radno mjesto na tom gramofonu. Je li u pitanju novac, jer je više zarađivala nego ostale ženske. Njezin odgovor je glasio: "Gospodine Vogel, (a *Vogel* na njemačkom znači ptica), vi stvarno imate "vogel" u glavi. Ovo nije transport stoke, nego ljudi koje vi trebate." Molila je svoje papire, a on ju je poslao glavnom šefu u ured u nadi da će je možda nagovoriti da ostane. Njezina tumačica, gospođa Marija, Slovenka, dala joj je savjet kako postupiti. Dobila je svoje papire i poslije je radila na drugima mjestima u drugim tvrtkama. Za njom su pošle i druge žene. Odlazile su zbog bolje zarade, jer su u toj tvrtci korištene "do daske".

Đurđa je na kraju dobila i svoju zasluženu mirovinu. Sretno i danas živi sa svojom obitelji u Berlinu. Namjera da pola godine radi u Berlinu pretvorila se u 35 godina stalnog boravka u Njemačkoj.

Đurđica voli živjeti

Đurđica je rođena u Gornjoj Stubici. Mlada se udala. S mužem je živjela 23 godine. Rodila je sedmero djece, a dvoje su umrli mali. Poput mnogih žena i ona se zbog teške materijalne situacije odlučila neko vrijeme poći u Njemačku. Da joj je zaraditi koju marku, a onda se vratiti kući. Napustila je hotel "Tempo" u Zagrebu u kojem je radila kao čistačica četiri godine. Uređivala je 40 kreveta, a plaća slaba. Pošla je 1969. godine za Berlin. Društvo su joj činile žene iz Bosne i Podravine. Po dolasku u Berlin, šefica im je pokazala zgradu stanovanja u Nolendorfu. Spavale su po četiri u sobi. Dobila je posao u tvrtki DTV. U njoj su se izrađivale televizije, radija, i sve druge željene stvari. Đurđa je radila na velikim trakama. Jedan joj je prst zdrobljen i odsječen. Nije dobila nikakvu odštetu. Da je znala njemački možda bi nešto i dobila. Tumač je bio neki Srbin iz Bosne. Ništa nije pomogao. Primala je plaću u visini 350 DM. Od toga su joj oduzimali za stan 80 DM. Njoj bi ostalo 270 DM. Od toga je slala kući. Išla je raditi i privatno u kuhinji na Tegelu, jer od toga nije mogla živjeti. U tvrtki je ostala samo godinu dana, a onda se prebacila u bolnicu "Viktoria" u Charlottenburgu i tu je radila na dječjoj klinici kao čistačica. Radila je u kuhinji, djecu hranila, prala, sve je radila. Ruke su joj propale. I dandanas uzima kremu za njih. Kad je nakon nekoliko godina prvi put uzela dopust, muž joj je već imao drugu ženu. Nije imala gdje. U bolnici je ostala do 1992. godine, do penzije. Bolnicu je voljela.

Dječja bolnica bila joj je zanimljiva. Voljela je djecu. A bila su to djeca od jedne do tri godine starosti. Kad je napuštala sobu djeca su za njom plakala. Duboko u srce utisnuo joj se prizor jednog kineskog djeteta koje se rodilo bez očiju. Živjelo je osam mjeseci. Liječnici su tražili od roditelja dozvolu da ga seciraju. Roditelji su dopustili. Uza sve poteškoće, Đurđica kaže da joj nije bilo Berlina, da ne bi više živjela. Berlin je bio spas njoj i njenoj djeci. Radila je ona i kod jednog profesora i kod jednog doktora. Sređivala im stanove. Na kraju mjeseca dobila bi 200 DM. U Stubičkim Toplicama napravila je kuću. Otkad je ušla u penziju pomalo štrika, čita, gleda televiziju, moli se, pođe u crkvu. Svaka dva tjedna dođe joj liječnik u kontrolu. Operirala je oči i oba koljena. Voli živjeti. Trebaju je mala djeca, pa u smijehu kaže da bi trebala živjeti bar pedeset ljeta.

Tri Josipove fotografije

Unatoč trostrukome Josipovu križu, onome iz Drugoga svjetskog rata, onome iz Domovinskoga rata te egzilu – osjećamo životnu vedrinu ovoga dragog čovjeka. Iz pisma je razvidno da se mnogobrojna obitelj Jurasinović, unatoč ratnim nedaćama, drži na okupu

Snimljeno 1985., Clermont Ferrand Francuska, prvi posjet majke sinu emigrantu J. Jurasinoviću

Snimljeno 2009. Francuska, u dvorištu staračkog doma s nećakom Ivanom Jurasinovićem

U uredništvo časopisa Matice ovih dana stigao je veliki broj čestitki za Uskrs, koje su nam uputili čitatelji iz raznih država diljem svijeta. Uredništvo svima najiskrenije zahvaljuje na dobrim željama te uzvraća još jedanput istim žarom i nadom u bolju budućnost. Čestitke su pretežno stigle elektroničkom poštom odnosno Internetom, ali i klasičnim poštanskim pošiljkama: pismima i razglednicama. Među tim pošiljkama najdirljivija je ona pristigla iz Francuske na ime naše novinarke V. Kukavice i to od osamdesetdvogodišnjeg Josipa Jurasinovića iz francuskoga Tauvesa.

Uz čestitke za Uskrs, gospodin Josip Jurasinović poslao nam je tri fotografije iz svoga obiteljskog albuma. Jedna je posvećena njegovu hobiju, duhovitim skulpturama i uporabnim predmetima koje on vješto oblikuje od drveta, točnije iskorištenih žigica. Izradio je naš Josip u slobodno vrijeme tijekom osam desetljeća, ekološki reciklirajući žigice, veliki broj umjetničkih predmeta uporabne vrijednosti, potpisujući ih u emigraciji svojim imenom i prezimenom te nacionalnošću - *Croatie*. Tako su Josipovi umjetnički oblikovani uporabni predmeti (kućice, pladnjevi i slično) desetljećima stizali u domaćinstva mnogih Francuza i ostalih prijatelja s imenom *Croatie,* koje je bilo u drugoj polovici 20. stoljeća tijekom komunizma prešućivano u njegovoj domovini i rodnome selu Stazi u okolici Hrvatske Kostajnice, smještenom u srcu današnje Sisačko-moslavačke županije. Josip se morao iz obiteljskoga gnijezda, zajedno s jednim bratom, u ranoj mladosti početkom 1950-ih otputiti iz Jugoslavije u političku emigraciju radi bezdušnoga i bezrazložnoga progona Hrvata na Baniji i to od lokalnoga srpskog stanovništva, koje je u to doba ondje bilo privilegirano i vršilo teror nad sumještanima.

Radovi Josipa Jurasinovića, snimljeno 1980., Clermont Ferrand, Francuska

DUBOKA ŽIVOTNA TRAUMA

U pismu je drhtavim rukopisom opisana duboka životna trauma koju je Josip proživio s deset i pol godina, 19. prosinca 1942. kada su mu četnici odveli iz kuće u nepoznato oca ispred lica njegove majke, sestre i ostale mlađe braće. Majka je poznavala toga sumještanina, četnika Miću Košutića, no suda i pravde nije bilo u to ratno vrijeme pa je sama odgajala svojih petero siročadi, rekavši im kad su odrasli ime *druga* koji je odveo na likvidaciju njihova oca.

Na drugoj obiteljskoj fotografiji, koju nam je Josip Jurasinović uputio, vidimo

ga kako čvrsto grli svoju majku 1985. godine prigodom njezina prvog posjeta sinu emigrantu u Francuskoj, ne sluteći da će tako brzo osvanuti neovisna Republika Hrvatska i da će imati sreću vidjeti je još jedanput u životu 1992. godine u Sisku, gdje je starica do kraja života bila prognanica iz Domovinskoga rata budući da im je selo Staza spaljeno devedesetih. Sin Josip i njegova majka na fotografiji su u društvu Josipove francuske stanodavke, čijom je dobrotom punih 27 godina emigrant Jurasinović imao ondje pristupačnu cijenu stanarine.

Unatoč trostrukome Josipovu križu, onome iz Drugoga svjetskog rata, onome iz Domovinskoga rata te egzilu – osjećamo životnu vedrinu ovoga dragog čovjeka. Iz pisma je razvidno da se mnogobrojna obitelj Jurasinović, braća i sestra (sada teško bolesna) te njihova djeca, unatoč ratnim nedaćama i proživljenim nepravdama iz prošloga stoljeća drži na okupu i da s velikom radošću pomažu jedni drugima, dijeleći ljubav s bližnjima i cijelom domovinom Hrvatskom i prijateljskom Francuskom.

VEDRINA DRAGOG ČOVJEKA

Na trećoj fotografiji je Josip Jurasinović u društvu svog prijatelja, s kojim dijeli radosti treće životne dobi i kojem daruje jedan svoj umjetnički uradak, misleći na svoje nećake, fakultetski obrazovane i vrijedne, koji žive na relaciji Pariz, Sisak, Županja, odnosno na relaciji Francuska - Hrvatska.

- Slava Franji Tuđmanu i svim našim vitezovima koji su sudjelovali u stvaranju moderne Hrvatske - poručuje gospodin Jurasinović.

Na kraju nas je Josip zamolio, "kako se on ne razumije u 82. godini u ove novotarije", da prenesemo njegovo pismo u časopisu Matici – kako biste i vi saznali što je sve proživio ovaj skromni i iznimno vrijedni čovjek i njegova mnogobrojna obitelj.

Pismo je pisano emotivnim zavičajnim govorom, što možete vidjeti u priloženome faksimilu Josipa Jurasinovića.

U ime svih djelatnika Hrvatske matice iseljenika dragome čitatelju Josipu Jurasinoviću iz Francuske zahvaljujemo na pismu sa željom da u zdravlju prove de još puno radosnih životnih trenutaka i u Hrvatskoj i u Francuskoj. ■

GOVORIMO HRVATSKI

(Ne)kultura pisanja i izvješćivanja u Hrvatskoj

Piše: **Sanja Vulić**

Način života suvremenoga čovjeka podrazumijeva svakodnevno praćenje vijesti iz vlastite domovine, ali i diljem svijeta. Raznovrsnost razmatranih sadržaja zahtijeva od novinara i njihovih savjetnika barem osnovnu upućenost u različite teme. U Hrvatskoj je jedna od omiljenih tema Katolička crkva. Sredstva izvješćivanja nastoje biti u tijeku sa zbivanjima u Crkvi, bilo da je riječ o slavljenju pojedinih blagdana u liturgijskoj godini ili o nekim drugim događajima značajnim za život Crkve. Sukladno očekivanjima, prošloga je mjeseca veliku pozornost pobudio izbor novoga pape. Razdoblje od dana kada je papa Benedikt XVI. najavio odreknuće od papinske službe do izbora novoga pape Franje bilo je dovoljno dugo da se izvjestitelji dobro pripreme za svoj posao. Unatoč tomu, televizijski programi u Hrvatskoj opet su nas iznova iznenadili neshvatljivim pogrješkama.

Neznanje je uvijek moguće i ljudski shvatljivo, ali nije shvatljivo pomanjkanje potrebe za točnom informacijom do koje, zahvaljujući svim suvremenim pomagalima, a naravno i stručnjacima za pojedina područja, zaista danas nije teško doći. Neshvatljivo je kako je bilo moguće da se krsno ime novoga pape Jorge (izgovara se *horhe*) poistovjeti s hrvatskim imenom Josip, i da se ta gruba pogrješka u istom danu nekoliko puta emitira. Ako se i nije znalo što je Jorge u hrvatskom, dovoljno je bilo prolistati španjolsko-hrvatski rječnik i vidjeti da je Jorge u hrvatskom Juraj, dok je naš Josip u španjolskom José (izgovara se *hoze*).

Još je neshvatljivije kako je moguće da neki novinari još uvijek ne znaju naziv za halju rimokatoličkoga svećenika. Na hrvatskom RTL-u redovito se spominje papa u *bijeloj mantiji*. Naziv *mantija* je grecizam uobičajen u Crkvi istočnoga obreda. Uporaba toga grecizma za papinu odoru u hrvatskom je jeziku potpuno nepotrebna. Da su se novinari ili njihovi savjetnici i najmanje potrudili, doznali bi da se u hrvatskom jeziku za halju rimokatoličkoga svećenika rabe latinizmi *habit* (prema lat. *habitus*), *talar* (prema lat. *talaris* – halja do gležnjeva), *reverenda* (od lat. *reverendus* u značenju častan, poštovan). U pojedinim hrvatskim govorima rabi se i naziv *sutana* (prema tal. *sottana*). Uz takvo bogatstvo hrvatskoga rimokatoličkoga nazivlja zaista je posve nepotrebno unositi nazivlje iz grčkoga obreda.

Budući da je riječ o informacijama do kojih je zaista lako doći, možemo zaključiti da je zapravo riječ o nepoštivanju i podcjenjivanju naroda za kojega se prilozi s takvim netočnostima i propustima pripremanju. Taj neprihvatljivi odnos iz godine u godinu sve je izraženiji i za sada mu se ne nazire kraj. ■

Fotografija godine

Fotograf Nikola Šolić dobitnik je nagrade Fotografija godine 2012. za fotografiju "Veterani Domovinskoga rata i građani, okupljeni na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu, u trenutku ukidanja presude hrvatskim generalima Anti Gotovini i Mladenu Markaču koja je izrečena u drugostupanjskome žalbenom postupku na Haaškom sudu", a nagrada mu je dodijeljena u Novinarskome domu u Zagrebu.

Čistili jezero Jarun

U povodu Svjetskog dana voda stručnjaci Državnog zavoda za zaštitu prirode u suradnji s ronilačkim klubom MAR-SUB čistili su zagrebačko jezero Jarun, posebice od invazivnih vrsta, a akciju je došao podržati i ministar zaštite okoliša i prirode Mihael Zmajlović. Obilježavanju Svjetskog dana voda priključili su se i zaposlenici Zagrebačke pivovare s ronilačkim klubovima iz Hrvatske, Slovenije i Italije.

"Stakleni ljudi" Borisa Bućana

U Gliptoteci HAZU-a otvorena je izložba slika akademika Borisa Bućana, "Stakleni ljudi". Autorica izbora djela i likovnog postava je akademkinja Vera Horvat Pintarić. Umjetnika prezentira novi ciklus od 130 slika, koji je nastao tijekom 2012. i 2013. godine. U 2012. Boris Bućan je imao dvije relevantne izložbe (izložba plakata i izložba slika) u respektabilnim galerijskim prostorima u Parizu u sklopu projekta *Croatie le Voici*, a ovom izložbom prezentira potpuno novonastale i do sada neizložene radove ciklusa *Stakleni ljudi*.

"Čitaj mi"

Kampanja "Čitaj mi!", koja roditeljima poručuje kako je dovoljno samo 15 minuta dnevno čitanja djeci naglas da bi se u njih probudila ljubav prema knjizi, ali i stvorili preduvjeti za bolji uspjeh u školi, počela je na Međunarodni dan dječje knjige, u Knjižnici Bogdana Ogrizovića, gdje su se na skupnom čitanju priča okupili ‚vrtićarci' i mlađi osnovnoškolci. Na slici UNICEF-ova ambasadorica dobre volje Maja Vučić i glumac Filip Jurčić s djecom tijekom predstavljanja akcije.

Najbolji "Did i repa"

Na 13. međunarodnom "Naj, naj, naj festivalu", na kojem su djeca šest dana u nekoliko zagrebačkih kazališta besplatno pogledala čak 13 predstava, apsolutni pobjednik postala je predstava "Did i repa" Gradskog kazališta lutaka Split i Gradskog kazališta mladih Split. Dodijeljeno je deset Zlatnih Žar ptica, rad akademske kiparice Andreje Bassi i jedna diploma. Najboljoj predstavi *Did i repa* pripala je i Nagrada za najbolju režiju Anici Tomić, Nagrada za najbolju dramaturgiju Jeleni Kovačić, te Nagrada za najbolju glumicu Milani Buzolić-Vučici za ulogu Babe.

Zahvala hrvatskome policajcu na Kosovu

Željko Hrastnik, sisački policajac, koji je od početka veljače u sastavu mirovne operacije EU – EULEX Kosovo, sudjelovao je 7. ožujka u spašavanju civila nastradalih u teškoj prometnoj nezgodi, a za što je primio i zahvale srpske vlade, izvijestili su iz Ministarstva unutarnjih poslova RH. Željko Hrastnik je, naime, s ostalim članovima tima primio Zahvalu misije EULEX Kosovo za izvrstan timski rad, brzu i profesionalnu reakciju, a svoju zahvalnost na požrtvovnosti i profesionalnosti iskazao im je i predsjednik općine Leposavić. Usto, Vlada Republike Srbije preko svoga službenog predstavnika za Kosovo i Metohiju uputila je pismo zahvale šefu misije EULEX Kosovo i pripadnicima koji su sudjelovali u spašavanju nastradalih građana.

Fešta u Maksimiru i sjajan preokret u Swanseaju!

Pred prepunim stadionom (35.000 gledatelja) Hrvatska je golovima Mandžukića (23) i Olića (37) svladala Srbiju. Ovim porazom Srbija je izgubila praktično sve šanse za odlazak na SP u Brazilu. Na derbi u Maksimiru pristigle su i tisuće navijača iz iseljeništva, ponajviše iz Europe, ali bilo je i navijača koji su potegnuli čak iz daleke Australije kako bi uživo gledali svoje 'vatrene'

Reprezentacija uoči utakmice

Tekst: **Uredništvo (izvor Hina)** Snimke: **Hina**

Sportski ožujak bio je u znaku naše nogometne reprezentacije. Odigrane su dvije važne utakmice u ovom ciklusu kvalifikacija za Svjetsko prvenstvo u Brazilu. Hrvatska je ostvarila dvije nove pobjede, u Maksimiru 2 : 0 protiv Srbije i u gostima protiv Walesa 2 : 1 i tako uknjižila šest dodatnih bodova. Međutim, i naš izravni suparnik Belgija ne posustaje i niže pobjede. Oba sastava imaju po 16 bodova te će gotovo sigurno međusobno, u utakmici u kojoj je Hrvatska domaćin, odlučivati o tome koja će se reprezentacija izravno plasirati na SP, a koja će u dodatne kvalifikacije.

U svome petom nastupu u ovom ciklusu kvalifikacija Hrvatska je u Maksimiru ugostila Srbiju. Utakmicu koja je u nas označena kao najvažnija ove godine pomno su pratili i međunarodni nogometni dužnosnici strahujući od mogućih ispada domaćih navijača. No, strah je bio neopravdan jer se na tom sportskom susretu nije dogodilo ništa što se ne događa i na svakom većem europskom derbiju. Pred prepunim stadionom (35.000 gledatelja) Hrvatska je golovima Mandžukića (23) i Olića (37) svladala Srbiju. Ovim porazom Srbija je izgubila praktično sve šanse za odlazak na SP u Brazilu. Na derbi u Maksimiru pristigle su i tisuće navijača iz iseljeništva, ponajviše iz Europe, ali bilo je i navijača koji su potegnuli čak iz daleke Australije kako bi uživo gledali svoje 'vatrene'.

Slavlje nakon pobjede nad Srbijom

Burno je bilo i na glavnom zagrebačkom trgu

Članovi udruge navijača *Uvijek vjerni* postavili su veliki dres na neboder Vjesnika

Izbornik hrvatske nogometne reprezentacije Igor Štimac na konferenciji za novinare nakon pobjede protiv Srbije izjavio je kako je prije početka susreta rekao igračima - Večeras pružate odgovor na pitanje jeste li bolji vi ili brončani iz Francuske. "I moji igrači dali su odgovor na to pitanje. Oni su bolji i ova generacija može otići do samoga kraja i postati svjetski prvak. Ako ne uspiju, ja ću biti kriv. Puno teže mi je bilo protiv Makedonije u Zagrebu i protiv Švicarske u Splitu prošle godine kada nikome nisam smio okrenuti leđa jer bi mi se u njih zabilo 100 noževa. Ponosan sam što smo u kratkom vremenu napravili s reprezentacijom, a hrvatska ljubav prema reprezentaciji pokazana je večeras", dodao je Štimac.

U ZAVRŠNICI DVA GOLA

Za razliku od utakmice protiv Srbije, Hrvatska se više namučila u Swanseaju. Domaća reprezentacija s više energije krenula je u dvoboj i u 21. minuti povela golom iz jedanaesterca koji je realizirao najbolji velški igrač Gareth Bale.

U drugom poluvremenu Hrvatska je zaigrala znatno opasnije i svoju premoć okrunila s dva pogotka potkraj utakmice. Hrvatska je izjednačila u 77. minuti i to baš u trenucima kada se činilo kako je Wales uspio uspostaviti terensku ravnotežu. Lopta je došla do Mandžukića na rubu kaznenog prostora, njegov pokušaj bio je blokiran, ali naš se napadač uspio izboriti za novi pokušaj, vratio je loptu Lovrenu, a ovaj je odmah pucao s više od 25 metara i lopta je završila u mreži iznenađenog Myhilla. Na 2 : 1 povisio je Eduardo koji je na ubačaj Olića prsima primirio loptu te s 10 metara kroz gužvu dao gol Myhillu.

"Bojao sam se ove utakmice jer se na nama i te kako osjetio umor i emocionalno pražnjenje nakon pobjede nad Srbijom", rekao je nakon utakmice izbornik hrvatske nogometne reprezentacije Igor Štimac.

"Prvi put smo imali iskustvo da smo jurili zaostatak i nije bilo nimalo lako. Wales je bio jako raspoložen, Bale je pokazao klasu, ali su i njegovi suigrači bili silno raspoloženi večeras. Bilo je važno ući u utakmicu na dobar način, a mi to nismo učinili. Mi u prvom dijelu nismo imali preciznost, brzinu i protok lopte. Srećom, probudili smo se zadnjih pola sata i dobili utakmicu. Badelj je bio danas indisponiran od samog početka pa smo zakazali tamo gdje smo trebali imati svježeg igrača. Pogodili smo s promjenama i zasluženo dobili", rekao je Štimac kojega ne brine činjenica da Luka Modrić neće igrati protiv Škotske u lipnju. ■

Prvi gol protiv Walesa postigao je Lovren s više od 25 metara

ENG The Croatian national football (soccer) team chalked up another two victories in the qualification round for the World Cup in Brazil. In Zagreb it bested the Serbian side 2-nil and won against Wales in Swansea 2-1.

ARENA ZAGREB: MIRKO FILIPOVIĆ OSVOJIO K-1 WORLD GRAND PRIX!

Mirko Filipović osvojio je pred 16.000 gledatelja u zagrebačkoj Areni K-1 Grand Prix titulu i milijun dolara novčane nagrade. Naš najbolji MMA i K-1 borac stigao je do titule koja mu je pobjegla davne 1999. godine kada je zapeo u finalu. Mirko Filipović pobijedio je sudačkim odlukama Jarrela Millera u četvrtfinalu, Pavela Žuravjeva u polufinalu te Ismaela Londta u finalu, za veliku titulu kojom je upotpunio svoju kolekciju trofeja. Podsjetimo, MMA Grand Prix već je osvojio u doba PRIDE-a. "Ovakvu potporu nisam imao ni u najboljim danima u Japanu! Ispunio mi se dječački san. Sretan sam, ovo je kruna moje karijere, došao sam kao otpisan, na kraju sam ispao pobjednik, jako sam ponosan", izjavio je presretni Mirko nakon velikog trijumfa.

MLADI VATRENI (U-17) BEZ PORAZA

Hrvatska nogometna reprezentacija do 17 godina odigrala je u Sinju 1 : 1 s Belgijom. Tako su izabranici Ivana Gudelja bez poraza završili natjecanje u elitnoj kvalifikacijskoj skupini u kojoj su pobijedili Francusku i Španjolsku, te izborili nastup na EP-u u svibnju u Slovačkoj. Hrvatska već dugo godina nije imala talentiraniju generaciju igrača do 17 godina koji će na završnici EP-a od 5. do 17. svibnja u Slovačkoj konkurirati za najviši plasman.

MOŽNIK ZLATNI NA PREČI

Hrvatski gimnastičar Marijo Možnik na turniru Svjetskog kupa u Dohi osvojio je zlato na preči, a to je prvo hrvatsko zlato u 2013. godini. Na prvome turniru u Francuskoj bio je brončani, sada zlatni, i to su odlični pokazatelji uoči Europskog prvenstva koje u Moskvi počinje 17. travnja, a na kojem Možnik brani europsko srebro. "Forma se diže kako smo priželjkivali. Još uvijek nisam na 100 posto, ali to i nije loše, takav trebam biti u Moskvi", poručio je iz Dohe Marijo Možnik.

TAEKWONDOAŠI SPREMNI ZA NOVE IZAZOVE

Hrvatska taekwondo reprezentacija spremna je za nove izazove na startu još jedne sezone, čiji je vrhunac u srpnju u Meksiku gdje se održava Svjetsko prvenstvo. Nakon iznimno uspješne sezone u kojoj je hrvatski taekwondo bogatiji za svjetsko zlato Ane Zaninović, europske medalje Lucije Zaninović, Ane Zaninović i Petre Matijašević, te Lucijinu olimpijsku broncu, naši reprezentativci su odradili bazične pripreme u Makarskoj te kampu u Splitu u olimpijskom centru taekwondo kluba Marjan koji je otvoren početkom godine i koji se prostire na gotovo 800 četvornih metara.

30. GODIŠNJICA SMRTI BERNARDA VUKASA

HNK Hajduk i Hrvatski nogometni savez obilježili su treće desetljeće od smrti jednog od najvećih hrvatskih nogometaša svih vremena - Bernarda Bajde Vukasa. Legendarni krilni napadač bio je poznat po izvrsnom driblingu, a najveći i najznačajniji dio karijere proveo je u dresu splitskoga Hajduka s kojim je osvojio tri prvenstva Jugoslavije. U izboru HNS-a, Vukas je 2000. godine proglašen najboljim hrvatskim nogometašem svih vremena, a s reprezentacijom Jugoslavije osvojio je dvije srebrne olimpijske medalje.

SANDRA PAOVIĆ SJAJNA DRUGA

Nakon što je na početku svoje paraolimpijske karijere osvojila otvorena prvenstva Mađarske i Italije, hrvatska stolnotenisačica Sandra Paović uspela se na sjajno drugo mjesto na svjetskoj ljestvici u kategoriji stojećih s 1.338 bodova. Paović je nastupila na Olimpijskim igrama u Pekingu, a 30. siječnja 2009. godine teško je stradala u prometnoj nesreći kada se u blizini Pariza prevrnuo klupski kombi. Uslijedila je dugotrajna rehabilitacija, a nakon četiri godine bez natjecanja, Paović je uspješno započela svoj put u paraolimpijskom sportu.

Prekrasna Hrvatska okom fotografa

Planina Kalnik

Snimio: Filip Lučin (više fotografija prekrasne Hrvatske pogledajte na www.filiplucin.com)

Kalnik je planina u sjeverozapadnoj Hrvatskoj koja se u dužini od 40-ak kilometara proteže u smjeru istok - zapad. Sa zapadne strane je grad Novi Marof, sa sjevera Varaždinske Toplice, na sjeveroistoku je Ludbreg, na istoku Koprivnica, a južno su Križevci. Nedaleko od najvišeg vrha Vranilovca (643 m) na stijeni je smješten stari grad Veliki Kalnik koji kralj Bela IV. prvi put spominje 1243. godine. Od staroga grada danas su ostale samo nepotpune zidine. Zapadno od staroga grada je planinarski dom Kalnik. Planina je lako dostupna automobilom, a do samoga vrha može se pješice za nekoliko minuta. Zbog konfiguracije planina je pogodna za paraglajding i padobransko jedrenje. U podnožju planine s južne strane je selo Kalnik, dok je sjeverna strana planine šumovita i bez većih naselja.

